

MARAMUREȘUL MEDICAL

DIN CUPRINS: Tratatamentul pacienților cu cancer în timpul pandemiei de COVID-19 /
Acupunctura pentru fertilitate / Vindecarea – între terapia medicală și terapia spirituală /
Decanul de vârstă al farmaciștilor din Maramureș – Farm. Zamfir Adoreanu

CUPRINS

Tratamentul pacienților cu cancer în timpul pandemiei de COVID-19, în județul Maramureș (Dr. Mihaela Leșe, Baia Mare, Dr. Raul Micu-Chiș, Cluj-Napoca, Dr. Ioana Leșe, Berna – Elveția)	3
Diagnosticul, tratamentul și prevenția reacțiilor alergice severe datorate vaccinării împotriva COVID-19 (Dr. Gabriela Hirian, Baia Mare)	6
Semnificații ale percepțiilor privind suprasolicitarea osteomusculoarticulară la angajați din învățământ și construcții (Dr. Dorin-Gheorghe Triff, Baia Mare)	8
Evitarea alergenilor de mediu în rinita alergică (Dr. Iuliana Petrea, Baia Mare)	9
Colorația intravitală cu albastru de toluidină – metodă de diagnostic precoce a displaziilor și cancerelor orale și oro-faringiene (Stud. Petre Bledea, șef lucrări Dr. Cecilia Petrovan, UMF „George Emil Palade” Târgu Mureș)	10
Acupunctura pentru fertilitate (Dr. Marius Dan Pop, Kionetoterapeut Andrada Pop, Baia Mare)	12
Vindecarea – între terapia medicală și terapia spirituală (Dr. Valeriu Lupu, Vaslui)	12
Calendar 2021 de Istoria Medicinii și Farmaciei (II) (Farm. pr. Maria Gabriela Suliman, Ist. Antoaneta Lucasciuc, București)	15
Centenarul Școlii Medicale Clujene, cu limba de predare română, cu puțin timp înainte de pandemia de coronavirus (Prof. Univ. Dr. Ștefania Kory Calomfirescu, Cluj-Napoca)	26
Decanul de vârstă al farmaciștilor din Maramureș – Farm. Zamfir Adoreanu (Dr. Felix Marian, Baia Mare)	28
Noul rector al UMF „Iuliu Hațieganu” Cluj-Napoca – Prof. Dr. Anca Buzoianu (Prof. Univ. Dr. Ștefania Kory Calomfirescu, Cluj-Napoca)	29
Dincolo de imposibil ... (Dr. George M. Gheorghe, București)	30
George Enescu – Geniu al muzicii naționale și universale (Dr. Geta Elena Răducanu, Dr. Claudia Lucia Ionescu, București)	33
Europa și naturalizarea condiționată a migrantilor (Prof. Liviu Tătaru, Baia Mare)	35
Theodor Codreanu – Un cavaler al spiritului critic (Dr. Valeriu Lupu, Vaslui)	37
60 de ani de la ședința de unificare a Universităților Babeș și Bolyai (Dr. Ioan Mara, Deva)	43
Afacere locală de familie se extinde în toată România pentru a sprijini antreprenorii cu produse cosmetice și farmaceutice	47

Erată: Articolul „Omul modern – Între știință și credință” apărut în revista *Maramureșul Medical* nr. 83 (martie 2021) a fost realizat de către Dr. Valeriu Lupu, Vaslui.

Mulțumim firmei POP CHEMISTPROD S.R.L. Baia Mare pentru sponsorizarea acestui număr al revistei.

Consiliul editorial:

Prof. Dr. DANA BARAN (Iași)
Prof. Dr. DORIN BARDAC (Sibiu)
Prof. Dr. CRISTIAN BÂRSU (Cluj)
Prof. Dr. ILEANA BENGA (Cluj)
Prof. Asoc. Dr. CONSTANTIN BOGDAN (București)
Dr. VASILE BONATJ (Baia Mare)
Dr. LIVIU DRAGOMIR, dr. în șt. med. (Baia Mare)
Prof. Dr. DAN DUMITRAȘCU (Cluj)
Dr. GH. GRĂDINARU, dr. în șt. med. (Baia Mare)
Prof. Dr. ȘTEFANIA KORY CALOMFIRESCU (Cluj)
Dr. IRIMIE LENGHEL, dr. în șt. med. (Sigh. Marm.)
Dr. GIULIANO PETRUT (Baia Mare)
Lect. Univ. Dr. ANCA POP (București)
Conf. Dr. CĂLIN POP (Baia Mare)
Dr. RAREȘ POP (Baia Mare)

„MARAMUREȘUL MEDICAL„ – publicație trimestrială

editată de Colegiul Medicilor din Maramureș

ISSN: 1841-4508

COLECTIVUL DE REDACȚIE

Director fondator: Dr. CONSTANTIN PRIE

Redactor șef: Dr. FELIX MARIAN

Redactori: Dr. EMILIA ARMEANU, Dr. DAN FLORIN FILIP

Secretar de redacție: ELISABETA MOLNAR

Culegere: CORNELIA POP

Tehnoredactare computerizată, fotoredactare: ALEXANDRU BREZOVSKI

Redacția: Baia Mare, str. G. Coșbuc nr. 25A/4, Tel.: 0262-218018,

E-mail: office@colmedmm.ro, www.colmedmm.ro

Tipărit la CECONII SRL Baia Mare, Tel: 0722 366 945

TRATAMENTUL PACIENȚILOR CU CANCER ÎN TIMPUL PANDEMIEI DE COVID-19, ÎN JUDEȚUL MARAMUREȘ

Dr. Mihaela Leșe, Baia Mare,
Dr. Raul Micu-Chiș, Cluj-Napoca,
Dr. Ioana Leșe, Universitatea din Berna – Elveția

Rezumat

Introducere. Pandemia SARS-CoV-2 a afectat profund sistemele de sănătate prin relocarea resurselor, măsurile restrictive și afectarea personalului sanitar. Studiul își propune să urmărească tratamentul și evoluția pacienților cu cancer într-un județ din România, cu o populație de peste o jumătate de milion de locuitori.

Pacienți și metodă. Au fost luați în studiu pacienții cu cancer de sân, gastric, colorectal și de plămân, într-o perioadă de doi ani: 14 luni înainte de debutul pandemiei și 10 luni după începerea ei. S-au înregistrat cazurile noi de cancer, numărul ședințelor de chimioterapie și radioterapie, numărul operațiilor și decesele prin aceste patru tipuri de cancer.

Rezultate. În timpul pandemiei au fost administrate mai puține ședințe de chimioterapie pentru toate tipurile de cancer ($p < 0.0001$), datorită testării pacienților și internării doar a celor negativi. A crescut numărul ședințelor de radioterapie pentru cancerul de sân ($p < 0,007$) și colorectal ($p < 0,002$) prin interzicerea deplasării pacienților în centrele universitare și a scăzut pentru cancerul pulmonar ($p < 0,03$) care are simptome asemănătoare cu ale virusului SARS-CoV-2.

Concluzii. Pacienții cu cancer au avut acces limitat la chimioterapie. Diagnosticul și tratamentul lor au fost încadrate în aceeași categorie cu bolile care nu pun în pericol viața pacientului. Testarea, carantina și reducerea deplasărilor nu au fost compensate cu facilități din partea spitalelor. Rata deceselor este neconcludentă deoarece timpul de la debutul pandemiei este mai scurt decât evoluția naturală a tipurilor de cancer studiate.

Cuvinte cheie: cancer, pandemia, chimioterapie, radioterapie, operație, mortalitate, discriminare.

Introducere. Declanșarea pandemiei cu Covid-19 a determinat o perturbare profundă în sistemul de sănătate din România, unul dintre cele mai puțin performante din Europa, cu echilibru precar, afectat de evenimente la care autoritățile, profesioniștii din sănătate, mass media și populația au reacționat adeseori nepotrivit: criza marilor arși de la Colectiv (1), incendiile din Maternitatea Giulești (2) sau secțiile de terapie intensivă (3).

Primul caz de infecție cu Covid-19 a fost confirmat în România în 26 februarie 2020, iar în județul Maramureș în data de 28 februarie 2020, județ cu o populație de 519386 locuitori la data de 1.07.2020. Primele măsuri de prevenție au fost luate în 22 ianuarie, iar starea de urgență și măsurile de lockdown au fost impuse în 16 martie același an.

O categorie importantă de pacienți afectați de restricțiile din pandemie sunt pacienții cu cancer care necesită tratamente cronice de lungă durată și au imunitatea afectată de neoplazie și tratamentele asociate ei, fiind printre cei mai susceptibili de a contacta o infecție severă cu noul coronavirus (4). În județul Maramureș, pacienții oncologici au câteva alternative de tratament:

- Spitalul Județean de Urgență Baia Mare, spital terțiar, cu secții de oncologie, radioterapie și chirurgie, principalul furnizor de servicii de sănătate pentru pacienții oncologici din județ,
- 3 spitale municipale dintre care unul cu secție de oncologie și două cu secții de chirurgie,
- 2 centre medicale private cu compartimente de oncologie,
- spitalele universitare din Cluj Napoca, la o distanță de 150 de km, cu servicii de oncologie, radioterapie și chirurgie.

La începutul pandemiei autoritățile au avut reacții contradictorii: Casa Națională de Asigurări de Sănătate a dat posibilitate medicilor curanți să decidă ei înșiși dacă inițiază, continuă sau opresc tratamentele la pacienții oncologici, prin comunicatul din data de 23 martie 2020, pentru ca a doua zi, în data de 24 martie, Ordinul Ministrului de Interne să suspende toate internările și operațiile care nu reprezintă urgențe pe o perioadă de 14 zile, deși erau confirmate mai puțin de 800 de cazuri în toată țara. Mass media a contribuit la instalarea haosului cu vești alarmante și imagini repetate cu puternic impact emoțional (ex ambulanța care ducea pacienții suspectați de infecție cu coronavirus cu izoleta).

Pe de altă parte, pacienții cu cancer spitalizați au risc crescut de a face o infecție nosocomială cu COVID-19 (5), însă recomandarea ESMO este de a testa pacienții cu cancer și a-i interna în secții cu 0 infecție SARS-CoV-2, pentru a nu întrerupe tratamentul, în funcție de resursele economice și presiunea pandemiei pentru fiecare spital (6).

Studiul nostru își propune să compare tratamentul pacienților oncologici înainte de pandemie cu managementul acestora după declanșarea ei și impactul pe care l-a avut starea de urgență și de alertă asupra evoluției acestor bolnavi în județul Maramureș din România.

Material și metodă

Am efectuat un studiu retrospectiv pe populația județului Maramureș, situat în nordul României, care avea la 1.07.2020 un număr de 519386 de locuitori. În studiu au fost incluși pacienți cu 4 tipuri de cancer: sân, gastric, colorectal și pulmonar. Pentru cancerul gastric au fost incluși în studiu și pacienții cu cancer de joncțiune eso-gastrică, cancerul de colon și rect au fost considerate împreună, iar cele pulmonare au inclus toți pacienții cu cancer având această localizare. În perioada 1.01.2019 - 31.12.2020 au fost înregistrate următoarele date:

- numărul de cazuri noi și decesele înregistrate din Registrul Național de Cancer,
- numărul de ședințe de chimioterapie și radioterapie, precum și numărul de operații efectuate pentru fiecare tip de cancer în parte, din bazele de date ale spitalelor care au efectuat aceste servicii medicale: Spitalul Județean de Urgență Baia Mare, Spitalul Municipal Sighetu Marmăției și Spitalul Orășenesc Vișeu de Sus.

Analiza statistică

Au fost comparate datele înregistrate lunar din două perioade: 1.101.2019 - 28.02.2020 (14 luni) perioada pre-pandemie și 1.03.2020 - 31.12.2020 (10 luni) perioada pandemiei cu COVID-19. Analiza statistică s-a efectuat cu următoarele tipuri de teste:

- Unpaired t-test, când distribuția și variația (SD) au fost normale pe cele două grupuri,
- Un-paired t-test cu Welch's correction, când distribuția a fost normală, dar variația nu,
- Mann-Whitney test (nonparametric), mediana și intervalul valorilor, când distribuția nu a fost normală.

Semnificația statistică a fost considerată pentru $p < 0,05$. Analiza statistică s-a făcut utilizând programul The Graph Pad Prism 9 (Graph Pad Software Inc., La Jolla, CA, USA).

Rezultate

Cele mai frecvente cancere înregistrate între 1.01.2019 și 31.12.2020 au fost cele colorectale (361 pacienți), urmate de cel pulmonar (310 pacienți), de sân (243 pacienți) și gastric (174 de pacienți). Comparând cele două perioade de timp (pre-pandemică și pandemică) am constatat că înainte de pandemie au fost înregistrate lunar ca și cazuri noi mai multe cancere pulmonare (medie 14,21 vs 11,1), colorectale (media 15,21 vs 14,8) și gastrice (media 7,923 vs 6,2) și mai puține cancere de sân (media 9,643 vs 10,8) comparativ cu lunile de pandemie (**Tabelul 1**). Nici una dintre aceste comparații nu a avut semnificație statistică, deși scăderea cazurilor noi înregistrate de cancer pulmonar s-a apropiat de aceasta ($p = 0,0521$).

Tabelul 1: Cazuri noi de cancer înregistrate timp de 24 de luni, exprimate ca medie $\pm$ deviație standard

Tip de cancer	Luni înainte de pandemie (n = 14)	Luni după începerea pandemiei (n = 10)	P
Sân	9.64 ($\pm$ 1.98)	10.8 ($\pm$ 3.96)	0.41
Gastric	7.92 ($\pm$ 3.52)	6.2 ($\pm$ 2.57)	0.2
Colorectal	15.21 ($\pm$ 4.85)	14.8 ($\pm$ 4.1)	0.82
Plămân	14.21 ($\pm$ 4.02)	11.1 ($\pm$ 3.07)	0.05

În perioada pandemiei, numărul ședințelor de chimioterapie a scăzut semnificativ statistic, cu $p < 0.0001$, la toate cele patru tipuri de cancer studiate (**Tabelul 2**).

Tabelul 2: Numărul ședințelor de chimioterapie înregistrate în perioada 1.02.2019 - 31.12.2020, exprimate ca medie $\pm$ deviație standard

Tip de cancer	Luni înainte de pandemie (n = 14)	Luni după începerea pandemiei (n = 10)	P
Sân	147.9 ($\pm$ 13.32)	102.5 ($\pm$ 17.28)	<0.0001
Gastric	52.07 ($\pm$ 6.08)	30.9 ($\pm$ 10.09)	<0.0001
Colorectal	154.5 ($\pm$ 22.02)	108.2 ($\pm$ 15.87)	<0.0001
Plămân	120.5 ($\pm$ 8.48)	92.8 ($\pm$ 13.3)	<0.0001

Numărul operațiilor pentru cancerele gastrice (medie 1,6 vs 1), colorectale (medie 11,9 vs 11,9 9,643) și pulmonare (medie 0,2 vs 0,1429) a crescut, iar cele pentru cancer de sân au scăzut (3,4 vs 4,786) în județul Maramureș în timpul pandemiei (**Tabelul 3**), fără să fie însă atinsă semnificația statistică.

Tabelul 3: Numărul operațiilor efectuate înainte și în timpul pandemiei, exprimate ca medie $\pm$ deviație standard

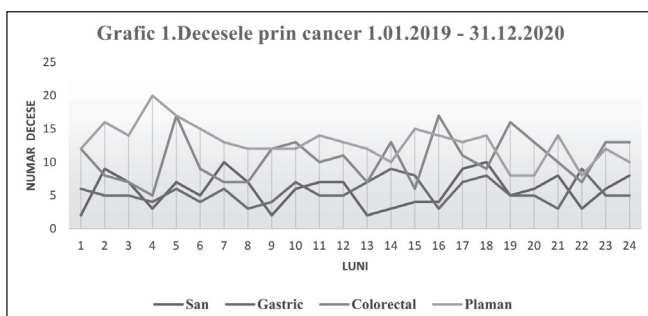
Tip de cancer	Luni înainte de pandemie (n = 14)	Luni după începerea pandemiei (n = 10)	P
Sân	4.78 ($\pm$ 2.54)	3.4 ($\pm$ 1.83)	0.15
Gastric	1 ($\pm$ 1.03)	1.6 ($\pm$ 1.57)	0.38
Colorectal	9.64 ($\pm$ 3.87)	11.9 ($\pm$ 3.92)	0.13
Plămân	0.14 ($\pm$ 0.36)	0.2 ($\pm$ 0.42)	>0.99

Singurul laborator de radioterapie din județul Maramureș, dotat cu un accelerator liniar cu 2 energii ale fotonilor de 6, respectiv 15 MV și un simulator CT pentru simularea planurilor de tratament funcționează din luna mai 2019. Numărul ședințelor de radioterapie (**Tabelul 4**) a crescut semnificativ statistic în timpul pandemiei pentru cancerele de sân (medie 147,2 vs 69,07) și colorectale (medie 73,8 vs 32,93) și a scăzut pentru cancerele gastrice (medie 7,9 vs 9,643) și pulmonare (medie 15 vs 28,5). Pentru acestea din urmă scăderea fiind semnificativă statistic ($p = 0,0345$).

Tabelul 4: Numărul ședințelor de radioterapie efectuate în perioada 1.02.2019 - 31.12.2020, exprimate ca medie $\pm$ deviație standard

Tip de cancer	Luni înainte de pandemie (n = 14)	Luni după începerea pandemiei (n = 10)	P
Sân	69.07 ($\pm$ 51,04)	147.2 ($\pm$ 57.84)	0.007
Gastric	9.64 ($\pm$ 13.07)	7.9 ($\pm$ 7.76)	0.93
Colorectal	32.93 ($\pm$ 32.93)	73.8 ($\pm$ 73.8)	0.002
Plămân	28.5 ($\pm$ 19.77)	15 ($\pm$ 8.43)	0.03

Decesele prin cancer de sân, gastric, colorectal și plămân sunt figurate în **Graficul 1**. Nici unul dintre cele patru tipuri de cancer nu și-au modificat semnificativ statistic evoluția după începerea pandemiei.

În lunile pandemiei s-au înregistrat mai multe decese prin cancer de sân, stomac, colon și rect, dar mai puține de plămân (**Tabelul 5**), așa cum se vede în Tabelul 5.

Tabelul 5: Decesele prin cancer de sân, gastric, colorectal și plămân înainte și în timpul pandemiei, exprimate ca medie $\pm$ deviație standard

Tip de cancer	Luni înainte de pandemie (n = 14)	Luni după începerea pandemiei (n = 10)	P
Sân	5.5 ($\pm$ 2.68)	6.3 ($\pm$ 2.35)	0.45
Gastric	5.42 ($\pm$ 1.55)	5.8 ($\pm$ 2.09)	0.62
Colorectal	9.85 ($\pm$ 3.3)	11.5 ($\pm$ 3.59)	0.25
Plămân	13.71 ($\pm$ 2.58)	11.6 ($\pm$ 2.83)	0.21

Discuții

Pandemia COVID-19 a pus presiune pe toate specialitățile care oferă tratament curativ pacienților cu cancer: chirurgi, oncologi, radiologi, pentru a reduce consultațiile, internările și tratamentele. Spitalele din județul Maramureș reprezintă colacul de salvare pentru pacienții care au fost tratați în timpul pandemiei în clinicile universitare din Cluj-Napoca, care nu i-au mai primit pentru tratament. Aceste specialități au abordat însă diferit pacienții cu cancer.

Internările în secțiile de oncologie s-au făcut doar după testare, dacă pacienții au fost negativi, în caz contrar, ei au trebuit să aștepte 14 zile pentru terminarea carantinei, pentru a putea primi tratamentul într-o secție de oncologie curată, fără COVID-19. Pe de altă parte, respectarea regulilor de distanțare a făcut să scadă cu o treime numărul de pacienți internați în fiecare lună, pentru a reduce riscul de infecție la pacienții oncologici imunodeprimați (7). Scăderea semnificativă statistic a numărului de ședințe de chimioterapie în cazul cancerelor de sân, stomac, colon, rect și plămân ($p < 0.0001$ în toate cazurile) s-a mai datorat și dislocării specialiștilor din aceste secții la punctele de triaj și absențelor datorită îmbolnăvirii cu SARS-CoV-2.

Strategia chirurgilor a fost însă diferită. Cu sprijinul autorităților s-a înființat o secție de chirurgie generală pentru pacienții testați pozitiv (8), iar restul secțiilor de chirurgie din județ, au rămas să funcționeze pentru pacienții asimptomatici, care nu au fost testați, dar care au trecut prin triajul epidemiologic. A scăzut numărul operațiilor pentru cancer de sân care este strâns legat de tratamentul oncologic neoadjuvant, în scădere și el în timpul pandemiei. A crescut însă numărul operațiilor pentru cancerul de stomac, colorectal și de plămân, având ca principală cauză reducerea posibilității de deplasare a pacienților în centre universitare în timpul pandemiei. Decizia de a opera a fost una eclectică, bazată pe hotărârea fiecărui chirurg în parte, care a variat de la opera cancerelor doar cu complicații, până la operaerea tuturor cancerelor, pentru a nu avea o a doua pandemie de decese prin cancer datorită întârzierii tratamentului (9). Pandemia a impus dislocarea personalului din secțiile de chirurgie pentru acoperirea secției pentru pacienții pozitivi și a afectat personalul care a stat în carantină 14 zile atunci când a făcut infecția, dar fără internări și fără decese. Pe de altă parte, a fost decizia pacienților să se interneze și să fie operați, mulți dintre ei amânând prezentarea la chirurg datorită fricii de contaminare în spital cu noul coronavirus.

Compartimentul de radioterapie din Spitalul de Urgență Baia Mare, a primit toți pacienții care au avut nevoie de acest tratament, inclusiv cei care nu s-au mai putut deplasa în centre universitare. A crescut semnificativ statistic numărul pacienților cu cancer de sân ($p < 0,0076$) și colorectal ($p < 0,0027$) care au fost iradiați neoadjuvant sau paliativ în perioada pandemiei. Radioterapia paliativă pentru cancerul de stomac s-a redus nesemnificativ statistic ($p = 0,9378$), deoarece au fost prioritizați pentru radioterapie tumorile rapid evolutive din sfera ORL, tumorile hemoragice sau compresive (10). Pacienții cu cancer gastric au fost iradiați doar pentru paliatia simptomelor locale: sângerare, durere sau obstrucție (11). Tumorile pulmonare au primit tratament radiologic semnificativ statistic mai puțin în timpul lunilor de pandemie ($p = 0,0345$) datorită particularităților (12) acestui grup de pacienți:

- simptomele de agravare ale cancerului pulmonar sunt asemănătoare cu ale infecției cu SARS-CoV-2,
- imaginile radiologice ale plămânilor acestor pacienți cu pneumonite din cauza radioterapiei, chimioterapiei sau

imunoterapiei sunt asemănătoare cu cele sugestive pentru infecția COVID-19 (13).

Pe de altă parte, având simptome respiratorii, pacienții cu cancer pulmonar, au evitat să vină în contact cu spitalul în lunile de pandemie.

Diagnosticul cancerelor în timpul pandemiei COVID-19 a scăzut numărul cazurilor nou înregistrate datorită restricțiilor impuse în cabinetele medicilor de familie, ambulatorii și spitale (14, 15). În studiul nostru, această scădere a fost înregistrată pentru cancerul gastric ($p = 0,2077$), colorectal ($p = 0,8284$) și pulmonar ($p = 0,0521$), dar fără să atingă semnificația statistică, deși a fost aproape de ea în cancerul de plămân, probabil prin dificultățile de diagnostic la pacienții cu simptome respiratorii (12). Au crescut însă numărul cancerelor de sân nou înregistrate, deși nesemnificativ statistic ($p = 0,4118$), cu toate că în România nu se derulează programe de screening pentru cancerul mamar. Studiile CT pentru diagnosticul pneumoniei SARS-CoV-2 au descoperit incidental macrocalcifieri și mase tumorale în sâni (16), ceea ce a făcut să crească numărul cazurilor nou înregistrate.

Deși nesemnificativ statistic, mortalitatea a crescut în lunile de pandemie prin cancerul de sân ($p = 0,4575$), gastric ($p = 0,6226$) și colorectal ($p = 0,2592$), datorită întârzierii diagnosticului și tratamentului specific, odată cu regulile impuse de pandemie (17, 18). Probabil că această creștere va atinge semnificația statistică în următoarele luni, când istoria naturală a acestor cancer le va aduce la final, iar întârzierea tratamentului va avea efectul negativ așteptat. Mortalitatea prin cancerul de plămân a scăzut în timpul pandemiei, e adevărat nesemnificativ statistic ($p = 0,2103$), probabil artificial: au fost înregistrate mai puține cazuri noi, ceea ce s-a reflectat în scăderea numărului de decese prin acest tip de cancer.

Concluzii

Evoluția pacienților cu cancer de sân, gastric, colorectal și de plămân în județul Maramureș a fost modificată de apariția pandemiei și impunerea măsurilor de securitate aferente, însă rezultatele pe termen lung ale tratamentului acestor bolnavi vor fi probabil mult mai afectate decât în primele 10 luni de pandemie luate în studiu.

Scăderile și creșterile înregistrate sunt rezultatul politicii sanitare guvernamentale și locale dar și a deciziilor ad hoc ale chirurgilor, oncologilor și radioterapeuților.

Mortalitatea este neconcludent reflectată în analiza statistică deoarece durata de timp afectată de pandemie este mai scurtă decât evoluția naturală a cancerelor de sân, gastric, colorectal și de plămân.

Pandemia a afectat atât pacienții cât și personalul, ceea ce a făcut ca bolnavii de cancer să primească de fapt două lovituri, prima prin discriminare față de pacienții cu SARS-CoV-2, care au avut prioritate, a doua prin lipsa infrastructurii necesare diagnosticului și tratamentului.

Testarea, carantina, și reducerea deplasărilor nu au fost compensate de măsuri corectoare care să vină în sprijinul pacienților oncologici, cancerul fiind încadrat împreună cu bolile comune, care nu pun în pericol viața pacienților prin amânarea diagnosticului sau tratamentului.

Pacienții cu cancer din județul Maramureș au apelat la cele mai apropiate servicii de specialitate disponibile care au compensat însă necorespunzător adresabilitatea scăzută din timpul pandemiei.

(Bibliografia la autori.)

DIAGNOSTICUL, TRATAMENTUL ȘI PREVENȚIA REACȚIILOR ALERGICE SEVERE DATORATE VĂCCINĂRII ÎMPOTRIVA COVID-19

Dr. Gabriela Hirian, Baia Mare

FRECVENȚA reacțiilor alergice (inclusiv a anafilaxiei) este de aproximativ 11,1 cazuri la un million doze de vaccin anti COVID-19 administrate (pentru vaccinul produs de Pfizer/BioNTech).

Reacțiile anafilactice pot apare la orice persoană, oricând și oriunde și nu sunt corelate cu următorii parametri: vârstă, sex, astm bronșic, teren atopic, reacții adverse anterioare ușoare.

Factorii care pot agrava o reacție alergică datorată vaccinării și de care trebuie ținut cont sunt: astmul necontrolat, episoade de anafilaxie în antecedente, mastocitoza sau alte boli mastocitare (pacientul fiind supravegheat cel puțin 30 minute postvaccinare).

Alergiile alimentare, respiratorii, medicamentoase sau la veninuri de insecte nu reprezintă o contraindicație pentru vaccinare.

Vaccinarea împotriva COVID-19 este contraindicată la pacienții cu hipersensibilitate la oricare din componentele vaccinului (ex: Polietilenglicol, Polisorbat 80, Trometamină) sau la cei care au prezentat anafilaxie după prima doză de vaccin.

Principalele măsuri de siguranță și precauții sunt redate în tabelul de mai jos:

Întrebări adresate pacientului	Măsuri de siguranță
Ați avut o reacție severă (cu dispnee, amețeli, pierderea stării de conștiență) după consumul anumitor alimente, administrarea de vaccinuri, medicamente, sau post înțepătură de insectă?	- în cazul unui răspuns pozitiv pacientul va fi supravegheat 30 min post vaccinare.
Ați avut prescris vreodată un dispozitiv de injectare automată cu Adrenalină sau o trusă de urgență ce conține Adrenalină?	- în cazul unui răspuns pozitiv pacientul va fi supravegheat 30 min post vaccinare.
Aveți vreo boală alergică?	- în cazul unei alergii la latex nu se vor utiliza pentru vaccinare mănuși din latex. - în cazul unei alergii la oricare din componentele vaccinului nu se va efectua vaccinarea, pacientul fiind îndrumat către medicul specialist alergolog. - în cazul unei afecțiuni mastocitare, vaccinarea se recomandă a fi efectuată în cadrul unui spital.

Aveți astm? Ce medicație folosiți? Când ați avut ultima dată vreun simptom? Când ați fost consultat ultima dată de medicul curant ?	- în cazul unui astm necontrolat, vaccinarea se recomandă a fi efectuată în cadrul unui spital.
Ce tratament medicamentos cronic utilizați în prezent?	- în cazul pacienților cu terapie β -blocantă, pacientul va fi supravegheat 30 min post vaccinare.

Diagnosticul și tratamentul reacțiilor sistemice severe

Reacția alergică sistemică (anafilaxia) prezintă un debut brusc, în minute sau ore. La 71% din cazurile de anafilaxie post vaccinare cu vaccin împotriva COVID-19 produs de Pfizer/BioNTech simptomatologia a debutat în primele 15 minute post vaccinare. Simptomatologia din cadrul anafilaxiei este multisistemică, fiind prezente manifestări: cutanate (eritem, urticarie, angioedem), respiratorii (rinoree, stridor, dispnee, wheezing), digestive (crampe abdominale, diaree), cardio-vasculare (tahicardie, bradicardie, colaps). Decesul poate surveni chiar în minute de la debutul simptomatologiei, dacă tratamentul nu este prompt și eficient.

La apariția primelor simptome de anafilaxie așezarea pacientului în clinostatism și administrarea intramusculară de Adrenalină sunt extrem de importante. Ulterior se vor administra:

- soluții hidroelectrolitice i.v. (ser fiziologic 2-3 l în 10-20 min, la cazurile severe).
- oxigen pe mască (cu debit de cel puțin 10l/min).
- bronhodilatatoare cu durată scurtă de acțiune în cazul prezenței bronhospasmului (administrarea de Ventolin MDI sau soluție de nebulizare).
- Adrenalina prin nebulizare în cazul angioedemului cu localizare de gravitate.
- corticoizi administrați sistemic (intravenos sau oral).
- antihistaminice anti-H1 (oral).
- Glucagon (la pacienții sub terapie cu β -blocante care nu răspund la administrarea de Adrenalină)

Readministrarea de Adrenalină se poate face la 5-10 min de la prima doză, în cazul în care nu avem răspuns după prima administrare.

Cazurile non-responsive la primele măsuri de terapie vor fi transferate și tratate pe secția de Terapie Intensivă, unde vor fi recoltate probe pentru determinarea triptazei serice (în primele 2-3 ore de la debutul simptomatologiei).

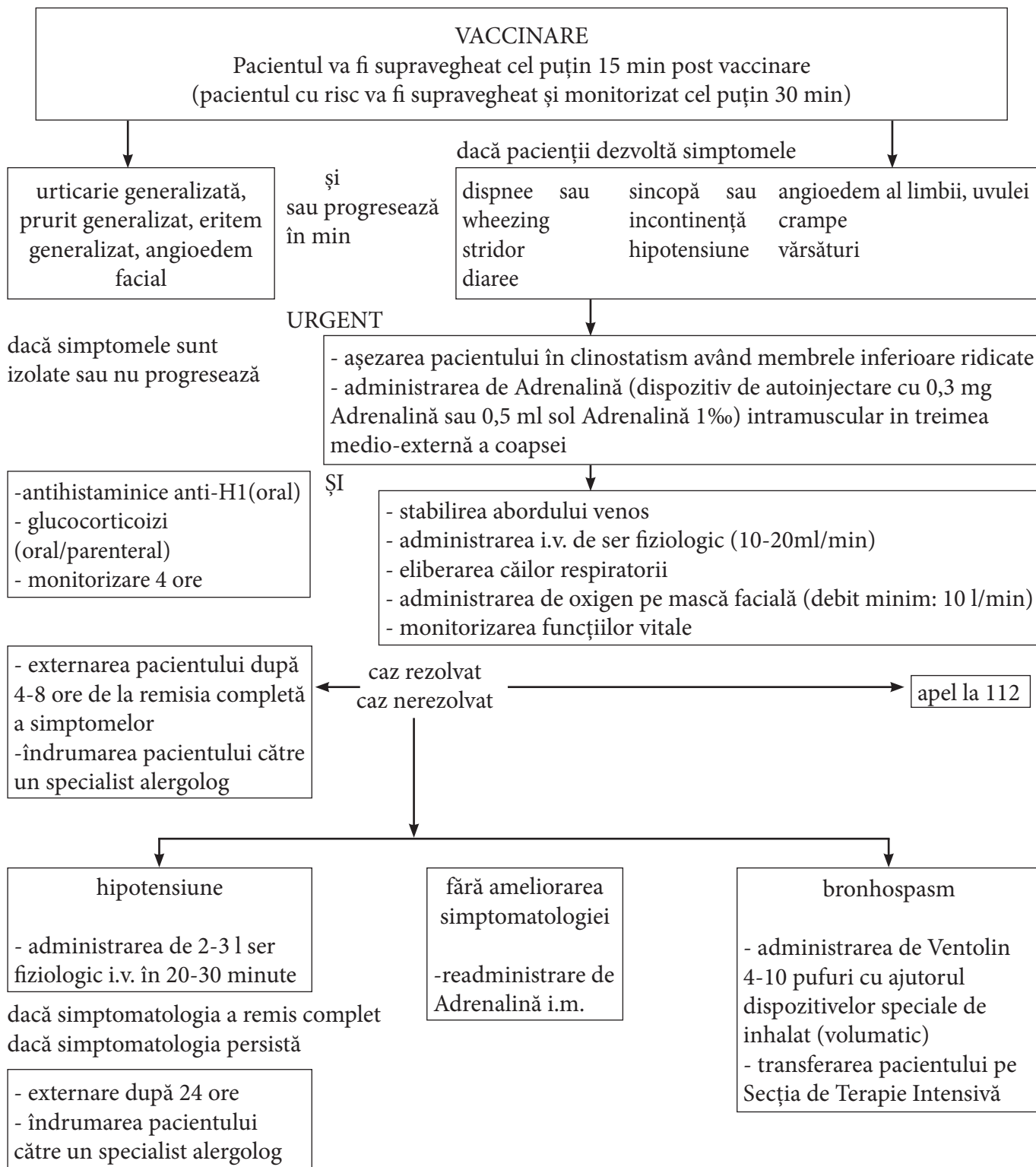
Pacienții a căror simptome remit complet după prima administrare de Adrenalină vor fi lăsați la domiciliu la 4-6 ore de la remisia completă a acestora. La externare aceștia vor fi instruiți cu privire la posibilitatea apariției unei reacții tardive și a terapiei necesare cupării reacției.

Pacienții care au necesitat multiple doze de Adrenalină pentru cuparea simptomelor vor fi externați la 24 ore după remisia completă a acestora. La externare pacien-

ții vor fi instruiți cu privire la achiziționarea și utilizarea corectă a unui dispozitiv de injectare automată cu Adrenalină (ex: Epipen).

Consultul alergologic de specialitate trebuie efectuat la pacienții cu reacție sistemică post vaccinare cât mai rapid posibil.

Un algoritm de diagnostic și tratament al reacțiilor sistemice este redat în schema de mai jos:

Revaccinarea nu va fi efectuată până la clarificarea situației într-un serviciu special de Alergologie

SEMNIFICAȚII ALE PERCEPȚIILOR PRIVIND SUPRASOLICITAREA OSTEOMUSCULOARTICULARĂ LA ANGAJAȚI DIN ÎNVĂȚĂMÂNT ȘI CONSTRUCȚII

Dr. Dorin-Gheorghe Triff, Baia Mare

DAȚELE statistice oficiale ale Uniunii Europene indică faptul că peste 37% dintre lucrători acuză afectarea sănătății lor datorită activității profesionale. (de Kok J, Vroonhof P, Snijders J. și colab., 2019). În mediul ocupational expunerea la noxe poate determina boli profesionale sau poate conduce la evoluția nefavorabilă pentru bolile legate de profesie.

La lucrători suprasolicitarea osteo-musculo-articulară poate duce la apariția sau la agravarea bolilor profesionale și/sau a celor legate de profesie ca și la agravarea altor boli (cardiovasculare, a bolilor de nutriție și metabolism etc) ***.

Suprasolicitarea în afecțiunile musculo scheletice se referă la următoarele componente: oase, mușchi, tendoane, ligamente, burse, articulatii. Factorii de risc fizici, biomecanici includ atât manipularea de greutate, pozițiile forțate, mișcările repetitive, prezența vibrațiilor mecanice și a condițiilor de microclimat nefavorabil (curenți de aer, temperatura scăzută, umiditatea).

Patologia osteo musculo articulară prin boli încadrate ca și profesionale sau legate de profesie are două caracteristici importante: aceste boli apar în mod frecvent în mediul occupational la persoane tinere sau adulte și au caracter invalidant crescut. Frecvent lucrătorul se adresează serviciilor medicale datorită durerii sau impotenței funcționale a componentei osteomusculoarticulare afectate. O patologie osteo-musculo-articulară apărută la un lucrător, cauzată sau agravată de noxe ale locului de muncă, impune întreruperea imediată a expunerii la noxa respectivă. Nu numai că un lucrător cu patologie osteomusculoarticulară are o capacitate de muncă foarte scăzută sau este lipsit de interesul de a munci dar continuarea expunerii la noxa profesională îi va agrava, cu potențial ireversibil, condiția patologică ceea ce obligă medicul să acorde concediu medical și să trateze imediat afecțiunea respectivă. Spre exemplificare o tenosinovită, hernie discală, artrită necesită repaus relativ (oricum nu suprasolicitare prin activitate la locul de muncă) și tratament cel puțin al stadiului acut. Conștientizarea aspectelor prezentate atât din partea lucrătorilor dar și a angajatorilor arată importanța prevenirii acestor afecțiuni ca și tratamentul lor în stadiul de debut.

Participarea lucrătorilor și angajatorilor la programele de educație sanitară preventive depinde în mod esențial de percepția acestora asupra a ceea ce înseamnă suprasolicitare osteo-musculo-articulară la locurile de muncă. Fără conștientizarea corespunzătoare a realităților expunerilor la noxe cu efect asupra sistemului osteo musculo articular a angajatorilor și lucrătorilor, participarea acestora la activitățile preventive din cadrul unităților socio-economice va fi absent sau redusă și în mod similar rezultatele vor fi negative.

Noxele corespunzătoare conform fișei de identificare a factorilor de risc profesional sunt: manipularea de greu-

tăți, mișcările repetitive, microtraumatismele repetate, pozițiile extreme, forțate, vicioase, prelungite sau violente, supraîncordări, presiuni, torsiuni, tracțiuni, vibrații mecanice.

La lucrătorii din 2 școli gimnaziale (notate în continuare școala nr. 1 și școala nr. 2) și o unitate având domeniul de activitate în lucrări de instalații electrice (denumită în cele ce urmează Unitatea nr. 3) li s-a administrat pentru completarea voluntară un chestionar care a cuprins următoarele:

- Caracteristicile individuale ale lucrătorilor au fost următoarele: vârsta, vechimea ca angajat în unitate, genul biologic, indicele de masă corporală (notat IMC).
- Disfuncțiile membrului superior (The Disabilities of the Arm, Shoulder and Hand Questionnaire).
- Percepția lucrătorilor asupra noxelor de la locurile de muncă printr-un chestionar formulat după Fișa de identificare a factorilor de risc profesional. Expunerile menționate au fost următoarele: efortul fizic și gradul acestuia; poziția de lucru preponderentă; poziții forțate: prezența agenților chimici, zgometului, microclimatului nefavorabil, a stresului neuropsihic, a pulberilor, a radiațiilor, a supraprasolicitărilor (vizuale auditive, osteo-musculo-articulare) ca și prezența manipulării maseilor (greutăților). Analiza datelor s-a realizat utilizând programele EXCEL 2010 și SPSS v. 16.0 și următoarele teste statistice: ANOVA, Kruskal-Wallis și Mann-Whitney (U). Corelațiile între variabilele chestionarelor s-au urmărit prin coeficientul de corelație Spearman.

REZULTATE

La problematica propusă prin completarea chestionarelor, Școala nr. 1 a avut un număr de 23 participanți iar Școala nr. 2 un număr de 22 participanți în timp ce Unitatea nr. 3 a avut 19 participanți. În fiecare din aceste unități procentajul de participare a reprezentat peste 90% din totalul lucrătorilor din unitățile respective.

Mediile valorilor corespunzătoare caracteristicilor individuale ale lucrătorilor sunt redată în tabelul următor (Tabelul 1)

Tabelul 1: Caracteristicilor individuale ale lucrătorilor în funcție de unitate					
	Sex ratio (femei/bărbați)	Domiciliu (raport rural/urban)	Vârsta (ani)	Vechime în Unitate (ani)	IMC (kg/m ²)
școala nr. 1	1,8	1,38	47,05	13,56	29
școala nr. 2	1,76	1,19	49,71	18	27
unitatea nr. 3	1,05	1,63	38,94	4,61	26

În școala nr. 2 angajații au comparativ cu angajații din celelalte unități mai mari: vârsta ($p=0,007$), vechimea ca angajat în unitate ($p=0,001$), scorul DASH ($p=0,012$), stresul neuropsihic ($p=0,039$).

Angajații din școala nr. 2 percep nivelul efortului fizic ca fiind cel mai mic comparativ cu cei din unitatea nr. 3 unde nivelul efortului fizic perceput este maxim ($p=0,019$).

Nu apar diferențe semnificative între cele 3 unități asupra percepției prezenței suprasolicitării osteo musculo articulare la locul de muncă.

După unitate, angajații care percep prezența suprasolicitării osteomusculoarticulare comparativ cu cei care nu o menționează, au scoruri mai mari astfel:

- În Școala 2, la scorul DASH ($p=0,036$);
- În Unitatea 3 prezența suprasolicitării auditive ($p=0,003$) și a stresului ($p=0,001$).

Angajații din Unitatea 3 au cel mai crescut nivel privind percepția privind prezența pozițiilor forțate de lucru ($p=0,004$) și a manipulării maselor ($p=0,022$).

CONCLUZII

Prezența simptomelor prin disfuncții ale membrului superior se asociază cu vârsta și vechimea în unitate crescute.

Efortul fizic moderat la locul de muncă nu se asociază cu disfuncții la nivelul membrului superior.

Angajații care efectuează în mod constant efort fizic la locul de muncă deși percep clar atât prezența acestuia cât și a pozițiilor forțate și a manipulării de greutate nu asociază și disfuncții ale membrului superior și nici lombalgii.

Suprasolicitarea osteo musculo articulară se asociază cu disfuncții ale membrului superior în unitățile școlare (unde efortul fizic este mic).

În unitatea 3 în care există prezența (atât cea percepută cât și cea observată prin cronoprofesiogramă) efortului fizic la angajați suprasolicitarea osteo musculo articulară se asociază nu cu disfuncții ale membrului superior sau cu lombalgii ci cu prezența stresului.

Deși în condiții de activitate similare, în cele 2 unități școlare, angajații percep diferit suprasolicitarea osteo musculo articulară. Astfel majoritatea dintre aceștia nu asociază suprasolicitarea osteo musculo articulară cu poziția șezândă prelungită deși prezintă disfuncții ale membrului superior relatate prin chestionarul administrat. Raportat la fișa de identificare a factorilor de risc profesionali trebuie menționat faptul că tipul predominant de poziție la locul de muncă (spre exemplu ortostatică sau șezândă) frecvent poate reprezenta suprasolicitare osteo musculo articulară. Spre exemplu poziția șezândă prelungită poate avea efect ischemiant asupra circulației regionale (în regiunea coapsei, fesieră) cu efect indirect asupra troficității articulației coxofemorale. Efect similar îl poate avea și suprasolicitarea de durată a unei articulații în absența mișcării în articulația respectivă. Pauzele posturale prin întreruperea unei poziții de lucru (așezat sau ortostatic) și realizarea unor mișcări de scurtă durată ("de dezmoțire"), pot avea un efect benefic asupra articulațiilor suprasolicitate.

(Bibliografia la autor.)

EVITAREA ALERGENILOR DE MEDIU ÎN RINITA ALERGICĂ

Dr. Iuliana Petrea, Baia Mare

EDUCAȚIA familiei și a copilului cu rinită alergică are o importanță deosebită deoarece boala are evoluție cronică, necesită terapie de durată și întrucât evitarea factorilor trigger poate influența favorabil evoluția. Procesul educațional este continuu și impune un parteneriat între medic, copil și familie.

În rinita alergică se recomandă evitarea contactului cu alergenul deoarece prin această metodă se încearcă să se oprească lanțul patogenetic inflamator declanșat prin reacțiile de hipersensibilitate mediate de Ig E la contactul cu alergenul sensibilizat. Evitarea alergenilor înseamnă controlul mediului din interior și exterior. Acest control poate avea influențe benefice în ceea ce privește atât terapia bolilor alergice de care suferă pacientul, cât și pentru profilaxia altor boli alergice.

Acarienii din praful de casa

Metode pentru reducerea expunerii la acarieni: reducerea umidității din locuințe, folosirea aspiratoarelor cu filtre HEPA, spălarea zilnică a podelelor, îndepărtarea prafului de pe mobilier cu o cârpă umedă, renunțarea la obiectele ce rețin praful (covoare, draperii, jucării din plus, saltele, perne), utilizarea lenjeriei de pat impermeabile pentru acarieni, utilizarea de soluții acaricide.

Animalele de companie

Metode pentru reducerea alergenului provenit de la animale (cu precădere pisici și câini): interzicerea animalelor în zonele de locuit în care persoana alergică sta perioade îndelungate (living, dormitor) cu mențiunea ca alergenul persistă în locuințe chiar după îndepărtarea animalului de la domiciliu. După atingerea animalului, se spală mâinile și se schimbă lenjeria. Spălarea animalelor săptămânal.

Polenurile

Metode de reducere a expunerii la polen: menținerea ușilor

și a ferestrelor închise în perioada în care densitatea polenului este mare. Evitarea plimbărilor în zonele de câmp sau de pădure în care există plante sau copaci al căror polen este dovedit factor declanșator al simptomelor. Menținerea ferestrelor de la mașină închise în perioada deplasării. Utilizarea de sisteme de aer condiționat cu filtre speciale pentru polen, care se înlocuiesc periodic. Evitarea uscării hainelor în aer liber. Purtarea de ochelari de soare. Organizarea vacanțelor în zone maritime sau la altitudini înalte, unde densitatea polenului este scăzută.

Mucegaiurile

Metode de reducerea mucegaiurilor: reducerea umidității din interiorul locuințelor, care favorizează apariția și dezvoltarea mucegaiurilor. Fungicide pentru zonele contaminate. Control periodic al sistemelor de încălzire și apă pentru a evita scurgerile.

Gândacii

Metode de a reduce expunerea la gândaci: efectuarea curățeniei generale, inclusiv astuparea tuturor găurilor din pereții locuinței. Evitarea accesului gândacilor la surse de mâncare. Utilizarea de insecticide pentru întreaga clădire, nu doar în încăperile apartamentului.

Evitarea poluării

Metode de reducere a poluării: Nu se va fuma în camerele din spațiile închise. Se va evita folosirea unor substanțe chimice (parfumuri, deodorante, vopsele, odorizant). Se vor folosi produsele menajere lichide în locul celor spray.

Recomandări:

Deși reducerea expunerii la alergeni nu a dovedit efecte benefice, este totuși recomandată o atitudine activă de control al mediului în care se desfășoară viața și activitatea unui copil sau adult cu risc alergic și a celui deja sensibilizat și cu simptome.

COLORAȚIA INTRAVITALĂ CU ALBASTRU DE TOLUIDINĂ – METODĂ DE DIAGNOSTIC PRECOCE A DISPLAZIILOR ȘI CANCERELOR ORALE ȘI ORO-FARINGIENE

Stud. Petre Bledea, șef lucrări Dr. Cecilia Petrovan,
UMF „George Emil Palade” Târgu Mureș

Cuvinte cheie: albastru de toluidină, colorație intravitală, cancer oral, displazie orală, diagnostic precoce

Rezumat:

Una dintre cele mai frecvente forme de cancer al capului și gâtului este cancerul oral. Provocarea clinicianului este de a diagnostica leziunile maligne ale mucoasei orale în stadiile incipiente pentru a îmbunătăți speranța de viață a persoanelor. Oricare dintre abordările de diagnostic minim invaziv pentru cancerul oral include utilizarea metodelor de colorare pentru detectarea timpurie a acestor modificări în mucoasa orală. Acest studiu evaluează eficacitatea testului de colorare intravitală cu albastru de toluidină în depistarea precoce a displaziilor și cancerelor orale și oro-faringiene, precum și utilizarea acestuia în țara noastră. 177 de practicanți au răspuns la un chestionar. Am concluzionat că această abordare de diagnostic nu este utilizată în mod obișnuit în țara noastră. Acesta este cel mai adesea folosită de chirurghi, deși este rar folosită de către medicii stomatologi generalişti ca o examinare de rutină. Este esențial să se aducă la cunoștință medicilor despre această metodă.

INTRODUCERE

Una dintre cele mai frecvente forme de cancer ale capului și gâtului este cancerul oral. Acesta este responsabil pentru aproximativ 48% din carcinoamele din regiune.

În procesul de diagnosticare a displaziei și carcinoamelor mucoasei bucale și oro-faringiene, intervenția stomatologului este decisivă, iar controlul oncologic preventiv este un act obligatoriu pentru fiecare pacient. (1)

Leziunile mucoasei orale și oro-faringiene au un aspect polimorf. Leziunile primare ale mucoasei orale pot fi adesea comune leziunilor dermatologice.

Având în vedere evoluția rapidă, potențialul agresiv al invaziei locale, regionale și metastatice, identificarea timpurie și diagnosticarea tumorilor maligne orale sau oro-faringiene cu un punct de plecare pe mucoasa orală sau oro-faringiană este de maximă importanță și un gest de necesitate din partea practicianului. (2)

SCOPUL STUDIULUI

Acest studiu evaluează eficacitatea testului de colorare intravitală cu albastru de toluidină în diagnosticarea precoce a displaziilor și cancerelor oro-faringiene și utilizarea acestuia la noi în țară.

MATERIALE ȘI METODĂ

În contextul epidemiologic actual, am optat pentru analiza statistică bazată pe un chestionar (instrument) adresat cadrelor medicale de diferite specialități stomatologice (participanți – grup țintă).

Această analiză evaluează fiabilitatea testului diagnostic de colorare intravitală cu albastru de toluidină în țara noastră de către 177 de practicanți din domeniul stomatologiei care participă la acest studiu.

REZULTATE

177 de practicieni au răspuns la chestionarul din studiul

nostru, din diferite specialități stomatologice: Chirurgie oro-maxilo-facială, chirurgie dento-alveolară, protetică dentară, parodontologie, pedodontie, ortodonție și ortopedie dento-facială, endodontie și stomatologie generală, dintre care medici rezidenți, medici specialiști și medici primari. (Vezi **Tabel 1** și **Tabel 2.**)

Din rezultatele noastre, am concluzionat că această metodă de diagnosticare vizuală nu este utilizată pe scară largă în țara noastră. Este foarte utilizată de către chirurghi maxilo-faciali, dar rar folosit ca o examinare de rutină de către medicul stomatolog generalist. Medicul generalist este primul inel din lanțul de terapeuți și cel care poate diagnostica primele semne și simptome ale cancerului oral și oro-faringian. Datorită leziunilor neoplazice și, în special, a tratamentului acestora, care este deosebit de mutilant, aceste leziuni au un efect semnificativ asupra acceptării pacientului în societate, pe măsură ce aceste leziuni evoluează.

DISCUȚII

Tratamentul cancerului oral este complex datorită faptului că diagnosticul apare în mod normal târziu în progresia bolii.

Diagnosticarea precoce reduce morbiditatea și poate minimaliza amploarea tratamentului necesar. În timp ce în

Tabel 1 – Extragerea eșantionului și Nr. Crt. corespunzător în tabelul de rezultate

Total medici	Nr. Crt.
Medic stomatolog	1
Medic rezident stomatologie generala	2
Medic specialist stomatologie generala	3
Medic primar stomatologie generala	4
Medic rezident protetica	5
Medic specialist protetica	6
Medic rezident parodontologie	7
Medic specialist parodontologie	8
Medic rezident ortodontie si ortopedie dento-faciala	9
Medic specialist ortodontie si ortopedie dento-faciala	10
Medic primar ortodontie si ortopedie dento-faciala	11
Medic rezident endodontie	12
Medic specialist endodontie	13
Medic rezident pedodontie	14
Medic rezident chirurgie dento-alveolara	15
Medic specialist chirurgie dento-alveolara	16
Medic primar chirurgie dento-alveolara	17
Medic rezident chirurgie orala si maxilo-faciala	18
Medic specialist chirurgie orala si maxilo-faciala	19
Medic primar chirurgie orala si maxilo-faciala	20

Tabel 2 - Rezultate

Nr. Crt.	Nr. Răspunsuri	Procentaj (%)	Nr. Utilizatori ai metodei	Nr. medici care lucrează în		
				Sistem de stat	Sistem mixt	Sistem privat
1	64	36,15	2	0	1	63
2	4	2,26	0	1	3	0
3	13	7,34	1	1	0	12
4	7	3,96	2	1	0	6
5	2	1,13	2	2	0	0
6	1	0,56	0	0	0	1
7	39	22,03	4	23	13	3
8	1	0,56	0	0	1	0
9	3	1,7	0	3	0	0
10	2	1,13	0	0	0	2
11	7	3,95	1	0	3	4
12	1	0,56	0	1	0	0
13	3	1,7	1	1	0	2
14	2	1,13	0	2	0	0
15	11	6,21	1	5	6	0
16	3	1,7	1	0	0	3
17	2	1,13	0	0	0	2
18	6	3,4	0	5	1	0
19	3	1,7	1	0	3	0
20	3	1,7	3	1	2	0
Total medici	177	100	19	46	33	98

alte localizări topografice leziunile maligne pot fi excizate radical, excizia unui cancer oral, în funcție de localizarea și dimensiunea tumorii, poate compromite grav calitatea vieții pacientului și, în unele cazuri, poate fi imposibil. (3)

Din punct de vedere istoric, inspecția, palparea, și examenul radiografic au fost disponibile pentru screening-ul cancerului oral. În ultimii ani, au devenit disponibile tehnologii de screening care completează examinarea vizuală și ajută medicul să identifice leziunile suspecte care necesită investigații suplimentare. În plus, există tehnologii neinvazive, inclusiv utilizarea testelor de salivă și a dielectroforezei pentru a detecta carcinomul cu celule scuamoase orale. Alte tehnologii includ utilizarea de lumini speciale lungime de undă și chemo-luminescență, precum și coloranți care colorează selectiv leziunile. (4)

Deși această metodă de diagnosticare vizuală nu este utilizată pe scară largă în țara noastră, credem că practicanții ar trebui să o utilizeze deoarece este o metodă simplă, precisă și ieftină.

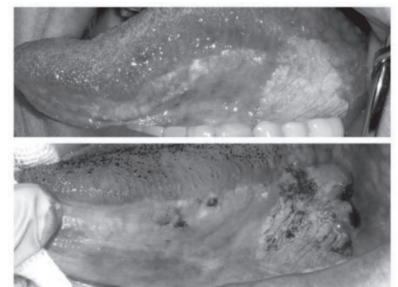
Sensibilizarea cadrelor medicale cu privire la importanța depistării precoce a cancerului oral și a examinării screening poate fi realizată cu mai multe cursuri/prelegeri, seminarii web, congrese, workshop-uri și programe de screening naționale cu privire la aceste aspecte. (Vezi **Figura 1** și **Figura 2**.)

CONCLUZII

Dezvoltarea cancerului oral și oro-faringian este aproape întotdeauna precedată de o etapă precanceroasă cu o varietate de semne și simptome. O detectare timpurie a unor astfel de semne și simptome este o componentă importantă în prevenirea cancerului oral. Acest lucru poate fi

Figura 1 - Test diagnostic rapid cu albastru de toluidină (5)

Figura 2 - Test pozitiv la colorarea intravitală cu albastru de toluidină (6)

realizat prin examinare vizuală și o varietate de alte tehnici avansate de diagnostic, care sunt susceptibile de a fi scopul final al cercetării cancerului oral și oro-faringian. (7)

Prin analiza statistică și comparativă a rezultatelor, testul de colorare intravitală cu albastru de toluidină poate fi considerat un ajutor vizual valoros pentru diagnosticarea precoce a cancerului oral și oro-faringian. Putem sublinia importanța testului de colorare intravitală cu albastru de toluidină ca metodă de screening, urmată de biopsie și examen histopatologic, desigur în strânsă corelație cu istoricul medical al pacientului și cu aspectul clinic al mucoasei orale. (8)

Această metodă de diagnosticare vizuală nu este foarte populară încă în țara noastră și credem cu tărie că practicanții ar trebui să utilizeze această metodă, deoarece este o metodă simplă, fiabilă și ieftină.

(Bibliografia la autori.)

ACUPUNCTURA PENTRU FERTILITATE

Dr. Marius Dan Pop, Kionetoterapeut Andrada Pop, Baia Mare

Beneficiile acupuncturii pentru femei:

- îmbunătățește și reglează ciclul menstrual
- reduce nivelul de stress
- promovează ovulatia
- îmbunătățește calitatea ovulelor din ovare
- reduce riscul de avort spontan
- îngroasa căptușeala peretelui uterin
- rezolva sindromul ovarelor polichistice
- îmbunătățește rata de transfer de embrioni la pacienții cu fertilizare in vitro
- îmbunătățește simptomele endometriozei

Beneficiile acupuncturii pentru bărbații:

- crește calitatea, cantitatea și mobilitatea spermatozoidilor
- reduce nivelul de stres, factor care joacă un rol
- important în producerea de sperma slab calitativă
- îmbunătățește potența

Este o metoda non invazivă care ajută la restabilirea fluxului energetic către organele reproductive. Odată ce fluxul energetic este restabilit și fluxul de sânge către organele genitale va fi mai puternic, mucoasa uterului devine mai groasă și mai receptivă pentru embrionii.

Zmeura roșie are proprietăți de îmbunătățire a fertilității naturale, are calități foto progesteron care îmbunătățește nivelul de progesteron. Este o planta astringentă nutritivă care susține mușchii uterini în concepția sănătoasă. Este cunoscută pentru a preveni avorturile spontane și complicațiile sarcinii. Cum să luați: frunza de zmeura roșie este disponibilă sub formă de capsule și ca frunze libere. Folosiți 2 lingurițe de frunze într-o ceașcă clocotită timp de 10-15 min. Dozare 3 până la 7 cești în fiecare zi, în funcție de starea dumneavoastră.

Trifoiul roșu: este bogat în estrogeni ai plantelor care ajută la creșterea fertilității la femeile cu deficit de estrogen, este util în corectarea cicatricilor din țesutul uterin, a ciclului menstrual neregulat și a infertilității inexplicate. Cum să luați: florile de trifoi roșu sunt disponibile în forma uscată, adăugați 27 g flori uscate într-o ceașcă se apă clocotită. Lasă și amestecul peste noapte (se poate adăuga menta pt aromă) Dozaj: una până la 4 cești pe zi.

Dong Quai (Angelica Sinesis) utilizat în medicina chineză acest medicament pe baza de plante reglează menstruația și obilăgia, elimină stagnarea sângelui și ajută la tonifierea uterului slab. Cum să luați: puneți extractul (tinctura) adăugat în apă. Dozaj: 30 picături de 2 ori pe zi.

Semințe sălbatice conține duoagenina, un salonik care are proprietăți ușoare de echilibru a progesteronului. Administrare: sub formă de capsule infuzat și tincturi din rădăcini proaspete.

Urzica hrănește și tonifică uterul în timp ce întărește rinichii și glandele suprarenale, este încărcată cu clorofila care ajută corpul pt pregătirea fătului.

Avocado cea mai importantă sursă de vitamina B și acid folic. Este perfect pentru bărbați deoarece ajută la creșterea numărului de spermatozoizi.

Merișorul oprește înmulțirea bacteriilor și susține eliminarea lor, este antibiotic natural, bogat în vitamina C, fitonutrienți fibre și acid salicilic, sura excedentare de antioxidanți, întărește sistemul imunitar, efect antiinflamator, lupta cu anemia ajută la scăderea în greutate, întârzie procesul de îmbătrânire.

VINDECAREA – ÎNTRE TERAPIA MEDICALĂ ȘI TERAPIA SPIRITUALĂ

Dr. Valeriu Lupu, Vaslui

„Scopul final al medicinei nu este numai să vindecă și să prevină bolile, ci încă să-i perfecționeze pe oameni și să-i facă mai fericiți, făcându-i mai buni.”

Hipocrate

Introducere. Vindecarea este înțeleasă ca un proces complex de revenire la normalitate a organismului în urma unei agresiuni fizice, chimice sau biologice care a dus la o stare de boală². Nu vom înțelege vindecarea în afara obiectului ei, adică a înlăturării stării de boală ca problemă fundamentală, practică și teoretică a patologiei și care a preocupat știința medicală în toate epocile istoriei umanității. Așa de pildă, Hipocrate definea boala (dyscrasis) ca o tulburare a armoniei și echilibrului funcțional a unor organe și umori generate de forțe antagonice, în contrast cu ceea ce însemna starea de sănătate (eucrasis), în care aceste forțe și umori se află în stare de armonie și echilibru⁶.

Oricât de complexă și sofisticată ar fi definiția bolii în zilele noastre, trebuie să recunoaștem că se rezumă la disfuncția

unui organ, aparat sau sistem, generată de un factor patogen, cu consecințe directe asupra organului respectiv, dar și cu consecințe de ordin general, asupra întregului organism. Această disfuncție va influența la modul negativ starea de bine; fizică, psihică și socială, prin care definim astăzi sănătatea. Nu trebuie pierdut din vedere faptul că în evoluția oricărui proces patologic, care stă la baza stării de boală, există cel puțin trei elemente fundamentale care definesc această stare: 1. agentul patogen (fizic, chimic sau biologic) care induce direct starea de suferință; 2. reacția de răspuns a organismului cu mecanismele sale specifice și nespecifice și 3. percepția somatopsihică a suferinței, fiecare dintre ele având rolul său bine determinat. Dacă primele două aspecte țin de resortul cunoașterii științifice și posibilitățile științei medicale în măsură să realizeze vindecarea trupească (somatică), cel de al treilea aspect necesită o abordare specială, pentru că vindecarea sufletească nu se obține pe aceleași căi fiind vorba aici de percepție, sensibilitate, trăire, asumare, înțelegere, acceptare, elemente aparținând de fapt psihismului individual¹¹.

Toate acestea țin până la urmă de intensitatea agresiunii agentului patologic (patogenitate), capacitatea adaptativă și de răspuns a organismului și percepția suferinței la nivel

integrativ, neuropsihic. Revenirea organismului la starea de armonie sau echilibru funcțional, adică la starea de sănătate, se realizează prin procesul de vindecare, proces cel puțin la fel de complex ca și cel care generează boala². În urma acestui proces, vindecarea poate fi completă, – adică acel "restitutio ad integrum" pe care orice pacient sau medic și-l dorește; incompletă – prin prezența unor sechele (consecințe) cu caracter organic sau funcțional (vindecare cu defect), sau persistența unor simptome în cadrul cronicizării bolii (patologie cronică).

Vindecarea trupească – din perspectivă medicală

*"Dumnezeu v-a vindecat cu mâinile mele,
Acestuia să vă rugați întotdeauna"*
(Sfântul Luca al Crimeei)

Modalitatea de vindecare va fi influențată de aceiași factori care influențează și starea de boală (agresiune, răspuns și percepție) fie în crizis (vindecare rapidă) fie în lizis (vindecare lentă) dar cu aceeași finalitate³. Cronicizarea bolii, adică persistența suferinței la un nivel minimal sau moderat, apare atunci când agresivitatea agentului patogen a fost moderată, sau răspunsul organismului a fost unul insuficient sau neadecvat. Importantă în expresia clinică și evoluția bolii este capacitatea adaptativă a organismului, la nivel funcțional și reactiv, înainte de a ajunge la stadiul lezional^{3,4}. Procesul de vindecare, în condițiile unui organism anterior sănătos, începe imediat după agresiune, primul moment marcându-l manifestările adaptative și sfârșește cu convalescența, etapă în care vindecarea se desăvârșește.

În derularea procesului de vindecare se recunosc astăzi mai multe mecanisme, fiecare dintre ele percepute ca modalități de menținere și refacere a structurii și funcției țesuturilor lezate^{2,3}.

Primul mecanism este dominat de efortul de eliminare și neutralizare a agentului patogen prin reacția inflamatorie care astăzi depășește în complexitate ceea ce clasic însemna; rubor, calor, tumor, dolor, și funcția laesa (congestie, căldură locală, tumefiere, durere, și afectarea funcției), pentru că în intimitatea reacției inflamatorii acționează o cascadă de factori proinflamatori și antiinflamatori (citochine) ca parte a activității sistemului reticulohistocitar macrofagic⁴. Din acțiunea lor, mai mult sau mai puțin intensă, va rezulta magnitudinea procesului inflamator, uneori disproporționată față de intensitatea agresiunii, ceea ce va influența decisiv tabloul clinic al bolii și evoluția bolii. Atunci când răspunsul inflamator (sau imunologic) este unul violent, disproporționat în raport cu agresiunea factorului patogen, organismul poate cădea victimă propriei sale reacții. În condițiile unei reacții proporționale însă, prin acest mecanism se poate reuși limitarea acțiunii și chiar eliminarea agentului cauzal cu mijloacele proprii ale organismului³.

Al doilea mecanism constă în compensarea organului sau funcției lezate prin reacție neuroendocrină, care va conduce, fie la hiperfuncția organului pereche sau țesutului restant (neafectat), fie prin modificarea unor parametri funcționali ai altor organe în cadrul răspunsului general al organismului (tahipnee, tahicardie, febră etc).

Al treilea mecanism privește procesul de reparare a țesuturilor lezate în cadrul agresiunii patologice sau reacției inflamatorii. Începe spontan, la nivelul structurilor lezate, prin procesul de multiplicare celulară specifică organului în cauză, sau prin cicatrizare, care înseamnă înlocuirea cu țesut conjunctiv (colagen) a țesuturilor total compromise ca structură și funcționalitate. Rezultatul acestui proces este, fie refacerea potențialului funcțional al organului în cauză, fie

limitarea sau amputarea funcțională ca o consecință a bolii. Potențialul de regenerare ține de particularitățile organismului în cauză, de vârsta biologică a bolnavului și condițiile în care se realizează vindecarea¹⁴.

În cadrul aceluiași proces adaptativ și reparativ, se înscrie și reacția imunologică nespecifică a organismului prin barierele naturale (fizice, chimice și umorale), dar și specifică, prin formarea de anticorpi specifici, care poate fi una de memorie – dacă organismul s-a mai întâlnit cu agentul patogen (virus, bacterie, parazit sau toxină) prin boală sau vaccinare, sau prin inițierea producției de anticorpi, ca o experiență imunologică nouă – dacă este la primul contact cu agentul patogen⁴.

Printre mecanismele de protecție și adaptare există și așa zisa inhibiție de protecție, prin care organismul își conservă capacitățile vitale prin reducerea la minim a activităților metabolice și funcționale¹². În bună parte acest mecanism ține de percepția bolii la nivelul sistemului nervos central, prin cele două elemente fundamentale ale activității acestuia; excitația – implicată în provocarea, menținerea sau accelerarea unei activități și inhibiția – implicată în diminuarea, întârzierea sau anularea aceleiași activități. În cadrul bolii excitația poate varia ca intensitate, generată de durere și impotență funcțională și poate ea însăși genera inhibiția de protecție care interesează atât celula nervoasă supusă unui efort supraliminal, cât și celulele organelor efectoare; motorii, secretorii, endocrine, în cadrul sistemului integrat neuroendocrin¹⁷.

De reținut și faptul că între aceste două stări (excitație și inhibiție) se poate realiza o inducție reciprocă al cărei rezultat, integrat la nivelul neocortexului, realizează percepția procesului patologic, percepție care va determina comportamentul omului în suferință. Procesul de vindecare poate fi întârziat sau chiar compromis, iar boala se poate agrava atunci când percepția bolii capătă dimensiuni catastrofice, sau dimpotrivă, poate favoriza vindecarea atunci când boala este abordată cu detașare, ca o chestiune firească pe parcursul vieții unui om⁹. Limitarea activității prin inhibiție (de protecție sau inducție reciprocă), favorizează procesul de vindecare, stimulându-l și grăbindu-l în derularea sa. Se adaugă acestui aspect și astenia generată de boală.

Toate aceste mecanisme au resorturile lor naturale, derulându-se ca un dat natural, a cărui evoluție ține de particularitățile individului, agentului patogen și a mediului în care individul trăiește, mai ales când mediul și modul de viață devine el însuși un factor negativ în evoluția bolii⁷.

Știința medicală, prin acțiunile terapeutice posibile astăzi grație progreselor în domeniul cunoașterii, oferă posibilitatea prevenției bolilor, temperării manifestărilor clinice și potențării evoluției îmbolnăvirilor spre vindecare. Mijloacele prin care medicina operează sunt; directe – precum intervenția chirurgicală (incizia, excizia și protezarea), manevre și dispozitive medicale, sau prin mijloace indirecte – precum medicamentele, vaccinurile și mijloacele de sanogenează (asanarea mediului de viață).

Vindecarea sufletească, spirituală sau duhovnicească

"Credincioșii nu neagă niciodată datele științifice, dar consideră că deasupra lor stăpânește o putere superioară – Dumnezeu"
(Sfântul Luca al Crimeei)

Latura spirituală în abordarea bolilor a fost o realitate în practica medicală din toate timpurile⁸. Scientismul secolului al XX-lea a creat și întreținut iluzia că latura spirituală ar putea fi eludată, ceea ce pare o tendință abandonată în zilele noastre, dacă luăm în considerare și abordarea psihologi-

că. În acest context, vindecarea sufletească pare să-și recapete locul ei consacrat istoric în toate zonele culturale ale umanității. În fapt, abordarea spirituală, indiferent de formă, se adresează psihicului omului în suferință, folosind fie pârgăhia religioasă – conform unui ritual duhovnicesc care își are consacrarea istorică în canoanele biblice¹⁶, sau prin mijloace psihoterapeutice – după proceduri în bună parte empirice, bazate mai mult pe speculații.

De reținut este și faptul că abordarea ritualică a bolii este chiar mai veche decât medicina, practicarea vindecării la începuturi fiind făcută de către vraci, vrăjitori și șamani. Însăși practicarea medicinei, din momentul în care a început să se afirme și până în secolul al XVI-lea, se făcea după anumite ritualuri, invocarea divinității fiind constantă. Medicii practicanți nu aveau voie să se căsătorească, purtau o costumăție specială și aveau un statut privilegiat în societate⁶.

Din antichitate și până în Evul Mediu târziu, credința religioasă era considerată ca cel mai puternic medicament. Însăși boala era considerată ca o pedeapsă de sorginte divină, îndreptată împotriva păcatelor omenești. Era în același timp o jertfă, un sacrificiu personal pe calea dobândirii iertării și a unor virtuți purificatoare⁵. La iudei, de pildă, vindecarea bolii era considerată ca o refacere a comuniunii cu Dumnezeu.

Un adevărat progres spiritual s-a produs atunci când suferința bolnavului a fost asumată și asimilată patimilor lui Iisus Hristos pe calea Golgotei. De aici curajul și nădejdea creștinului în vindecare, pentru că pe parcursul bolii nu este singur în suferință, ci alături de Acel care a pățit pentru salvarea umanității¹⁰.

Așadar, conceptul vindecării sufletești a precedat vindecării trupesti, iar astăzi însoțește, sau ar trebui să însoțească, vindecarea trupestă ca o realitate consacrată în timp, cel puțin sub aspectul sprijinului moral într-un moment de cumpănă din viața fiecăruia¹. Mai mult, vindecarea sufletească trebuie avută în vedere și prin prisma faptului că suferința sufletească este provocată și augmentată de cea trupestă, iar în viziunea creștină vindecarea sufletului, prin mijloace specifice ritualului creștin, este semn de apropiere de Creator, legătura cu păcatul urmând astfel a fi înlăturată.

Cel mai adesea, deznădejdea și lipsa de speranță încearcă sufletul în condiții de boală. Or, înlăturarea acestei stări nu poate fi decât de resortul vindecării sufletești, care la rândul ei nu poate fi înțeleasă fără credință și smerenie. Smerenia însemnând deopotrivă, acceptare, asumare, practicarea isihasmului (rugăciunii) și comportament adecvat. Într-o lucrare anterioară intitulată "Vindecarea prin credință" (în *Medicii și Biserica* – Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2019) arătam că aceste aspecte privesc sfera emoțional afectivă și conduc la ceea ce înseamnă; dorință fierbinte, așteptare răbdătoare și trăire în ascultare, elemente ce aștern drumul către vindecarea sufletească care, la rândul ei, poate iniția sau grăbi vindecarea suferinței trupului.

Biserica vine în sprijinul suferindului, așa cum a făcut-o de la întemeierea sa, nu numai prin înființarea primelor așezăminte spitalicești și sprijinirea actului medical, ci și printr-un ritual special, perceput în practica creștină ca una din cele șapte taine⁸. Este vorba de taina Sfântului Maslu care, practicat cu convingere și credință, poate face minuni în sensul ameliorării suferinței și grăbirii vindecării trupesti. "Rugăciunea este unul din cele mai bune medicamente care vindecă bolile sufletului și pe cele ale trupului. Este dovedit științific că oamenii care se roagă reușesc să treacă altfel prin încercările la care îl supune boala sufletească sau tru-

pească" mărturisea părintele Ignatie (Episcopul Hușilor) la oficierea Sfântului Maslu la Spitalul Murgeni din 20 martie 2018.

Scopul principal al ritualului ce însoțește această taină este restaurarea omului în integralitatea lui, a omului întreg, trup și suflet, de readucerea lui la starea de sănătate fizică și la o relație normală cu semenii săi și cu Dumnezeu. Este misiunea taumaturgică a slujitorului altarului, după modelul lui Iisus Hristos și apostolilor săi, prin care "harul tămăduirii" coboară asupra celui în suferință, aducându-i alinare și nădejde. "Dumnezeu și credința în El dau liniște și echilibru în momentele de încercare. Doar credința smerită face minuni" mărturisește părintele Ignatie – episcopul Hușilor, la capătul unei încercări¹³. Pentru că nu minunea face credința, ci credința face minuni. Minunea poate doar să confirme și să convingă ceea ce poate face credința.

Din cele șapte rugăciuni care însoțesc ritualul, două sunt esențiale; cea de sfințire a untdelemnului și cea de ungere a bolnavului. Rostite cu evlavie și acceptate cu smerenie ele își ating scopul propus, anume acela de a păzi viața bolnavului, de a-i ușura suferința, de a ajuta la întărirea și vindecarea trupului prin acea "tărie duhovnicească" pe care o conferă omului în suferință, prin primenirea făpturii și învierea în Hristos¹⁰.

Indiferent de boală, de context epidemiologic, de realități conjuncturale, sprijinul spiritual, duhovnicesc, trebuie încurajat, pentru că istoria i-a validat valoarea sa practică și umană. De altfel, așa cum creștinismul și îndeosebi ortodoxia, nu a respins niciodată știința medicală, ba chiar a încurajat-o și susținut-o, nici știința medicală nu poate și nu trebuie să respingă latura spirituală, atâta timp cât acceptă ca realitate dualitatea existențială, trup și suflet¹⁵.

Creștinismul și-a dovedit eficiența sa taumaturgică prin minunile săvârșite de Întemeietorul și discipolii săi, prin acceptarea și conlucrarea cu medicul, consolidată de-a lungul timpului în relația pacient-medic-preot⁹. Însuși Iisus Hristos este considerat doctorul trupului și al sufletului, iar minunile Sale, ale apostolilor și sfinților, sunt mărturiile ale însușirii acestui statut, de doctori a-i sufletului, pentru toți cei care slujesc altarul. "Inima preotului este o inimă deosebită, care trebuie să strălucească mereu de credință în Iisus Hristos" afirma cu convingere Sfântul Ierarh Luca al Crimeei, de aici și harul tămăduirii în misiunea sa¹⁸.

Este un fapt îmbucurător să constatăm astăzi că latura spirituală în abordarea terapeutică și-a recăpătat locul cuvenit. Mărturie este faptul că s-a ajuns, în perioada postdecembristă, ca în fiecare spital să existe un loc de rugăciune. Biserica, capelă de incintă, sau măcar un paraclis, deservite de un preot capelan încadrat în structura de personal al spitalului, oferă astfel și asistență religioasă, deopotrivă, pacienților și personalului medical. Nu puține sunt spitalele care poartă nume de sfinți, sau secții de spital care afișează la loc vizibil sintagma "Nihil sine Deo" (nimic fără Dumnezeu), ceea ce dovedește că în spațiul medico-sanitar evlavia este o prezență activă. Este o dovadă a însușirii faptului că "restaurarea omului întreg" nu se poate face decât într-un asemenea context, în care vindecarea sufletească și trupescă se armonizează spre binele semenilor noștri aflați în suferință.

Pentru că până la urmă, așa cum mărturisea medicul chirurg, profesorul, ierarhul și mărturisitorul Sfântul Luca al Crimeei; "prin credința în Dumnezeu viața noastră capătă sens, scop, sprijin, iar sufletul este plin de o comoară neprețuită".

(Bibliografia la autor.)

Istoria medicinei și farmaciei

CALENDAR 2021 DE ISTORIA MEDICINEI ȘI FARMACIEI (II)

Farm. pr. Maria Gabriela Suliman, București (SRIF, ISHP)
Ist. Antoaneta Lucasciuc, București (SRIM, ISHM)

Tot în legătură cu Spitalul Colțea

1706, mai 23, București (315 ani) – Din acest an, spătarul Mihai Cantacuzino, fondatorul Spitalului Colțea (14 XII 1704), înființează „prima asociație de ajutor mutual <Frățietatea>: fiecare frate dă un leu cât timp trăia” [1].

Un medic izolat la domiciliu din cauza pestei ... protestează

1796, iunie 27, București (225 ani) – Un act din acest an ne dă de știre despre existența unui medic de la Spitalul Colțea, dr. Iosif (sau chirurgul Iosif Betea) care îngrijește pe femeia dascălului Filip, de la Stelea, bolnavă de ciumă, acesta „a căutat-o timp de două zile”: ca urmare, chirurgul Iosif a fost izolat la domiciliu „sub paza unui seimen din cauza pericolului pestei”. Dar se vede că nu a fost de acord „cu sabia omului stăpânirii”. În consecință, a fost trimis la Lazaretul de la Mărcuța „ca în zilele reglementare să facă curățenie”. A scăpat de ciumă, întrucât în 1782 era semnalat ca medic la Craiova și din nou la Spitalul Colțea [2].

Un nou spital în Tg. Neamț

1851, apr. 25, Iași (170 ani) – Comitetul Sănătății încuviințează ca medicul spitalului nou înființat în Târgul Neamț „să dea tot ajutorul pătimișilor, nu numai satelor megieșe, ci cu deosebire a celor două ocoale de la munte”.

1851, iunie 2-23 – M. Kogălniceanu procuratorul Mănăstirii Neamț, cere o schimbare, care se aprobă de către Comitetul Sănătății: „un fizic răspunde de Ocolul de Sus, aflat în jurul mănăstirii în proprietatea sa, fiind medicul Spitalului, iar cel de-al doilea fizic să răspundă de vechiul ținut” [3].

Bolile venerice iau proporții

1856, iunie 6, București (165 ani) – În acest an contaminarea masivă „de sifilitic” a ostașilor austrieci, care ocupaseră Bucureștiul, „a impus luarea unor măsuri: generalul maior Popovici se adresa autorităților Capitalei, în numele Comandamentului militar cezaro-crăiesc”, că intervențiile „pe lângă onor Poliție” de a trata persoanele feminine sunt zadarnice iar „bolile venerice iau proporții”.

1856, iunie 12, București – Comisarul „Văpselei roșii” anunța Poliția Capitalei că medicul de sector și moașa comisiei (nu se menționează numele) „fac vizitații damelor publice la fiecare două săptămîni o dată” și acelea ce se găsesc bolnave de sifilitic „sunt trimise în căutarea spitalicească”. Dar se știe „spune dl. doctor că vor deveni iarăși bolnave, îndată ce se vor întrebuița, o săptămîină sau mult două, și se va ajunge ca iar să molipsească lumea” [4]. (Va urma)

Credința în medici ...

1861, mai, Caracal (160 ani) – 74 de cetățeni „foarte onorabili” ai acestui oraș, au adresat domnitorului țării

o petiție prin care cereau, ca urbea lor să fie scutită de obligația, recent legiferată, a angajării unui doctor comunal plătit de orașeni, motivând că „medicii fiind mai mult o mângâiere decât un ajutor pozitiv al vieții omenеști, credeau că este o adevărată greșeală ca să cheltuiască cineva agonisita sa avere înmulțindu-i” [5].

Introducerea registrului pentru copierea rețetelor

1861, iunie 28 (160 ani) – Introducerea registrului pentru copierea „ordonanțelor jurnalier” în activitatea farmaciilor [6].

Academia Română

1866, apr. 1, București (155 ani) – Înființarea „Societății literare române” (din 1867 „Societatea academică română”, iar din 1879 „Academia Română”) [6].

Înființarea Crucii Roșii române

1876, iunie 4 (145 ani) – Înființarea „Crucii Roșii române”, din inițiativa dr. Carol Davila [6].

O lege pentru crearea spitalelor rurale

1881, iunie 26, România (140 ani) – La această dată, în baza legii, adoptată în Adunarea Deputaților la 11 aug., au fost înființate spitalele rurale. În ordinea înființării, primele spitale rurale de stat au fost: *Nifon*, jud. Buzău, cu 32 paturi; *Horezu*, jud. Vâlcea, cu 56 paturi; *Slatina*, jud. Suceava, cu 40 paturi; *Florești*, jud. Tutova, cu 56 paturi și *Strehaia*, jud. Mehedinți, cu 60 paturi. Despre cel de-al 5-lea reținem că prima locație, mai puțin funcțională, avea să cunoască adevăratul început, la 27 sept. 1883, în local propriu „construit de stat în anii 1882-1883, lângă Mănăstirea Strehaia”. Tot în acest an, la 10 mai, prin concursul de concesiune, primul farmacist, Gherasim Dimitriu (participant la Războiul de Independență 1877-1878 în Serviciul ambulanțelor de „Cruce Roșie”) deschide Farmacia *Traian* în Strehaia. Un alt farmacist, care a cinstit această officină a fost Gheorghe Cismărescu (1900-1964) autorul unei lucrări în mss „Istoricul Farmaciilor din Oltenia”.

Reviste

1891, apr. 15 (130 ani) – Apare, sub conducerea lui N. Manolescu, revista de educație sanitară „Apărătorul sănătății” (până în 1898) [6].

Primele radiografii din România

1896, iunie, București (125 ani) – Dr. C. D. Severeanu efectuează, la Spitalul Colțea, primele radiografii chirurgicale obținute în România; datele științifice le va comunica la Congresul internațional de la Moscova din 1897 [6].

Primul spital pentru tuberculoși

1906, iunie 1, București (115 ani) – Începe să funcționeze Spitalul pentru tuberculoși de la Filaret cu 80 de paturi [6].

Primele terapii experimentale ale sifilisului cu chimio-bismut

1921, mai, Paris (100 ani) – La această dată, „*considerată ca moment decisiv al terapiei cu acetiloxiaminofenilarseniat bazic de bismut*”, când **dr. Constantin Levaditi** (1874, iunie 19, Galați-1953, sept. 5, Paris, înhumat la 8 sept., în cimitirul Montparnasse) începe cura „*cu sarea de bismut dizolvată în apă fiziologică și injectată intrafesier de viitorul prof. dr. Șt. S. Nicolau, în laboratorul său de la Institutul Pasteur*”. Bolnavii, după ce erau consultați și se confirma „*prezența spirochetelor în leziunea primară*” prin controlul ultramicoscopic erau și plătiți cu 5 franci pentru a accepta terapia. Prima injecție avea să fie urmată peste trei-patru zile de alta dar „*din cauza durerilor provocate local, unii bolnavi au revenit sprijiniți în baston, alții n-au mai venit deloc!*” Deși rezultatul părea favorabil: „*spirocheții dispăreau rapid din șancru iar leziunea sifilitică se cicatriza rapid*”, balanța vindecării se dezechilibra din cauza durerilor provocate de injecții și pe care pacienții nu le mai suportau. În lucrarea „*Le bismuth dans le traitement de la Syphilis*” Paris, 1924, C. Levaditi descrie momentul prin care a înlăturat miraculos durerile, „*incorporând compuși de bismut în ulei de măsline, bine autoclavat*”. În anul 1923, dr. Șt. S. Nicolau a publicat în „*Paris Medical*” despre „*bolnavii vindecați de sifilis, după o singură serie de 10 injecții cu bismut*”: observații susținute „*pe minuțioase cercetări serologice făcute timp de doi ani*”.

1931, iunie 27, Amsterdam (90 ani) – **C. Levaditi** primește titlul de *Doctor Honoris Causa* al acestei Universități și tot în acest an la Frankfurt pe Main „*a fost distins cu Premiul și Medalia Paul Ehrlich pentru contribuțiile sale deosebite în domeniul sifilisului*”.

1931 – Integrat în eșalonul de prim rang al științelor europene „*este ales Președinte al Societății franceze de serologie aplicată*” [7].

Farmacia românească în anul 1921 – învățământ superior, societăți, publicații (100 ani):

Apr. 1, Cluj – În cadrul Universității este înființat *Institutul de istoria medicinei, farmaciei și de folclor medical*, pus sub conducerea lui Jules Guiart din Lyon (până la 1 iulie 1930), ca asistent funcționând Valeriu L. Bologa (după 1930 acesta preluând conducerea institutului);

Apr. 2, Cluj – Inspectoratul general sanitar interzice cu desăvârșire utilizarea personalului tehnic și necalificat, la lucrările din farmacie destinate numai farmaciștilor și asistenților de farmacie;

Apr. 15, București – Are loc prima ședință de după război a Societății științifice a corpului sanitar militar;

Apr. 15, Cluj – Apare *Buletinul Farmaciei*, organ al Delegației permanente a farmaciștilor; după editarea a 7 numere își încetează apariția până la 1929, când reapare; de la 15 iunie 1931 ca organ al farmaciștilor din Transilvania și Banat, de la 1 ian. 1935 cu un nou format;

Apr. 16, Cernăuți – Farmaciștii din Bucovina decid prin aclamații aderarea la Societatea farmaciștilor din România;

Apr. 23 – Conform decretului nr. 1166 se publică regulamentul drogheriilor și vânzării substanțelor medicamentoase brute (cu modificări la 30 iulie, 4 și 7 sept. 1924);

Mai 1, Iași – Începe să apară *Farmacia Nouă*, revista Societății studenților în farmacie de la Universitatea din Iași;

Mai 3, Cluj – Are loc ședința membrilor Delegației permanente a Camerelor sindicale județene a farmaciștilor din Transilvania și Banat, printre chestiunile dezbătute fiind și aceea a aderării la Asociația generală a farmaciștilor din România;

Mai 14 – Este înființată *Societatea anonimă italo-română pentru specialități farmaco-terapeutice A. Wassermann & Co*, printre acționarii principali aflându-se farmacistul lt. col. Constantin Cholet;

Mai 16 – Într-o *scrisoare deschisă*, A. Iteanu critică cu asprime atitudinea ostilă manifestată de farmaciștii unguri față de unirea tuturor farmaciștilor din România într-o singură asociație profesională;

Mai 16, Ploiești – Ia ființă *Societatea anonimă română industria chimică* (SARIC), pentru industria și comerțul produselor chimice, uleiurilor vegetale, minerale și derivatelor lor;

Mai 20 – Sub presiunea farmaciștilor particulari din Transilvania, Comisia chimico-farmaceutică hotărăște închiderea farmaciilor Caselor cercuale (aprobat de Consiliul medical superior la **1 iunie 1921**);

Iunie 3 – Cu decretul nr. 2354 este promulgată legea pentru unificarea salariilor chimiștilor de orice grad, clasă și categorie, care sunt în serviciu la stat, județ sau comună (cu modificări la 28 iulie 1921 și 16 iunie 1923);

Iunie 5 – Decretul regal nr. 2351 prin care Societății de chimie din România îi este recunoscută calitatea de persoană morală și juridică;

Iunie 5/6, Brașov – Are loc Congresul general când se constituie *Asociația generală a farmaciștilor din România*, primul președinte al acesteia devenind Alexandru Iteanu;

Iunie 12, Cluj – Ia ființă *Asociația farmaciștilor angajați din Transilvania și Banat*;

Iunie 24 – În baza decretului nr. 2612 intră în aplicare modificările legii sanitare, pe întreg teritoriul României Mari [8].

1931, apr. 15, București (90 ani) – Înființarea *Societății medicale de educație fizică* [6].

Primul Congres național de tuberculoză

1931, iunie 21, București (90 ani) – Deschiderea primului Congres național de tuberculoză [6].

Recensământul farmaciștilor

1941, iunie, 15, București (80 ani) – „*Când a avut loc recensământul tuturor farmaciștilor cu drept de practică în România*” s-a constatat o creștere a numărului de farmacisti (1564) din totalul de 3424, față de farmaciști (1860) [9].

Înființarea ICSMCF și sesiunile științifice aniversare

1956, apr. 6, București (65 ani) – Prin Ordinul Ministerului Sănătății (OMS) nr. 390 s-au unificat Institutul de

Control al Medicamentului și Cercetări Farmaceutice, Secția de Chimioterapie din cadrul Institutului Dr. Cantacuzino, Centrul de Plante Medicinale și Laboratorul de Control al Medicamentului formând o singură unitate cu numele de „*Institutul de Cercetări Farmaceutice și Controlul Medicamentului*”, căruia i se modifică titulatura în ***Institutul pentru Controlul de Stat al Medicamentului și Cercetări Farmaceutice (ICSMCF)*** prin OMS nr. 1040/30.09.1960. Înființarea ICSMCF a constituit un moment deosebit de important în direcția asigurării controlului medicamentului și a creării bazei corespunzătoare pentru cercetarea farmaceutică.

Prof. dr. Petre Ionescu-Stoian împreună cu colaboratorii săi a organizat un Institut exemplar pe care l-a condus timp de 20 de ani (**1956–1976**), introducând cele mai moderne metode pentru a asigura calitatea medicamentului românesc și controlul celui din import. În toți acești ani, cât a condus ICSMCF, prof. P. Ionescu-Stoian s-a preocupat, pe lângă dotarea laboratoarelor cu cele mai moderne echipamente și de formarea cadrelor ca specialiști cu înaltă calificare.

Un binemeritat omagiu s-a adus Profesorului dr. Petre Ionescu-Stoian, prin OMS nr. 55/**10 ian. 1996**, ICSMCF i-a purtat numele, până la 1 ian. 1999, când s-a transformat în Agenția Națională a Medicamentului. Conform Ordonanței Guvernului României nr. 125/1998, la 1 ian. 1999 s-a înființat Agenția Națională a Medicamentului, instituție publică, în subordinea Ministerului Sănătății, prin reorganizarea ICSMCF „*Petre Ionescu-Stoian*”, care s-a desființat [10].

Anual avea loc *Sesiunea Științifică a ICSMCF*.

1966, apr. (55 ani) – Cu ocazia împlinirii a 10 ani de la reorganizarea Institutului a avut loc o sesiune științifică și a apărut un volum omagial în care au fost relevate principalele etape de dezvoltare ale acestuia;

1976, dec. 17/18, București (45 ani) – A avut loc *Sesiunea Jubiliară* cu prilejul aniversării a 20 de ani de activitate a ICSMCF (în noua organizare), cu tema „*Contribuția Institutului pentru Controlul de Stat al Medicamentului și Cercetări Farmaceutice la îmbunătățirea medicamentului românesc*”;

1981, apr. 14, București (40 ani) – A avut loc *Sesiunea Științifică Jubiliară a ICSMCF*, cu ocazia sărbătoririi a 25 de ani de activitate;

1986, mai 27, București (35 ani) – A avut loc Sesiunea de comunicări științifice cu prilejul aniversării a 30 de ani de activitate a ICSMCF, când s-a acordat insigna „*Evidențiat în munca medico-sanitară*” la 40 de persoane din institut;

1996, apr. 23/24, Academia Română, Palatul Parlamentului (25 ani) – A avut loc *Sesiunea Jubiliară* de comunicări științifice a ICSMCF, cu ocazia sărbătoririi a 40 de ani de activitate.

Conferințe (comunicări) la SRIM – Filiala București

1976, mai 3, Institutul de Igienă și Sănătate Publică (45 ani) – Dr. Gh. Albulescu, „*Jurnalul de campanie al prof. dr. Zaharia Petrescu (1841-1901)*”; **1976, mai 17, Institutul de Igienă și Sănătate Publică** (45 ani) – Dr. Octavian Lupu, „*Documente din arhivele vieneze privind medicina în Bucovina, sub stăpânirea austriacă*”.

Înființarea SRIF

1991, iunie 13, București (30 ani) – Dr. farm. C. Iugulescu (secretar) a luat inițiativa și s-a realizat „*Societatea Română de Istoria Farmaciei*” (SRIF). „*Societatea a devenit persoană juridică în același an și a preluat tradițiile vechilor societăți comune cu medicii*” [11].

Congrese, reuniuni, societăți

1991, apr. 15/19, Praga (30 ani) – A avut loc cel de al XXX-lea Congres al Societății Internaționale de Istoria Farmaciei, la care a participat și un grup de farmaciști din România;

1996, martie 8, București (25 ani) – A luat ființă „*Societatea Academică din România*”, care va publica în anul următor „*Catalogul experților*”. Aici s-au tipărit și ergografiile unor farmaciști;

1996, apr. 25/27, Genova (25 ani) – A avut loc Congresul de Istoria farmaciei al Academiei italiene cu participarea farmaciștilor din România;

1996, iunie 6/8, Cracovia, Polonia (25 ani) – A avut loc cel de-al VI-lea Simpozion de istoria farmaciei, cu tema „*Muzee de farmacie*”, cu prilejul aniversării a 50 de ani de existență a Muzeului de istoria farmaciei din Cracovia, la care au participat și farmaciști din România;

1996, iunie 21/22, București (25 ani) – A avut loc o Reuniune de istoria farmaciei cu tema „*Medicamente folosite în bolnițele mănăstirești*”;

1996, iunie 28/29, București (25 ani) – A avut loc cea de a XXX-a Reuniune națională de Istoria medicinei cu tema: „*50 de ani de medicină românească (1940-1990)*” [12].

Zile mondiale de apărare a sănătății

7 Apr. – **Ziua Mondială a Sănătății**, recunoscută de Organizația Națiunilor Unite (ONU), Organizația Mondială a Sănătății (OMS).

2021, apr. 7 – Promovează mesajul „*Pentru o lume mai dreaptă și mai sănătoasă. Fără inechitate în sănătate*”.

17 Apr. – **Ziua Internațională a Hemofiliei**, recunoscută de Federația Internațională de Hemofilie. Tema ediției din **2021** este: „*Adaptarea la schimbare: menținerea îngrijirii pacienților cu hemofilie într-o lume nouă*”.

25 Apr. – **Ziua Mondială de Luptă împotriva Malariai**, recunoscută de ONU, OMS, este o ocazie de a evidenția că este necesar ca investițiile pentru prevenirea și controlul malariei să continue.

Genericul evenimentului din **2021** este „*Atingerea obiectivului zero malarie*”.

Prima zi de marți a lunii mai este marcată în întreaga lume ca **Ziua mondială a astmului**.

Evenimentul, organizat de către Inițiativa Globală pentru Astm (Global Initiative for Asthma-GINA), are ca obiective atragerea atenției asupra astmului, îmbunătățirea calității îngrijirii persoanelor cu această afecțiune și asigurarea tratamentului adecvat în fiecare etapă a afecțiunii.

Dr. Florin Mihălțan, președintele Societății Române de Pneumologie, declara: „*În România astmul este subdiagnosticat*” (Viața Medicală nr. 19/9 mai 2014, p. 4). Sloganul din anul 2020 a fost „*STOP deceselor cauzate de astm!*”.

4 mai 2021 – Motto *“Să eliminăm prejudecățile despre astm! – Îți poți controla astmul”*, care are drept scop încurajarea pacienților să ia parte activă la gestionarea bolii lor.

4 mai – Ziua națională a inimii, este marcată începând din 1997, anual, în România, în acord cu prevederile OMS, introdusă la 4 august 1996, în urma Sesiunii Speciale a Academiei de Științe Medicale privind Riscul Cardiovascular, desfășurată în primăvara aceluiași an; marcarea acestor zile reprezintă un prilej de a atrage atenția asupra creșterii alarmante a numărului de afecțiuni cardiovasculare.

8 Mai – Ziua Mondială a Crucii Roșii și Semilunii Roșii;

12 Mai – Ziua Internațională a Asistenților Medicali, recunoscută de Consiliul Internațional al Asistenților Medicali;

31 Mai – Ziua Mondială fără Tutun, recunoscută de ONU, OMS;

14 Iunie – Ziua Mondială a Donatorului de Sânge, recunoscută de ONU, OMS.

Din activitatea științifică a Societății de Istoria Medicinii și Farmaciei (SIMF), Filiala București (USSM):

1961, iunie 4, Buc. (60 ani) – G. Brătescu, *„Relatări de dr. Caillat despre starea medico-sanitară a Munteniei în preajma lui 1848”* după vol.: Caillat J., *<Voyage medical dans les Provinces Danubiennes>*, Imprim. de Malateste, Paris, 1854.

1971, apr. 5 (luni), USSM, București (50 ani) – A avut loc în sala de ședințe din str. Progresului nr. 10 (astăzi Ionel Perlea nr. 10) sect. 1, sesiunea de comunicări cu următoarea ordine de zi:

1. *Istoricul spitalelor din orașul Siret și Sanatoriul TBC din Putna-Suceava*, Dr. Theodor Nandriș, Rădăuți, Suceava;
  2. *Jubileul Facultății de Medicină Veterinară din București (1856-1861; 1921-1971)*, Prof. dr. Francisc Gh. Popescu, București;
  3. *Aspecte ale științei medicale din Evul Mediu*, Gral. Dr. Ion Bălănescu, Buc.;
  4. *Contribuția medicinei românești la cercetarea anatomiei capului și a gâtului*, Dr. Florin Colonaș, București.
- Președinte, Secretar,
Dr. N. Vătămanu C.I. Bercuș

Comemorări

†**1896, iunie 4, Feydey sur Leysin, Elveția** – 125 ani de la moartea **farm., medic și dr. în științe fizico-chimice Ion Șt. Radian** (n. 1864, sept. 11, com. Filipești, jud. Prahova)

După clasele primare, din 1875 a urmat cursurile liceului *Matei Basarab* din București, ca bursier al statului român, obținând diploma de bacalaureat în litere și științe a Universității din Capitală (1882); în continuare s-a înscris la Facultatea de Medicină din București, urmând în paralel atât cursurile la medicină cât și la farmacie. Pentru cursul la Școala superioară de farmacie a primit matricola nr. 656/19. nov. 1883, practica de elev de un an executând-o în Farmacia Spitalului Colțea și a absolvit examenul de asistent la 20 dec. 1884 cu calificativul *“prea bine”*. Cu

petiția nr. 32/21 ian. 1885 a solicitat decanatului înscrierea sa directă în anul II de curs la farmacie, pe motiv că era absolvent a doi ani de medicină, Consiliul profesoral i-a aprobat cererea, astfel că a terminat cursurile și a luat licența în farmacie la 4 dec. 1885, primind diploma de farmacist la 5 mai 1886 și libera practică în 1885, publicată în *Monitorul Oficial* nr. 28/7 mai 1886.

A obținut și doctoratul în medicină cu teza *“Încercări asupra istoriei naturale medicale a plantei Clematis vitalba”*, fiind desemnat de prof. Alex. Obregia ca laureat al Facultății de Medicină din București (11 apr. 1888); a primit dreptul de liberă practică a medicinii în țară (*Monitorul Oficial* nr. 19/22 apr. 1888).

Și-a pregătit apoi doctoratul în științele fizico-chimice la Universitatea din Geneva și în 1889 a susținut teza intitulată *“Recherches sur la composition de quelques schistes ardoisiers”*, primind felicitări din partea Rectorului Universității, E. Graebe, pentru pregătirea profesională deosebită.

La 12 apr. 1890, preia disciplina de Chimie Analitică, imprimându-i o nouă direcționare prin spiritul său organizatoric și datorită unei temeinice pregătiri științifice; a militat pentru ridicarea învățământului farmaceutic, solicitând forurilor de conducere, în 7 dec. 1891, organizarea învățământului practic cu studenții, reorganizarea internatului, dreptul de a se acorda diploma de farmacist și doctor în farmacie, necesitatea participării profesorilor Școlii de farmacie la consiliul facultății și obligația ca cei care predau la această școală să fie și farmaciști, intervenții respinse rând pe rând de consiliul Facultății de Medicină. A publicat *„Tratat de Chimie Analitică Teoretică și Practică”* (1892), fiind primul curs de Chimie Analitică în limba română; *“Chimia analitică aplicată”* (1893); din 1895 a predat și *“Cursul de analize chimice a beuturilor alcoolice și a substanțelor alimentare”*, pentru care a elaborat un *“Curs de chimie alimentară”*; a predat *Toxicologia (1891-1896)*; a inițiat cercetări științifice, elaborând lucrări originale: *“Compoziția chimică a leandruului”* (1892), *“Dozarea clorului și a acidului fosforic în urină”* (1893), *“Despre chimismul stomacal (diagnostic chimic, hypochlorhidrie gastric parenchimotoasă etc.)”* [13-15].

†**1906, apr. 11/24, Predeal** – 115 ani de la moartea **farmacistului Theofil Witting** (1837, oct. 25, Brașov)

A urmat cursurile primare și gimnaziale în Brașov cât și exerciții de gimnastică. În 1852, la București a intrat ca elev în farmacia *„Foișorul de Foc”*, a lui Johann Greff, iar în 1855 a obținut certificatul de asistent. După un stagiul de asistent, în 1857 a plecat la Universitatea din Viena, unde în iulie 1859 a primit diploma de magistru în farmacie. Revenit în țară, la 22 oct. 1862, a absolvit examenul de liberă practică și a condus ca diriginte farmacia *„Coroana de Aur”*, a lui Pavel Lasslo, din Mizil. A funcționat în farmaciile *„La ochiul lui Dumnezeu”* din București și *„Sfânta Cruce”* din Buzău. A cumpărat farmacia *“Speranța”* din Turnu Măgurele, jud. Teleorman, pe care a schimbat-o cu *“Fortuna”* din București, cu actul nr. 1549/5.03.1880, pe care a păstrat-o până la sfârșitul vieții. La 16 sept. 1880, s-a înființat *Societatea farmaciștilor din România*, condusă de A. Frank, Th. Witting fiind vicepreședinte și redactor al publicației *Organul Societății farmaciștilor din România*. După renunțarea lui A. Frank la conducerea societății, locul său a fost preluat de Th. Witting pe o perioadă de un an. A fost împământenit cu dispensă de stagiul (1884).

Având o livadă la marginea Bucureștiului, astăzi cartierul Gării de Nord, în baza decretului nr. 1575/22.03.1896, s-a aprobat alinierea străzilor deschise pe proprietatea sa. O stradă din acest cartier (ca și spitalul CFR), poartă astăzi numele de Th. Witting. Membru al Camerei de comerț și industrie din București și președinte al Clubului de gimnastică (1876-1883), prin inițiativa și străduințele sale, în timpul Războiului de Independență a organizat mai multe festivități de gimnastică, iar fondul strâns l-a donat Crucii Roșii Române, în folosul răniților. Timp de 26 de ani (1869-1894) a fost în comitetul comunității evanghelice din București, cu funcții de secretar, vicepreședinte și președinte (aproape 9 ani), fiind administratorul bisericii, școlii și întregii averi a comunității. Decorat cu ordinul „*Coroana României*” în grad de cavaler și medalia «*Serviciul Credincios*» cl. I.; fondator, membru în consiliul de administrație și director al societății „*Centrala*”, pentru comerțul cu produse medico-farmaceutice, înființată în București (1899). Fiul său, Theodor, a absolvit studii farmaceutice (1899) și medicale (1905), profesând însă medicina [16-18].

†**1906, mai 13, Iași** – 115 de ani de la moartea **dr. Aristide Peride** (n. 1848, martie 2, Bursucani, jud. Galați), întemeietorul școlii de anatomie și al Institutului de Anatomie din Iași; profesor de Anatomie descriptivă și Histologie la Facultatea de Medicină (1881-1906).

În sprijinul procesului didactic a elaborat o serie de lucrări, întreținând strânse legături cu Institutele de Anatomie din Paris, Berlin și Viena, cu care a făcut schimburi de informații științifice; membru al Societății literare *Junimea* și al Societății de Medici și Naturaliști din Iași. Prin strădania de o viață a prof. dr. A. Peride, „*Institutul adăpostea săli de disecție și chirurgie experimentală, anexe pentru preparate anatomice și conservarea cadavrelor, o bibliotecă, un amfiteatru și un Muzeu de Anatomie*” [19-20].

†**1911, apr. 26, București** – 110 ani de la moartea **farmacistului Friedrich Wilhelm Zürnner** (botezat 1829, mai 16, Sibiu)

În 1844 a venit în Muntenia, unde și-a început cariera ca practicant în spișeriile din București; a devenit Magistru în farmacie la Viena (1853) și a obținut dreptul de liberă practică la București (1856, oct. 2/14).

La 8 feb. 1858, solicita „*a deschide o a doua spișerie în orașul Buzău potrivit regulelor în ființă în privința aceastea*”. Cererea adresată domnului Al. D. Ghica a fost aprobată de acesta, care recomanda „*Departamentului din Năuntru a face convenita punere la cale*”. Apărea astfel a doua farmacie în Buzău, dar acesta a vândut-o foarte repede, lui J. Thoiss, la 29 august 1858.

Între 1859-1860 a făcut parte din comisia de elaborare a primei farmacopei românești (1862), intrată în vigoare la 1 ian. 1863; a cumpărat Farmacia *Esculap* din București (1859), pe care a condus-o până în 1865, când apare sub denumirea de „*La Roumania*”.

La 25 iunie 1860 a fost ales chestor în Prezidiul Societății de Farmacie și fratele său Carol, președinte al Colegiului Farmaciștilor, iar în august 1862 a devenit președinte al Colegiului Farmaciștilor.

La 19 iunie 1864 numele său a apărut, alături de a lui Carol Zürnner și E. Rissdörfer, în apelul lansat ca timp de două luni farmaciștii să elibereze gratuit medicamente „*necesare bolnavilor aduși de inundațiile din iunie*”.

În urma unui control la cele 19 spișerii din București (4-5 nov. 1864), farmacia lui F. Zürnner a obținut calificativul „*prea bine*”. La 1 feb. 1865 a intrat în posesia Farmaciei „*Speranța*” din București, str. Domnească nr. 18, pe care o va vinde lui Josef Bruss la 18 oct. 1870.

A făcut parte din Comisia farmaceutică care termina proiectul celei de-a doua Farmacopei române, alături de A. Frank și E. Rissdörfer (4 iulie 1870).

A condus farmacia „*La Cerbu*” din București, situată pe Calea Mogoșoaiei nr. 50 (1870-1902); a făcut parte din „*Comitetul central de acțiune*” (A. Frank, E.J. Rissdörfer, R. Schmettau, Fr.W. Zürnner, T. Witting, P. Grigorescu), nou creat pentru a protesta împotriva îngrădirilor drepturilor farmaciștilor proprietari și a comerțului liber (27 martie 1880).

Cu prilejul sărbătoririi a 25 de ani de la crearea învățământului medico-farmaceutic, în prezența dr. C. Davila, într-un cadru festiv, la Grand Hotel du Boulevard din București, F.W. Zürnner „*a rostit un amplu și călduros toast din partea recent înființatei Societăți a farmaciștilor din România, în fața unui mare număr de farmaciști prezenți la aniversare*” (4 dec. 1880).

La **1 ian. 1881** și-a început apariția „*Organul Societății farmaciștilor din România*” (devenit apoi „*Revista Farmaciei*”), redacția publicației aflându-se în farmacia lui F.W. Zürnner. A fost împământenit cu dispensă de stagiu (**8 martie 1886**), licențiat al Facultății de Medicină din București (1887), doctor în medicină; vicepreședinte și apoi președinte al Societății farmaciștilor din România (8 mai 1888 - **9 mai 1891**). A decedat la **26 apr. 1911**, București, în str. Graur nr. 2 și a fost înmormântat în cimitirul „*Evanghelic*” [21-22].

†**1921, iunie 21, Brăila** – 100 ani de la moartea **col. farmacist Mihail Țanovici** (n. 1868, feb. 18, Focșani), chimist expert (1905-1914), profesor la liceul „*Nicolae Bălcescu*” din Brăila, unde a suplinit alternativ catedrele de botanică, zoologie, fizică și chimie (1905-1921), conferențiar la Cercul medico-farmaceutic, farmacist-șef, la grupul navelor din Marina militară de la Galați, membru onorific în Consiliul de igienă și salubritate al orașului Brăila, membru fondator și colaborator al „*Revistei Sanitare Militare*”.

În timpul campaniei militare din 1913, vasul-spital «*Principele Carol*» al Marinei militare române, pe care era mobilizat a fost staționat, în principal, în portul fluvial Turnu Măgurele, iar în războiul din 1916-1918, același vas-spital a fost staționat în portul Chilia Veche. Din această perioadă s-a păstrat un interesant „*jurnal*” de campanie, fiind publicat de Cireșica Țanovici, fiica acestuia, în 1984 [23].

†**1931, apr. 11, Mizil** – 90 ani de la moartea **farmacistului Victor J. Gottsmann** (n. 1870, iunie 8, Brașov)

După absolvirea liceului, s-a înscris la Școala Superioară de Farmacie din București, a făcut practică la farmacia „*Eittel*” din Râmnicu Vâlcea, devenind asistent de farmacie (1888); a obținut licența în farmacie și liberă practică (1895), cetățenia română (1899). Membru în Consiliul de administrație al Societății „*Centrala pentru industria produselor medico-farmaceutice, comerț de droguri*” (1899); recunoscut ca arendaș la farmacia „*Coroana de Aur*” din Mizil (1900), cu aceeași calitate existând și în 1911 și 1913; mobilizat în 1916 la Sărata Monteoru, farmacia

este închisă, solicitându-se Ministrului de Război să se găsească un farmacist „pentru a nu rămâne Mizilul fără nici o farmacie”, s-a decis ca acesta să rămână totuși la farmacia din Mizil „pentru a prepara medicamente pentru trupele locale”. Prin Înalt Decret Regal la 24 martie 1920, este numit, membru în Comisia Interimară Mizil, calitate în care va organiza o serie de acțiuni pentru a strânge fonduri necesare achiziționării unor clopote pentru biserică; a obținut concesiunea unei farmacii la Mizil (11 oct. 1921), înregistrând la 26 oct. cu nr. 4907, Farmacia „Sănătatea” (a doua farmacie în oraș); a făcut parte din conducerea Colegiului Farmaciștilor din Buzău (președinte F. Sentner); a murit la 11 apr. 1931, regretat de toată lumea, mai ales de colegii care își aminteau că „a fost un exemplu de muncă și onestitate profesională în tot decursul vieții sale” [24].

†**1931, mai 27, Craiova** – 90 ani de la moartea **farmacistului col. (r) Constantin Pictorian** (n. 1872, feb. 10, Craiova)

A lucrat ca farmacist șef al Spitalului „Colentina” (1898-1901); a făcut stagiul militar la Spitalul militar central „Regina Elisabeta” din București, rămânând în armată până în 1904, când și-a dat demisia trecând ca farmacist cpt. (r). A arendat mai mulți ani farmacia „Sfinții Constantin și Elena” din București, apoi a lucrat ca farmacist, subșef de birou al serviciului medical din Direcțiunea generală a serviciului sanitar, din cadrul Ministerului de interne, fiind singurul farmacist funcționar din minister și cel dintâi secretar farmacist al Comisiei chimico-farmaceutice. După câțiva ani s-a retras, stabilindu-se la Craiova, ca arendaș și apoi ca proprietar al farmaciei „Aurora”, cumpărată de la Arthur Pohl (1910); a renovat radical farmacia, care a devenit una dintre cele mai frumoase din țară; membru fondator ales în consiliul de administrație al societății anonime pe acțiuni „Banca Creditul Craiovean” (1926); membru al Camerei de comerț și industrie; președinte al Cercului Farmaciștilor din Craiova; consilier în Asociația generală a corpului farmaceutic din România. A făcut campania din 1913 la formația de etapă mobilizabilă din Bechet, iar în cea din 1916-1918 a fost farmacist ajutor de comandant al trenului sanitar nr. 26 și al spitalului mobil nr. 20 din gara Tutova (1917-1918). A primit decorațiile: „Avântul Țării” (1914); „Crucea Comemorativă a marelui război 1916-1918”; „Răsplata Muncii pentru învățământ” cl. I (1925); „Răsplata Muncii pentru construcțiile școlare” cl. I (1926). A încetat din viață subit acasă, în campania electorală a guvernului Iorga, al cărui candidat era pentru un loc de deputat [25].

†**1936, apr. 24, Ploiești** – 85 ani de la moartea **col. (r) farmacist Romulus Pop** (n. 1874, sept. 19, com. Poiana Sărată, comitatul Trei Scaune)

După ce a absolvit patru clase la Gimnaziul „mare public român” din Brașov (26.06.1889), s-a înscris la Școala superioară de farmacie din București, cu matricola nr. 864/7.10.1889, efectuând practica de elev (1.09.1889-7.10.1892) în farmacia „Minerva” din Focșani, a fraților Mauriciu și Friedrich Römer și a obținut certificatul de asistent în farmacie nr. 519/1893. A obținut licența în farmacie la 31.03.1897, în tot timpul cursului universitar fiind intern la Spitalul „Colentina” din București; i s-a acordat libera practică și a devenit cetățean român (1898); a lucrat ca asistent în laboratorul de Chimie medicală al Școlii superioare de medicină veterinară din București iar la 20.09.1900 a fost numit provizoriu în postul de in-

tendent-farmacit la spitalul rural Tecuci-Kalinderu, jud. Teleorman.

În 1901 împreună cu colegul său, Corneliu Tacit, a luat în arendă farmacia „Traian” din Ploiești, aparținând lui Petre Ghițulescu; în 1910 a devenit proprietarul farmaciei „Regala” din același oraș. A făcut campania din 1913 cu grad de farmacist căpitan (r) iar în războiul din 1916-1918 ajungând farmacist col. (r); decorat cu: „Meritul Comercial” cl. I, „Bărbăție și Credință” cl. II și „Avântul Țării”; a organizat și condus farmacia „Casei Muncii” din Ploiești (1924-1934); a decedat în locuința sa din Ploiești și a fost înmormântat în cimitirul „Eroilor” din localitate [26].

†**1946, iunie 18, București** – 75 ani de la moartea **farmacistului Georg Schirkanyer** (n. 1863, apr. 25, Marienburg/Feldioara, comitatul Brașov)

După ce a absolvit patru clase la Gimnaziul evanghelic din Brașov s-a înscris la Școala superioară de farmacie din București (13.12.1878), a efectuat practica de elev în farmacia „Salvator” din București, Calea Victoriei, proprietar Rudolf Schmettau, obținând certificatul de asistent în farmacie (23.11.1881).

A urmat patru semestre de studii universitare (1882-1884) la Universitatea din Graz (Austria), obținând diploma de magistru în farmacie (30 iulie 1884); a absolvit la București examenul de liberă practică (22 aprilie 1885) și a lucrat aproape 10 ani ca farmacist-ajutor în farmacia „Națională”, a lui George Kaufmes, din Brăila; împământat cu dispensă de stagiu (11 mai 1893) iar la 7 aug. a devenit proprietarul farmaciei „Salvator” din Pitești, str. Șerban Vodă nr. 2, cumpărată de la urmașii defunctului farmacist Eduard Jeckel, pe care a deținut-o până la sfârșitul vieții, conducând-o personal sau arendând-o unor farmaciști; membru al Societății farmaciștilor din România; cenzor al Societății pe acțiuni „Banca Populară din Pitești” (23 martie 1899); membru onorific în Consiliul de igienă și salubritate publică al orașului; înmormântat în cimitirul *Evanghelic* din București [27-28].

†**1961, mai 4, Iași** – 60 de ani de la moartea **prof. dr. Ștefan Popescu** (n. 1888, iunie 2, Colacu, jud. Dâmbovița)

A absolvit Facultatea de Agronomie a Universității din Iași (1915); cu doctorat în fiziologia plantelor (1926) a devenit profesor universitar (1927); a organizat și condus catedra de Genetică și ameliorarea plantelor de la Facultatea de Agronomie din Iași.

De-a lungul a peste trei decenii de activitate didactică și științifică a organizat, condus sau colaborat la înființarea și dezvoltarea Stațiunilor de ameliorare a plantelor Iași și Târgu Frumos, contribuind la înființarea a șase unități de cercetare științifică în Moldova. A acordat o atenție deosebită studiului sistematicii și geneticii populațiilor locale de plante de cultură; a publicat numeroase studii și lucrări în probleme fundamentale ale geneticii și ameliorării plantelor; activitatea sa reprezentând o contribuție valoroasă la dezvoltarea geneticii și ameliorării plantelor în România [29].

†**1976, apr. 20, București** – 45 ani de la moartea **prof. dr. Dumitru Ștefănescu** (n. 1902, aug. 23, Brăila)

S-a născut într-o familie cu 7 copii; după cursurile primare și cele secundare urmate la Liceul „Sfinții Petru și Pavel” din Ploiești-sectia reală, a obținut diploma de baccalaureat (oct. 1924) și s-a înscris la Facultatea de științe

din București, secția fizico-chimice, pe care a absolvit-o la 1 nov. 1928. A lucrat ca chimist în laboratorul de chimie al Institutului Geologic al României și ca asistent la conferința de fizică generală a Institutului de chimie industrială și electronică din București (1 ian. 1927-1 sept. 1929); profesor secundar suplinitor (1 sept. 1929-1 sept. 1932) și titular (1 sept. 1934-1 dec. 1936) la liceele „Mihai Viteazul” și „Mihai Eminescu” din București, Școala Normală de băieți din Grădiștea și liceul teoretic de băieți din Oravița; asistent suplinitor în laboratorul de fizică moleculară, acustică și optică al Facultății de științe din București (15 sept. 1932-30 aug. 1934). La recomandarea directorului de laborator, prof. Șt. Bogdan și cu avizul consiliului profesoral al facultății, la 1 oct. 1936 a fost numit preparator suplinitor în laboratorul de fizică experimentală al Facultății de Farmacie din București. Și-a susținut, la Facultatea de științe din Capitală, teza de doctorat „Spectre de vibrație ale unor molecule poliatomică”, sub conducerea prof. Eugen Bădărău, primind calificativul „foarte bine cu distincție” și devenind doctor în științe fizice (20 martie 1940); șef de lucrări cu titlu provizoriu (1 apr.) în laboratorul de fizică experimentală al Facultății de Farmacie (aflat din 1934 în clădirea universității, fiind mutat din Calea Victoriei); a obținut premiul Societății române de fizică (1940). Conferențiar definitiv la disciplina de chimie fizică (1 oct. 1942); profesor la catedra de chimie fizică și coloidală (1 oct. 1957); profesor șef de catedră (10 ian. 1963); profesor șef de catedră doctor docent (15 ian. 1965); decan al Facultății de Farmacie (1 mai-10 oct 1968); conducător de doctorate. A mai absolvit Facultatea de litere și filozofie și Facultatea de chimie industrială din cadrul Politehnicii București. Pentru contribuția adusă în domeniul cercetărilor asupra aplicării în industrie a maselor plastice, a primit premiul chimiei „pentru lucrări în domeniul științelor chimice în anii 1945-1948”, acordat de guvernul țării la propunerea Academiei RPR (1949); premiul pentru activitate științifică deosebită în cursul anului 1960 la realizarea lucrării „Cercetări în domeniul stabilității medicamentelor”, acordat de Ministerul învățământului și culturii (1962); „Medalia Muncii”, conferită de Prezidiul Marii Adunări Naționale (1957); ordinul „Meritul Științific”. Ca urmare a activității sale științifice și didactice cu rezultate deosebite, apreciate atât în țară, cât și în străinătate, a fost ales vicepreședinte al Uniunii Societăților de Științe Medicale (USSM); membru corespondent al Academiei de Științe Medicale; membru al Federației Internaționale Farmaceutice (FIP), al Societății române de fizică și al Societății de Științe Farmaceutice din România (SSFR). „Timp de aproape 40 de ani, cât a activat în Facultatea de Farmacie din București, a fost unul dintre cei mai iubiți și stimați profesori ai acesteia, cucerind pe merit respectul și admirația atât a colaboratorilor săi apropiați, cât și a celorlalte cadre didactice și a tuturor seriilor de studenți”. A fost înmormântat, alături de părinții săi, în Cimitirul „Izvorul Nou” din Capitală în ziua de 23 apr. 1976 [30].

†1996, mai 13, Constanța – 25 ani de la moartea farmacistei cpt. (r) Maria Maximovici (născ. Caranica, 1912, iunie 25, Doleani, Macedonia)

Stabilită cu familia în România, a absolvit studiile secundare la Liceul de fete din Bazargic (1930); s-a înscris la Facultatea de farmacie din București, executând practica farmaceutică (an I) în farmacia „Speranța” din Bazargic (1930-1931), în anul II s-a transferat la Facultatea de medicină și farmacie din Cluj, unde a urmat anii II-IV; în

anul V a revenit în Capitală, obținând licența (1935), libera practică și diploma de farmacist (1936).

A lucrat în farmacia „Engleză” din Constanța (1936-1940), apoi ca diriginte în aceeași farmacie (1940-1941), în farmacia „Vulturul de Aur” din București, la Casa asigurarilor sociale Constanța (1942-1949), farmacist șef în cadrul Spitalului unificat de adulți din Constanța, farmacist diriginte în cadrul Oficiului farmaceutic regional (OFR) Dobrogea până la 27.06.1960, director adjunct OFR Dobrogea (30.06.1960-1.03.1961), director OFR Dobrogea până la 1.09.1969, când s-a preocupat de buna organizare și funcționare a tuturor unităților farmaceutice din regiune. După pensionare a mai activat ca farmacist principal cu o jumătate de normă la farmacia nr. 37 din Constanța (1970-1975); decorată cu „Medalia Muncii” (1964) și „Ordinul Muncii” cl. III (1969); a decedat la 13 mai 1996, fiind înmormântată alături de soțul său în cimitirul „Central” din Constanța [31].

Aniversări

1826, apr. 1, Iași – 195 ani de la nașterea farmacistului Anton Lochmann (†1904, iunie 1, Iași)

Fiul spișterului Johann Lochmann, proprietarul spișteriei „Hygeia” din Iași, după cursurile primare în orașul natal și cele gimnaziale în Cernăuți, a făcut practica în farmacia „Oellacher” din Innsbruck, Austria, obținând titlul de asistent, apoi a studiat farmacia la Universitatea „Ludwig-Maximilian” din München, obținând diploma de magistrul (1851); reîntors la Iași, după susținerea examenului a primit dreptul de liberă practică în țară (1852); a lucrat în spișterea lui Johann Binder din Botoșani până în 1853, când a preluat conducerea spișteriei părintești „Hygeia” din Iași. Frații Johann, Anton și Petrus Lochmann și-au împărțit averea (1858) și Anton a devenit unicul proprietar al spișteriei, pe care a condus-o personal până în 1890, când a fost nevoit să o arendeze din cauza sănătății; model de cinste și corectitudine, a fost mulți ani președinte al Camerei de comerț și industrie din Iași, membru în consiliul de administrație al Băncii Naționale, membru în consiliul județean și consilier comunal din partea PNL, după 1890; decorat cu ordinul „Coroana României” în grad de cavaler, furnizor al Casei Regale; a decedat la Iași și a fost înmormântat în cavoul familiei din cimitirul „Eternitatea”, sectorul Catolic [32].

1836, mai 2, Brașov – 185 ani de la nașterea farmacistului sas Adolf Carl Friedrich Trausch (†1908, ian. 26/feb. 8, București)

Profesor de chimie din 1865, la Școala superioară de farmacie din București, când a tradus manualul de chimie organică a lui Fr. Hinterberger pentru elevii săi, dar editarea a fost refuzată de ministerul de resort la 30.03.1868, deși era susținut de dr. C. Davila.

La 1 oct. 1869, București s-a constituit „Societatea farmaciștilor români”, președinte A. Trausch (Asociație pentru apărarea intereselor absolvenților Școlii de farmacie), recunoscută oficial sub Decretul domnesc nr. 6/3 ian. 1870, având ca Președinte de onoare pe dr. C. Davila.

A. Trausch a publicat „Analiza apelor minerale de la Meledic (Buzău)” (1872). Consiliul medical superior a decis editarea unei noi farmacopei românești, în comisia de redactare a acesteia fiind numiți A. Trausch, A. Frank și I.A. Ciura (mai 1872). Societatea Farmaciștilor din România a tipărit în 1883, manualul de chimie organică a lui

Richard Godeffroy (3 vol.), tradus de A. Trausch pentru studenții Școlii de farmacie. A fost unul dintre fondatorii „Societății de științe fizice”, înființată din inițiativa dr. C.I. Istrati (martie 1890, București), devenită apoi „Societatea română de științe”. Prof. A. Trausch de la catedra de Chimie farmaceutică din Școala superioară de farmacie, a continuat să predea cursurile în mod gratuit până la „aranjarea drepturilor la pensie”, fiind înlocuit de dr. ing. chimist August Poltzer (1892, sept. 12). Membru în Consiliul sanitar superior, a făcut parte din comisia desemnată pentru a elabora o nouă taxă farmaceutică și regulamentul ei (1 nov. 1892).

La 28 apr. 1898, din inițiativa redacției revistei „Buletinul Farmaceutic”, editată de A. Altân, D. Nicolau și A. Volanschi, „în semn de recunoștință pentru activitatea sa de pedagog, profesorului-farmaciant Adolf Trausch i se dăruiește în cadrul festiv bustul său în mărime naturală, executat de sculptorul Ion Georgescu, și o adresă semnată de colegii farmaciști” [33].

1846, apr. 9, Bârlad – 175 ani de la nașterea **dr. C. Petroniu** (?)

Născut din părinți negustori; studii de specialitate la Școala Națională de medicină și farmacie, continuate la Paris și în Italia; numit medic secundar la Spitalul Precista din Roman (1869, oct. 23); își trece doctoratul la București cu lucrarea „Câteva cuvinte asupra emboliei pulmonare” (1874, teza 7) [34].

Medic secundar la Spitalul Tg. Neamț (1875, martie 14 - 1877, apr. 11); medic primar la Spitalul din Tg. Ocna (1877, apr. 21 - 1878, aug. 3); transferat la Spitalul din Hârlău până la 3 ian. **1886**; medic primar la Tg. Neamț (1889-**1921**), când a fost episcop onorific al spitalului din Tg. Neamț și a ospiciului din Mânăstirea Neamț; a participat în Războiul de Independență de la 1877-1878 sub conducerea dr. C. Davila, „la un post de prim ajutor, în primele linii, la Plevna, unde se pecetluia cu sânge de eroi și cu însăși viața lor independența neamului românesc”, fiind grav rănit. La sfârșitul sec. XIX a fost ales președinte al Ligii Culturale din Târgu Neamț, încă de la înființare, ca dovadă a pregătirii sale și în domeniul culturii generale. A lucrat până în **1916** cu dr. Eugen Leitschutz, când acesta a fost concentrat ca medic militar, iar dr. C. Petroniu a luat parte și în Primul Război Mondial, când, deși pensionar, cu grad de lt. col., a fost numit la conducerea Spitalului din Tg. Neamț, transformat în spital militar pentru îngrijirea răniților, ajutat de N. Ionescu, medic refugiat din Muntenia [35].

1846, mai 5, Tărășeni – 175 ani de la nașterea **dr. Ioan Volcinschi** (†1910, mai 27, Cernăuți)

Născut dintr-o familie boierească care purta titlul nobiliar de „cavaler Volcinschi”; a urmat studii la Facultatea de medicină și chirurgie, specialitatea obstetrică (magister) și ani de perfecționare profesională (1869-1879) la Viena; angajat la Cernăuți (1879) ca „asistent” la „Institutul de nașteri”, înființat din 1807, pe lângă care funcționa și Școala de moașe („împărătească”) la care va fi numit profesor (1882); din ian. 1883, director al acestui complex, primul medic român în această funcție și specialitate; publică în ediție proprie „Moșitul – manual pentru moașe”, prima carte medicală în limba română din Bucovina (Recenzie laudativă în Revista „Spitalul” nr. 2/1883, p. 59-60); în calitate de Consilier Sanitar și vicepreședinte al „Camerei medicilor din Bucovina”, acest medic-boier român, cu autoritate de deputat în Dieta Țării și membru

în Comitetul Țării, for executiv al Ducatului Bucovina, s-a impus spre binele și prosperitatea populației autohtone.

Între **1891-1897** a apărut ziarul în limba română „Gazeta Bucovinei”, unde ca membru fondator și susținător al drepturilor românilor bucovineni, a pledat pentru înființarea de școli cu limba de predare română; considerat „un precursor al medicinei sociale”; luptător eficient în măsurile de combatere a pelagrei, apărute în 1884, prin înființarea de cantine și bucătării în satele atinse de această boală a malnutriției; a anticipat astfel rolul vitaminelor și proteinelor (fructe, carne, lactate); în virtutea funcțiilor pe care le avea, a impus controlul sever la importul porumbului; a desființat crășmele și a combătut alcoolismul etc. Deși se stinge la vârsta de 64 ani, opera sa cinstește neamul căruia i-a aparținut [36].

1866, iunie 16, Smig, jud. Târnava-Mică – 155 ani de la nașterea **dr. Tit Liviu Tilea** (†1930, iulie 31, Tg. Mureș)

A fost nepotul memorandistului Ion Rațiu și unchiul lui Viorel V. Tilea, diplomat la Londra, în 1939.

A urmat Facultatea de Medicină la Budapesta și Viena; membru activ al Societății „România Jună”, în **1896** a fost ales președinte al Comitetului de organizare al Programului prilejuit de cei 25 de ani de la aniversarea Societății, împreună cu medicii Sterie Ciurcu, Alex. Vaida-Voievod ș.a.

În pregătirea ferventă a Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918 a fost numit membru în Consiliul Național Român (C.N.R.) jud. Mureș, ca și în Senatul N.R. județean, făcând parte din Marele Sfat Național de la Alba-Iulia și delegat al Cercului teritorial Reghin, „ca credențial titular la Marea Adunare Națională de la 1 Decembrie 1918”; a fost călăuză primelor detașamente românești de avangardă, care ajung la Toplița Română (unde el fusese medic de circumscripție); numit medic primar al jud. Mureș și președinte al Asociației Generale a Medicilor din România, filiala Tg. Mureș, aflat în funcție în anul morții [37].

1886, iunie 28, Craiova – 130 ani de la nașterea **farmacistului german lt. col. (r) Ferdinand Setner** (†17.08.1940, București)

A absolvit toate clasele liceului „Regele Carol I” din Craiova, cu premiul I și medalia de aur (1905); a făcut practică în farmaciile: „Apollo” a lui Nicolescu și „Vulturul de Aur” a lui Konteschweller din Craiova (**1906-1907**); a studiat la Școala superioară de farmacie din București (1907-**1911**), pe care a absolvit-o cu diplomă de licență și a îndeplinit funcția de președinte al „Societății Studenților în Farmacie”. I s-a acordat cetățenia română (19.03.1913), apoi a devenit *dirigintele farmaciei „Salvarea” din Buzău*, care a început să funcționeze din ianuarie 1914. A participat ca ofițer farmacist în campaniile armatei române (1913; **1916-1918**), fiind avansat la gradul de lt. col. (r) în 1924. Farmacia sa a fost devastată, golită de medicamente (dec. **1916** - nov. 1918), iar ustensilele au fost duse la Spitalul Gârlași. A activat ca membru marcant al Partidului Poporului condus de Alex. Averescu ajungând senator (iunie **1926**). În calitate de președinte ales al Colegiului Farmaciștilor din Buzău (1930-1940) a participat la congresele naționale unde a avut intervenții interesante.

A murit în Sanatoriul Diaconeselor din București, Șos. Ștefan cel Mare nr. 49, la numai 55 de ani (1940, august 27). „Acest german cu inimă și simțire românească” a fost regretat de toți cei care l-au cunoscut [38].

1916, apr. 11, Fălticeni, jud. Suceava – 105 ani de la nașterea **prof. dr. și biolog Nicolai Zaharia** (†1974, mai 2, Iași)

Personalitate de prestigiu a învățământului și vieții științifice ieșene; a funcționat ca medic la Fălticeni și Bacău (1940-1949), apoi, profesor la catedra de Biologie Medicală, din cadrul Institutului de Medicină și Farmacie din Iași, unde a lucrat aproape un sfert de veac. De numele lui sunt legate crearea primului curs de biologie medicală și a primului curs de genetică umană. În domeniul Biologiei medicale și a geneticii medicale, a adus o contribuție remarcabilă, materializată în circa 150 de lucrări originale în probleme privitoare la mecanismele neuro-endocrine de integrare, la activitatea nervoasă superioară în stări de carențe proteice, în diferite condiții de mediu toxic sau sub influența diferitelor substanțe cât și mecanismele de producere a malformațiilor; rector al IMF „Prof. Dr. Dumitru Bagdasar” din Iași (1953-1954) [39-40].

1916, apr. 16, Necșeni, jud. Botoșani – 105 ani de la nașterea **prof. dr. George Russu** (†1992, apr. 26, Iași)

Bun practicant, pasionat cercetător și profesor; a funcționat la Catedra de Fiziologie a Facultății de Medicină și la Clinica a II-a Medicală de la Spitalul Sf. Spiridon din Iași. Pe lângă activitatea didactică și clinică, s-a implicat în cercetarea științifică, concretizată în peste 400 de lucrări; studiile sale având în vedere cercetări fiziopatologice și terapeutice de gastroenterologie, în domeniul aparatului respirator, renal etc. [41].

1916, mai 1, Iași – 105 de ani de la nașterea **dr. Beno Pollingher** (†1988, apr. 1, Iași)

Remarcabil reprezentant al Neurologiei ieșene, a fost atras, de la început, de cercetarea activității nervoase superioare, în descifrarea noțiunilor fundamentale ale morfofpatologiei sistemului nervos; a parcurs întreaga ierarhie spitalicească, la Spitalul de neuropsihiatrie Socola Iași, impunându-se prin cunoașterea temeinică a noțiunilor de teorie și practică medicală; activitatea de cercetare științifică a fost materializată prin publicarea a peste 200 de lucrări a căror tematică a fost axată pe probleme de fiziologia activității nervoase superioare și pe terapia neurologică [42].

1921, mai 26, Sighișoara – 100 de ani de la nașterea **prof. dr. doc. farm. Ioan Ciulei** (†2005, iunie 7, București)

S-a născut într-o familie numeroasă cu nouă copii; după școala primară (1930-1937) și liceul „Principele Nicolae” (1937-1943) în Sighișoara, a absolvit examenele de baccalaureat cu nota „foarte bine”; în continuare s-a înscris la Facultatea de Farmacie din București urmând cursurile acesteia (1943-1948), stagiul de practică farmaceutică executându-l (1 dec. 1943 - 1 oct. 1944) în farmacia Oficiului de asigurări sociale din Sighișoara, condusă de farmacistul-șef Grigore Mihalescu; a obținut licența și dreptul de liberă practică (10 și 29 iulie 1948). Activitatea didactică și-a început-o la Catedra de Farmacognozie din cadrul Facultății de Farmacie din București ca asistent (1949-1954), șef de lucrări (1954-1967), conferențiar (1967-1974) și profesor (1974-1991); farmacist principal (1961); și-a susținut teza de doctorat intitulată „Contribuții la studiul speciilor de *Vinca rosea L.* și *Vinca minor L.*”, executată la Catedra de Farmacognozie a facultății, sub îndrumarea prof. dr. doc. Gh. Niculescu (1968); i-a fost conferit titlul de doctor docent în farmacognozie (1974);

prodecan al facultății (1956-1958 și 1961-1973), șef de catedră (12 ani), secretar al Consiliului profesoral (9 ani) și membru al Senatului universitar (10 ani).

A făcut parte din echipa de specialiști sanitari români trimisă în Republica Populară Vietnam (10 martie 1959-26 martie 1960) în vederea ajutorării acesteia în domeniul ocrotirii sănătății, organizării învățământului, cercetării științifice și perfecționării de specialiști în domeniul fitochimiei; în cadrul acestei acțiuni împreună cu conf. dr. Gh. Herrmann, de la disciplina de botanică, au ținut cursuri cu cadrele farmaceutice și au participat la organizarea cercetării în domeniul fitochimiei, în vederea valorificării plantelor medicinale indigene; fiind decorat de guvernul vietnamez cu „Medalia Prieteniei” (Brevet nr. 1493/1961).

Prof. I. Ciulei împreună cu dr. farm. Ovidiu Bojor și ing. Ion Minea, utilizând un laborator mobil montat pe două autoturisme ARO, au lucrat în cadrul Centrului comun al Organizației Națiunilor Unite pentru Dezvoltare Industrială (ONUUDI) – România în Afganistan și Nepal (20 iunie-30 nov. 1978), prospectând resursele vegetale și producând din plante medicinale mai multe medicamente, în vederea înființării unei industrii fitofarmaceutice în aceste țări. Ca expert (din 1978) al ONUUDI cu sediul la Viena, a predat la București cursuri de perfecționare pentru specialiști în plante medicinale din țările slab dezvoltate, organizate de Centrul comun ONUUDI-România (1980-1984).

La solicitarea Centrului ONUUDI-Viena, pentru analizele medicamentelor vegetale a elaborat manualul „*Methodology for Analysis of Vegetable Drugs*” (1982), publicat în București în limba engleză și difuzat în toate țările slab dezvoltate și a colaborat la lucrarea „*Plantes medicinales et aromatiques, importance, culture, industrialisation*” (1984).

Concomitent, a condus activitatea științifică a cadrelor didactice și a studenților din Cercul științific de farmacognozie și pentru întocmirea lucrărilor de diplomă. Activitatea sa științifică s-a materializat în peste 200 de lucrări, din care 180 publicate în reviste din țară și străinătate; în cadrul activității didactice a ținut cursuri și lucrări practice cu studenții Facultății de Farmacie din București, cursuri de specializare și perfecționare cu farmaciștii din unitățile productive din țară și străinătate; i s-a acordat titlul de „Profesor universitar evidențiat”, ordinul „Meritul Științific” cl. III-a; membru de onoare al Academiei de Științe Medicale din România, membru corespondent al Academiei de Farmacie din Madrid, a unor societăți științifice din țară și străinătate. A publicat materiale didactice, singur și în colaborare: „*Analiza farmacognozie*” (1964); „*Farmacognozie*” (1967); „*Produse farmaceutice românești*” (1970); „*Farmacognozie*” vol. I (1979), vol. II (1980); „*Index Fito-terapeutic*” (1986 și 2001); a colaborat la Farmacopeea Română, ediția VIII (1965), IX (1976) și X (1993); „*Tratatul de Farmacognozie*” în 2 vol. (1993) a fost distins cu premiul „Juliu Hațieganu”. A fost pensionat pentru limită de vârstă (1 oct. 1991), rămânând profesor consultant. A decedat în București, dar a fost înmormântat în cimitirul de pe Șoseaua Viilor din Sighișoara natală [43-44].

1921, iunie 2, Reuseni-Udești, jud. Suceava – 100 de ani de la nașterea **prof. dr. chirurg Nicanor Mănean** (†1988, martie 14, Iași)

A funcționat la Clinica a II-a Chirurgie-Urologie a Spitalului C. I. Parhon (1948-1986) și a fost profesor la Insti-

tutul de Medicină și Farmacie din Iași; a redactat un Curs de *Urologie* (1980) și a colaborat la realizarea Cursului de Anatomie Descriptivă și Topografică; a contribuit la organizarea bazelor Centrului de dializă de la Spitalul C. I. Parhon; a realizat 200 de lucrări științifice, dintre care două monografii: *Tumorile gonadei masculine* (1983) și *Impli-cații urologice în Obstetrică și Ginecologie* (1985) [45].

Aniversări-comemorări

1806, apr. 18, Timișoara – 215 ani de la naștere și 140 de ani de la moartea **dr. Pavel Vasici-Ungureanu (†1881, iulie 3, Timișoara)**, o personalitate a culturii, științei și afirmării românilor din Transilvania

Părinții săi au fost Vasile Ungureanu, căprar de panduri din părțile Albei și Ana, agricultoare; a urmat clasele elementare la Școala Românească și gimnaziul din Timișoara (1819-1824). După „*ce a gătat cu școalele mici*” la îndemnul fratelui mai mare Andrei, P. Vasici se luminează în hotărârea cea mai deplină pentru „*marea știință*”: și în anul 1827 se înscrie la Facultatea de Medicină a Universității din Pesta, pe care o finalizează în anul **1831**. Revine în țară unde Comitetul Maramureșului îl solicită pentru a îngriji bolnavi, în plină epidemie de holeră, timp de 10 săptămâni, după care se reîntoarce la Pesta, unde la 4 aug. 1832 va susține teza de doctorat: „*Disertatio inauguralis medica de pesta orientali*”, pe care o traduce și o publică în românește cu titlul „*Cuvântare încununătoare medicască despre ciuma răsăritului*”. Chiar și pentru zilele noastre pare surprinzător debutul său în publicistică, încă din timpul studenției, cu două manuale medicale: „*Antropologia sau scurtă cunoștință despre om și însușirile sale*” (1830) și „*Dietetica sau învățătura de a păstra întreaga sănătate*” (**1831**).

Prin „*Antropologia*” studentul medicinist „*își aducea contribuția la crearea terminologiei științifice medicale românești*”, fiind cu peste un deceniu înainte de „*Manualul de anatomie descriptivă*”, ediția 1843, în care dr. N. Kretzulescu a elaborat terminologia științifică medicală românească din terminologia franceză. Totodată, în istoria medicinei românești „*Antropologia*” este așezată în tabelul cronologic „*ca fiind primul manual de Anatomie, Fiziologie și Psihologie scris în limba română*” [46].

În periplul său profesional, a fost medic: la Timișoara (1832, aug. - 1834), al Carantinei de la Jupalnic/Orșova (1834-**1836**), directorul lazaretului de graniță, Timiș, Predeal (**1836-1850**).

A intervenit o schimbare majoră: în 1850 este chemat să ocupe „*postul de referent gubernial al instrucțiunii pentru Școlile ortodoxe de toate gradele din Transilvania*”. În 1853 s-a mutat la Sibiu unde a fost numit Consilier Școlar, până în anul pensionării din acest post (1869); revine la Timișoara, unde va locui până în anul morții (**1881, iulie 3**).

Pentru România, este un fiu meritoriu, care va primi în anul **1871**, onoarea de membru corespondent al Academiei Române, urmat de recunoașterea operei sale de valoare, când este ales membru titular al Academiei Române (1879, iulie 2). La 15 iulie 1879, trimite o telegramă Președintelui Academiei, Ion Ghica, în care „*primește marea onoare, cu mândrie de a face parte din savantul corp național*”. O altă bornă în istoria medicinei (a igienei alimentației) a fost „*discursul de recepție din 28 martie/9 aprilie 1880, cu tema «Vegetarianismul sau nutrițiunea»*” cu analiza tuturor aspectelor: „*istorice, anatomice-fiziolo-*

gice, dietetice, sanitare, economice, morale, estetice și sociale”. Așa cum se obișnuiește răspunsul a fost dat de acad. Iacob Felix, care a criticat subiectul prezentat „*că omul fiind OMNIVOR, consumă pe lângă plante și carne (...)*”, apreciind, totuși, lucrarea candidatului, că aceasta „*poate contribui la moderarea alimentației excesive cu carne (...)* și are un rol meritoriu putând constitui un îndemn pentru noi studii și cercetări”.

Așa cum a menționat încă din anul **1831**, ca student medicinist, în lucrarea „*Dietetica sau învățătura de a păstra întreaga sănătate*”, a domoli boalele, a se feri de primejdia morții și a se mântui dintr-însa, încă de aici face o pledoarie insistentă „*privind valoarea alimentară a plantelor*” dar și despre efectele vătămoare a unora dintre ele. Tot în sfera preocupărilor igienico-profilactice în anii 1844-1845 publică la Brașov, în traducere românească „*Macrobio-tica sau măestria de a lungi viața*”, de Cristoph W. Hufeland, 327 p., 2 vol.

Neobosit, deși se apropia de sfârșitul vieții, a redactat o unică revistă de educație igienico-sanitară pentru elevi „*Higiena și școala*”, pe care a publicat-o inițial la Timișoara (**1876-1877**), apoi la Gherla (1878-1880), în care aborda problemele de educație, creșterea prestigiului învățătorilor, popularizarea noilor descoperiri din lumea științei. O stradă din Timișoara îi poartă numele [47].

1841, apr. 20, Alexandria, azi Kalipetrovo, lângă Silistra, Bulgaria – 180 ani de la naștere și 120 de ani de la moartea **gen. prof. dr. Zaharia Petrescu (†1901, dec. 16, București)**, membru corespondent al Academiei Române (18 martie 1885), inspector general al Serviciului Sanitar al Armatei (1 apr. 1898 - 1 apr. **1901**).

A urmat școala primară în Alexandria (1848-1852), existând mențiunea într-un certificat eliberat de școala respectivă în 1858, „*că ar fi învățat atunci limba franceză și cea greacă*”, fiind susținut pe cheltuiala Epitropiei orașului. A urmat Școala militară de chirurgie în cadrul Școlii de Medicină și Farmacie (1 martie 1857 - 1860), având ca profesori personalități dintre cele mai importante în istoria medicinei românești: dr. Carol Davila (clinică medicală), dr. Gh. Polizu (anatomie), dr. E. Severin (patologie medicală), dr. Turnescu (clinică chirurgicală și medicină operatorie), dr. Zitseoș (serviciul de pansamente în spitalul oștirii), dr. Protici (patologie chirurgicală), dr. Capșa (obstetrică teoretică), dr. Constantin Hepites (materia medicală și arta de a formula), dr. Fialla (anatomie generală, microscopie și histologie); a urmat și cursuri de fizică cu prof. Marin, de istorie naturală cu dr. Iuliu Baraș, botanică medicinală cu dr. farmacist Prujinski, primul profesor de botanică din învățământul medical universitar din Țara Românească, artă veterinară și zootomie cu Lucaci. În 1860 a încheiat concursul de internat (24 apr.) și a susținut examenul de bacalaureat în științe fizice și naturale (28 dec.); intern în spitalele civile (1860-1862); în 1862 a susținut examenul de licență (22 mai), pe cel de ieșire din internat (10 sept.), când a obținut o medalie de bronz care îi oferea dreptul de a fi trimis pe cheltuiala statului la doctorat la facultatea de medicină din Paris pentru definitivarea studiilor și al doilea examen de licență (18 sept.), la toate obținând nota „*prea bine*”. A fost încadrat ca subchirurg în serviciul civil (1 martie-17 dec. 1860), iar din 17 martie ca medic în serviciul central (medic de batalion clasa a II-a); a obținut titlul de doctor în medicină, cu teza „*Despre cel mai bun mijloc pentru determinarea facerii premature artificiale*” (6 iunie 1864), iar la 25 iunie dreptul de a

profesa medicina în Principatele Unite. Se căsătorește în 19 aprilie 1865 cu Iosephina, fiica dr. Bartholomeus Thiermann (născut la Viena, medicul personal al Domnitorului Alexandru D. Ghica, apoi al lui Mișa Anastasievici) și al Dorotheei Thiermann (născută Bekesch), la acea dată locuiau în Clejani (unde era moșia lui Mișa Anastasievici), nașii lor fiind Costache Cantacuzino și Ana Davila (Carol Davila fiind catolic nu putea fi nașul unui cuplu ortodox), cununia a avut loc la biserica Cișmeaua Mavrogheni „*Izvorul Tămăduirii*”; au avut 10 copii. Este angajat la Facultatea de Medicină și Farmacie din București, mai întâi conferențiar de botanică, apoi la Secția de farmacie și suplinitor la catedra de materie medicală (farmacologie), ulterior va ființa la Secția de medicină, numit de C. Davila. A avut o carieră exemplară datorată muncii sale serioase, tenace și conștiințioase, a calităților sale profesionale; în 1867 avansat la gradul de maior (la 26 de ani) și suplinitor la catedra de patologie și terapie generală la Școala Națională de Medicină și Farmacie; în 1868 șef al diviziei a V-a (medicală) a Spitalului militar central „*Regina Elisabeta*” (condus de dr. C. Davila); a condus campanii antiepidemice de holeră la Iași, de tifos exantematic la închisoarea Văcărești și la Ploiești; profesor de terapie, materie medicală și arta de a formula la Facultatea de Medicină din București (1870). În 1875 era medic principal clasa a II-a (lt. col.), fiind trimis în Germania pentru studierea organizării medicale a armatei, la întoarcere a propus înființarea și la noi a unui Institut de învățământ medico-militar. În timpul războiului de independență (1877-1878) în calitate de medic-șef al Corpului I de armată, apoi medic-șef al secției sanitare de la Cartierul general, adjunct al gen. C. Davila, a participat la întreaga campanie, dovedind calități excepționale și de organizator, până la cucerirea Vidinului, când s-a îmbolnăvit de febră tifoidă. În 1878 a fost trimis în misiune în Rusia pentru a studia măsurile luate împotriva epidemiei de ciumă din gubernia Astrahan. În 1883 avansat medic colonel, șef al administrației sanitare din Ministerul de Război și director al Institutului Medico-Militar, înființat prin Înaltul Decret Regal nr. 2824/dec. 1883 (*Monitorul Oficial* nr. 2/23.01.1884), după modelul german și austriac. În 1884 îi apare lucrarea sa de căpătâi, tratatul de peste 1000 de pagini, *Elemente de farmacologie. Farmacia și arta de a formula și Elemente de terapeutică și materie medicală*, în 4 volume. După moartea binefăcătorului său C. Davila, este numit în locul lui director al Spitalului Militar Central, pe care îl va conduce cu mare pricepere și devotament până în 1897, unde a înființat laboratorul de chimie; considerat unul din primii promotori ai chimioterapiei. Deviza lui: „*Înainte, mereu înainte*”. În iulie 1888 a luat parte, alături de dr. Nicolae Kalinderu și de dr. Victor Babeș, la congresul de la Paris dedicat tuberculozei, unde a comunicat despre Bryonia alba, lucrarea dr. Elian din 1886, realizată în laboratorul spitalului și despre tratarea pneumoniei cu digitalină în doze mari. Dobândește faimă mondială datorită metodei sale originale de tratament al pneumoniei cu doze masive de digitalină (Petrescu, Z., 1892). Tot în 1888, cercetează împreună cu dr. A. Urbeanu, apele de băut din București, făcând analiza chimică a probelor luate din diferite puțuri de pe întreg teritoriul orașului; lucrare pe care o prezintă la Congresul internațional de terapie și materie medicală, organizat cu ocazia Expoziției Universale de la Paris din 1889. Lucrarea este premiată, premiul primindu-l de la Prințul George Bibescu, comisarul României la această expoziție. Este numit membru corespondent al Academiei imperiale din Rio de Janeiro (1880) și al celei române

în 1885. În 1 februarie 1891 moare soția, Iosephina, în vârstă de doar 44 de ani. Este primul medic care a formulat rețete în românește, până atunci în latinește și în franțuzește; inspector general al Serviciului sanitar al armatei (1898-1901). Și-a ținut cursurile la facultate până în ultima săptămână din viață. A decedat în 16 decembrie 1901, după 36 de ani de profesorat, ca urmare a unei ciroze hepatice (de care a refuzat să se opereze, din spusele lui Barbu Solacolu, nepotul său), deși a dus o viață cum nu se poate mai cumpătată; înmormântat alături de soție în Cimitirul *Belu*, iar în 1913 i-a fost ridicat un bust în curtea Spitalului Militar Central pe care l-a servit cu atâta devotament, realizat de sculptorul Gh. Tudor [48].

Există și astăzi o stradă care îi poartă numele, în cartierul Cotroceni, care se desprinde din mai cunoscuta stradă *Ana Davila*. Pe soclurile statuiilor mortuare ale soților Davila apar, în grupul medicilor care le-au ridicat, Zaharia și Iosephina Petrescu [49].

1866, iunie 22, Rupea – 155 ani de la naștere și 100 ani de la moartea **farmacistului sas, Victor Iacobi** (†1921, feb. 20, București), membru fondator al Clubului farmaciștilor din București, secretar, bibliotecar, casier, arhivar în comitetul Societății farmaciștilor din România, proprietarul farmaciei „*Ursu*” [50].

1886, apr. 2, Berești, jud. Galați – 135 ani de la naștere și 55 de ani de la moartea **prof. dr. Nicolae P. Bălan** (†1966, nov. 9, Iași)

A desfășurat, în învățământul ieșean, o activitate didactică îndelungată, pe parcursul a peste o jumătate de secol. S-a distins și în domeniul cercetării științifice, precum și ca experimentat clinician; membru al Societății de Medici și Naturaliști din Iași, al Societății de Biologie, Psihiatrie și Endocrinologie din București, al Societății Germane de Patologie și membru corespondent al Societății de Medicină Legală din Paris [51].

1896, mai 22, Iași – 125 de ani de la naștere și 45 de ani de la moartea **prof. dr. anatomopatolog Emil C. Crăciun** (†2 apr. 1976, București)

Membru corespondent al Academiei Române și membru titular al Academiei de Științe Medicale din România. Figură remarcabilă a științei medicale românești, el a lăsat posterității o operă științifică impresionantă prin numărul și valoarea rezultatelor; operă care a contribuit mult la progresul patologiei din țara noastră. Și-a desfășurat o mare parte din activitatea didactică la Facultatea de Medicină din București (1936-1966); director al Institutului Victor Babeș (1937-1968), în care calitate a organizat aproape toate prosecturile din Capitală și din țară.

Activitatea sa științifică cuprinde publicații în aproape toate capitolele anatomiei patologice; cele mai importante dintre lucrările sale privind culturile de țesuturi au dus la introducerea metodei românești a culturilor asupra plamei cu heparină și extract embrionar liofil. Preocuparea centrală a studiilor sale a fost cancerul; în acest domeniu a fondat primul Institut de cancer din țară, la Cluj, pe care l-a condus între anii 1931-1932 [52].

1906, iun. 21, Pipirig, jud. Neamț – 115 de ani de la naștere și 40 de ani de la moartea **prof. dr. chimist Gheorghe Ghimicescu** (†1981, ian. 5, Iași)

Creatorul Școlii de chimie aplicativă în Centrul universitar Iași; timp de peste patru decenii a funcționat ca pro-

fesor la Institutul de Medicină și Farmacie din Iași. Activitatea sa științifică a fost axată pe probleme de chimie analitică cu aplicații în chimia alimentelor și băuturilor; chimia apelor minerale, biochimie și toxicologie; membru al Societății de Chimie din România și al Societății Franceze de Chimie [53].

1926, mai 28, Iași – 95 ani de la naștere și 30 de ani de la moartea **prof. dr. Ioan Triandaf** (†1991, iul. 29, Iași)

Se înscrie printre medicii de seamă care au închinat energia și talentul lor învățământului și științei medicale ieșene. Personalitate complexă, cu preocupări multiple, a avut, pe lângă calitățile dascălului, clinicianului și cercetătorului, autor a numeroase lucrări științifice, o vastă și aleasă cultură umanistă. Într-o carieră didactică și medicală de patru decenii, aproape 30 de ani i-a dedicat Clinicii a III-a Medicale de la Spitalul Sf. Spiridon. A realizat și publicat peste 200 de lucrări științifice în domenii variate ale medicinei interne, cardiologia și bolile digestive având prioritate în preocupările sale; decan al Facultății de Medicină (1976-1984) și prorector al Institutului de Medicină și Farmacie din Iași (1981-1983) [54-55].

1941, iunie 2, București – 80 ani de la naștere și 5 de ani de la moartea **dr. farm. Victor Zarchievici** (†2016, ian. 11, București)

A fost fiul farmacistului și omului de litere Victor Zarchievici senior. După efectuarea studiilor primare, gimnaziale și liceale, a urmat școala postliceală sanitară, apoi a absolvit Facultatea de Farmacie din București (1968). Și-a început cariera de farmacist în farmacie de spital și farmacie publică, apoi la Institutul pentru Controlul de Stat al Medicamentului și Cercetări Farmaceutice (ICSMCF) (în prezent Agenția Națională a Medicamentului și a Dispozitivelor Medicale), unde timp de 20 ani (01.11.1972 – 03.04.1992) a fost cercetător științific principal și șef de laborator de microproducție, la a cărui înființare, organizare și conducere a luat parte activă; a obținut 5 brevete de invenție, a comunicat și publicat peste 40 de lucrări

științifice, a avizat produse noi și metode de analiză, a participat la redactarea unor monografii din Farmacopeea Română, edițiile a IX-a și a X-a, a contribuit la formarea și specializarea farmaciștilor; a obținut titlul științific de doctor în științe medicale, specialitatea Farmacie, și, apoi, calitatea de persoană calificată.

În perioada 01.05.1992 - 30.03.2001 a fost Directorul firmei *GEROMED*, având ca obiect de activitate înregistrarea, importul, depozitarea și distribuția medicamentelor firmei *CT Berlin* și ale altor firme germane, când a promovat și distribuit pe piața farmaceutică românească peste 20 de medicamente generice din Germania. Din martie 2001 a preluat conducerea și a fost proprietarul unic până în 2008, al Farmaciei *Colțea Farm*, unitate farmaceutică înființată în 1990, împreună cu soția sa, farm. primar Georgeta Zarchievici (†2000).

În perioada 2009-2011 a fost lector la Universitatea „Vasile Goldiș” din Arad, unde a ținut cursul de chimie farmaceutică, iar între 2013 - oct. 2015, cu unele întreruperi din cauza stării acute a bolii, a predat, la Universitatea „Titu Maiorescu” din București, două cursuri: *Chimie analitică și Farmaceutică – Propedeutică*.

În paralel cu activitatea profesională, a fost o prezență foarte activă în activitatea de înființare, organizare și conducere a Colegiului Farmaciștilor din România, numărându-se printre membrii fondatori ai acestuia în 1990, apoi a fost ales Președinte al Colegiului Farmaciștilor din București (1993-1997). S-a implicat și în activitatea social-filantropică a Colegiului Farmaciștilor din București, care împreună cu Sectorul Opera de Caritate al Patriarhiei Române a înființat Așezământul *Vasiliada*, din conducerea căruia a făcut parte încă de la început. „*FARMACIST model pentru mine, personal, pentru verticalitatea de care dădea dovadă în apărarea profesiei*”, mărturisise dr. farm. Aurora Toma, *In Memoriam: Lector Univ. Dr. Farmacist Primar Victor Zarchievici junior (1941-2016)*, în revista *Galenus*, martie 2016.

(Bibliografia la autoare.)

CENTENARUL ȘCOLII MEDICALE CLUJENE, CU LIMBA DE PREDARE ROMÂNĂ, CU PUȚIN TIMP ÎNAINTE DE PANDEMIA DE CORONAVIRUS

Prof. Univ. Dr. Ștefania Kory Calomfirescu, Cluj-Napoca

ÎN LUNA noiembrie 2019 a fost sărbătorit Centenarul Școlii medicale clujene, cu limba de predare română. Cât de bucuroși eram cei mai în vârstă că am prins în viață această mare sărbătoare, ce s-a ținut în Aula Facultății, unde Dl. Profesor Dr. **Alexandru IRIMIE** își încheia activitatea sa ca rector, timp de 8 ani, în fața cadrelor didactice și a studenților.

Dânsul spunea: „Mi-am dorit să realizez în anii de când sunt alături de dascălii, studenții și oamenii din Universitatea noastră să reușim să creăm toate condițiile pentru

ca studenții noștri să rămână acasă și să o facă cu bucuria și certitudinea că aici pot profesa la cele mai înalte standarde profesionale. Într-o țară de unde pleacă mii de tineri în fiecare an, tot ceea ce putem face pentru a-i aduce înapoi sau a-i determina să nu plece reprezintă o prioritate. Să nu înțelegem că e rău să studiezi sau să te formezi în alt loc, este foarte bine să mergi să înveți de la cei mai buni, dar să te întorci acasă cu tot ce ai învățat. Oricât de mare ar fi aprecierea de care te-ai bucura în altă parte, sentimentul de apartenență e unic acasă.

UMF Cluj-Napoca împlinește în aceste zile 100 de ani de existență ca școală de medicină românească. E un eveniment nu doar universal, de o importanță majoră pentru Cluj, orașul în care această școală, clădită de Profesorul Hațieganu s-a născut, a crescut și a devenit cea mai importantă școală de medicină din România.

Universitatea noastră nu este mare, dar și-a clădit un renume atât la nivel de educație și predare, cât și științific, cu o vizibilitate internațională în continuă creștere.

În general, să fii student la UMF Cluj-Napoca este o poziție râvnită nu doar pentru calitatea învățământului, dar și pentru deschiderea către inovare și pentru oportunitățile create în ultimii ani, în mod special în cercetare. A fost una din cele mai importante aspirații pe care le-am avut atunci când am decis să accept să devin rectorul universității, aceea de a crea studenților noștri condiții similare cu ceea ce ar putea găsi în alte universități de renume din Europa sau din lume.

Am creat două centre de cercetare de top: Centrul de Cercetare pentru Medicina Avansată – *Medfuture* și Centrul de Cercetări pentru Genomica Funcțională, Biomedicină și Medicină Translațională, ambele finanțate total sau parțial din fonduri europene, cu o investiție de peste 15 milioane de euro.

Studenții noștri sunt implicați în numeroase granturi de cercetare, având susținerea financiară din partea Universității pentru a învăța cum poți deveni medic-cercetător, după modelul universităților avansate din lume, unde accentul se pune pe cercetare.

Am învățat alături de studenți că nevoile pe piața muncii nu mai sunt cele de acum două sau trei decenii și că, fără a înțelege la nivel molecular și de ansamblu mecanismele etiopatogenetice ale unor boli, nu vom putea crește calitatea vieții pacienților noștri. Așa am reușit să dezvoltăm în aceste centre metode și abordări la nivel genomic, transcriptomic, să identificăm noi compuși terapeutici, să dezvoltăm concepte moderne de investigare la nivel microscopic.

Am reușit să publicăm în jurnale din ce în ce mai bune ca factor de impact și vizibilitate internațională.

În ultimii opt ani am acumulat peste 15.000 de puncte de factori de impact. Multe din publicațiile noastre au în echipă autori de mare prestigiu din Europa, SUA, Japonia.

Asociația Studenților Antreprenori, formată din tineri care vor să facă din profesiunea lor una de succes prin dezvoltarea de startup-uri este susținută prin proiecte câștigate în valoare de peste 400.000 de euro, care conțin programe de mentorat pentru dezvoltarea unui plan de afaceri, identificarea de resurse financiare și incubare, respectiv urmărire și îndrumare pentru realizarea ideii inovatoare. Suntem și pe acest plan cei mai avansați din România printre universitățile de medicină și încercăm să atragem cât mai mulți studenți din celelalte universități din Cluj-Napoca, pentru a forma echipe interdisciplinare, care să susțină dezvoltarea acestui mediu inovativ.

Am făcut pași importanți pentru ca studenții noștri să prefere România în detrimentul altor țări, iar certitudinea mea este că dacă aceste lucruri și toată munca aceasta nu vor fi pierdute, generațiile următoare se vor putea bucura de **aerul curat și binefăcător al lui acasă**.

O sută de ani de istorie medicală românească înseamnă foarte puțin în comparație cu alte țări, dar pentru noi înseamnă enorm. Într-o sută de ani de istorie tumultuoasă noi ne-am păstrat integritatea și am reușit să ajungem cei mai buni în acest domeniu, în țară. Această realizare ne obligă enorm. Un loc câștigat nu este câștigat pentru totdeauna. Și, după cum se spune, e mai greu de menținut decât de câștigat, pentru că în momentul când ajungi pe o astfel de poziție, toți doresc să te urmeze și, mai ales, să te depășească. Sunt încă foarte multe lucruri de realizat. Din punctul meu de vedere, ținta este să nu coborâm niciodată standardele de evaluare, să menținem un ritm care să ne ajute să devenim mai buni de la un an la altul. Nu neapărat diplomele și titlurile ne arată recunoașterea internațională, ci felul în care suntem căutați pentru ceea ce facem în cercetare și în educație. Un singur exemplu: în universitatea noastră, criteriile de promovare a cercetătorilor sunt duble față de cele naționale, tocmai pentru a asigura o calitate a cercetării care să ne situeze în următorii ani printre cercetătorii căutați pentru colaborări internaționale, așa cum noi îi căutăm azi pe cei mai buni din lume.

Un punct forte îl reprezintă recunoașterile internaționale, să insistăm asupra lor. Recunoașterea internațională este, probabil, una dintre cele mai greu de obținut ca estimări pentru o universitate. Ea înseamnă respect și prețuire, înseamnă că cei din jur admit că o instituție are valoare. Recunoașterea o obții prin trecerea prin nenumărate grile care evaluează exact ceea ce ai făcut, unde subiectivismul nu își are locul, unde criteriile sunt aceleași pentru toți participanții la competiție. De aceea ne-am și propus ca țintă să îi ajungem pe cei mai buni, nu pentru că ne-am supraevaluat valoarea, ci pentru că așa e benefic să aspirăm și să nu încetăm niciodată munca, pentru a deveni printre cei care sunt recunoscuți internațional. Am trecut de-a lungul acestor opt ani prin mai multe evaluări internaționale, pe care le-am încheiat cu succes. Am învățat din aceste evaluări unde suntem și ce am putea îmbunătăți. Pentru mine, cel mai important a fost să văd cum în acești ani am crescut o generație de tineri cercetători care stau alături de orice cercetător din cele mai bune centre universitare din Europa și din lume. Sunt tineri care au sub trei decenii de viață și au zeci de publicații în jurnale recunoscute internațional și un indice Hirsch peste 12, adică dublul criteriilor de promovare pentru profesori. Implicarea noastră din ce în ce mai mare în proiecte europene și internaționale, numărul de proiecte depuse, chiar dacă nu câștigate întotdeauna, arată că începem să avem ceea ce consider a fi o importanță majoră – recunoașterea internațională.

Faptul că studenții noștri au câștigat premii internaționale, inclusiv în domeniul inovării, sau premii de prestigiu pentru cercetare ne dă forța și devoțiunea de a continua.

Prin misiunea mea ca rector mi-am asumat că sunt multe lucruri de făcut și că realizarea lor este de durată, dar faptul că am avut alături de mine oameni care au înțeles de ce muncim atât, mi-am permis să transform „mi-am asumat” în „ne-am asumat”, iar acesta este un câștig imens. Și

pentru a încheia cu ceea ce a fost într-un fel motto-ul meu în viață, l-aș cita pe Harry S. Truman, care spunea: „Este uimitor cât de mult bine poți dăruia în jur, fără a te aștepta să culegi tu laurii și laurii sunt ai universității, pentru că îi merită din plin”.

*

Textul este din articolul intitulat „Aerul curat și binefăcător al lui «acasă»”, publicat de ziaristul Demostene Șofron la data de 13 decembrie 2019, nr. 50, în „Viața medicală”.

Acest text arată realizările și progresele făcute de Facultatea de Medicină din Cluj-Napoca, cu limba de predare română, din ultimii ani, comparativ cu anii străbătuți în cei 100 de ani de la înființarea sa, dar și problemele de viitor care urmează să fie parcurse și rezolvate în anii ce urmează, aparținând generațiilor tinere.

*

Cu ocazia Centenarului Facultății de Medicină și Farmacie cu limba de predare română, autoarea articolului, Prof. Dr. Ștefania Kory Calomfirescu a expus la **expoziția** organizată în librăria Facultății un mare număr de mo-

nografii cu marii profesori ai medicinei clujene, care fac parte din „generația de aur”, în frunte cu Profesorul Iuliu Hațieganu, urmat de Profesorii: Prof. Dr. Ioan Goia, Prof. Dr. Ion Minea, Profesorul Dr. Valeriu Lucian Bologa, Prof. Dr. Onorific Florea Marin, Prof. Dr. Victor Papilian, Prof. Dr. Crișan Mircioiu, Școala de neurologie în medicina clujeană, Prof. Dr. Dumitru Dumitrașcu, Prof. Dr. Constantin Urechia, Moartea clinică și transplantul de organe; cărți de beletristică medicală (din care cele mai reușite sunt *Drum spinos*, *Doctor la țară*, *Din grădina hipocratică*, *Despre promoția 1961 a Școlii medicale clujene*, denumită Promoția Iuliu Hațieganu), precum și două jurnale (*Jurnalul român de Afaziologie* și *Jurnalul român de reabilitare a pacienților cu boli neurologice*), plus revista *Acta Neurologica Transilvaniae*, care a apărut cu 4 numere pe an, timp de 22 de ani, să le fie ca exemplu studenților noștri.

Noi, cei în vârstă, nu ne gândeam în trecut, fiind entuziasmați că peste puțin timp va apărea pandemia de Coronavirus, care va afecta din temelii întreaga Europă și chiar lumea de pe întreg globul pământesc, prin acest virus foarte virulent, contagios și criminal, din familia HIV.

DECANUL DE VÂRSTĂ AL FARMACIȘTILOR DIN MARAMUREȘ – FARM. ZAMFIR ADOREANU

Dr. Felix Marian, Baia Mare

S-A NĂSCUT la 10 februarie 1940 în satul Călacea, comuna Gîrbou (jud. Sălaj), tatăl fiind învățător, iar mama casnică. A urmat școala primară în satul natal, iar gimnaziul la Gîrbou, pe care l-a absolvit în 1954. În același an, în urma examenului a intrat la Liceul „Gheorghe Barițiu” din Cluj, pe care l-a absolvit în 1957.

În perioada 1 septembrie 1957 – 1 iulie 1958 a fost încadrat ca profesor suplinitor la Școala gimnazială din Gîrbou.

În urma examenului de admitere în 1958 a devenit student la I.M.F. Cluj – Facultatea de Farmacie – promoția 1963.

Între 1 octombrie 1963 – 31 mai 1964 a ocupat postul de „intern” în Farmacie și a lucrat la Farmacia Clinicilor din Cluj.

S-a stabilit la Seini (jud. Maramureș) în urma căsătoriei cu sora colegă de an, unde a funcționat la Farmacia nr. 10, înființată în 1936 de către tatăl soției farmacist Kraiger Ștefan.

În 1966 în urma unui examen a fost încadrat la Farmacia nr. 57 în cadrul Spitalului Orășenesc din Baia Mare. De la 1 iulie 1969 a fost promovat la Oficiul Farmaceutic Regional cu sediul în Satu Mare pe postul de șef de serviciu Organizare Farmaceutică pe care l-a ocupat până în luna iunie 1983.

În anul 1972 a susținut un examen în Centrul Universitar Cluj devenind Farmacist Principal (denumit azi Farmacist Primar).

Din 1 iulie 1983 a fost numit director la Oficiul Farmaceutic Interjudețean (Maramureș și Satu Mare), unde a activat până în aprilie 1993 când s-a transferat la S.C. ADONISPHARM S.R.L. pe care a înființat-o în orașul Seini.

În anul 1975 ca urmare a activității desfășurate i s-a acordat Medalia „Meritul Sanitar”.

În perioada cât a fost director a dat în folosință sediul nou (1983) al Oficiului Farmaceutic a cărei construcție a suprave-

gheat-o încă din faza de proiect. Tot în această perioadă a înființat în cele două județe 22 farmacii noi, inclusiv Farmacia „Apostol” din Seini și a reabilitat capital peste 80% din cele existente.

În 1994 a fost ales președinte al Colegiului Farmaciștilor din jud. Maramureș și membru în Consiliul Național al Farmaciștilor pe toată perioada cât a fost președinte al Colegiului Maramureș,

În 1994 a înființat a doua societate comercială FARMADOR SRL în cadrul căreia funcționează Farmacia „Farmador” din Seini, ocupând funcția de Farmacist Diriginte până în luna noiembrie 2010, când nepoata a absolvit Facultatea de Farmacie din Cluj și a putut ocupa postul de șef de farmacie, unde activează și în prezent.

Având în vedere că și fiica a absolvit Facultatea de Farmacie în 1996 ca șef de promoție, se poate mândri că în familie au fost și sunt patru generații de farmaciști.

În 2003 și-a dat demisia din funcția de președinte de Colegiu și de membru în Consiliul Național din motive de sănătate. În anul 2000 s-a pensionat, dar și-a continuat activitatea la Farmacia „Farmador” până în ianuarie 2015, deci a activat ca farmacist 52 de ani.

În anul 2005 a fost ales consilier local al orașului Seini timp de două mandate (până în 2012).

În anul 2012 a primit „Premiul de Onoare” din partea Colegiului Național al Farmaciștilor din România, pentru întreaga activitate, fiind înmănat în cadrul Galei Farmaciștilor ediția I din decembrie 2012.

În anii 1966-1967, a îndeplinit funcția de secretar al U.S.S.M. – Secția Farmacie. În timpul celor 52 de ani de activitate a susținut comunicări științifice în cadrul U.S.S.M. și a participat la congresele naționale ale farmaciștilor din România.

În iunie 1989 a organizat Simpozionul Național de Farmacie din județele Maramureș și Satu Mare, care s-a dovedit un mare succes.

Soția, Kreiger Edita lucrează și în prezent ca farmacist și asociat unic la Farmacia „Apostol” din orașul Seini. Are doi copii, băiatul inginer și fiica farmacistă. Fiica este farmacist diriginte la Farmacia „Apostol” din Seini. De asemenea are patru nepoți: doi băieți și două fete, cu care se mândrește, alături de soție.

NOUL RECTOR AL UMF „IULIU HAȚIEGANU” CLUJ-NAPOCA – PROF. DR. ANCA BUZOIANU

Prof. Univ. Dr. Ștefania Kory Calomfirescu, Cluj-Napoca

ÎN VÂRF de pandemie cu Coronavirus, în ședința din luna aprilie 2020 a Senatului Universității de Medicină și Farmacie „Iuliu Hațieganu” din Cluj-Napoca a fost adoptat Planul strategic al universității pentru perioada 2020-2024, propus de echipa de conducere, în acord cu obiectivele și misiunea instituției, unde noul rector, Dna.

Prof. Dr. Anca Buzoianu spune: „Pe lângă autonomia universitară și libertatea academică, valorile fundamentale pe care și le asumă comunitatea academică a UMF „Iuliu Hațieganu” sunt: profesionalismul, onestitatea, responsabilitatea, implicarea, transparența, egalitatea de șanse și meritocrația” (text luat din articolul publicat „UMF „Iuliu Hațieganu” și-a hotărât direcțiile de dezvoltare pentru următorii patru ani” semnat de ziaristul M. TRIPON în ziarul Făclia din aprilie 2020).

Începând din 17 martie 2020, conducerea universității a apelat la studenții Facultății de medicină care au posibilitatea de a contribui ca voluntari la sprijinirea activităților în cadrul camerelor de gardă, unităților compartimentelor de primiri urgențe. În același timp, universitatea este preocupată de siguranța studenților, motiv pentru care implicarea acestora va fi solicitată doar în situația depășirii capacității structurilor existente de a asigura personal angajat – precizează noul rector prof. dr. Anca Buzoianu.

În această perioadă activitatea didactică a UMF „Iuliu Hațieganu” se desfășoară online, printr-o platformă educațională interactivă, care funcționează la capacitatea preconizată, astfel încât studenții să își poată desfășura în continuare pregătirea, evitând prelungirea școlarității.

Toate cadrele didactice ale Facultății de Medicină se pregătesc să treacă în prima linie a luptei pentru viață în contextul epidemiologic actual, iar contribuția lor la organizarea sistemului sanitar este esențială.

UMF „Iuliu Hațieganu” și-a hotărât direcțiile de dezvoltare pentru următorii patru ani. În acest articol ziaristul M. Tripon spune: „Principalele provocări cu care se confruntă în prezent învățământul medical superior medical și farmaceutic sunt: necesitatea adaptării educației medico-farmaceutice la cerințele moderne ale serviciilor de sănătate; intensificarea concurenței între instituțiile de învățământ superior de profil; caracterul limitat al resurselor publice de finanțare și dezechilibrul între alocația bugetară și costul real al pregătirii studentului, compoziția interuniversitară pentru obținerea refinanțării suplimentare și diferențiate, în funcție de performanța științifică; scăderea demografică constantă a populației școlare și mai ales, migrarea cadrelor didactice spre sectorul sanitar, din cauza diferențierii salariale.

Noul rector, profesorul Dr. Anca Buzoianu a declarat: „Activitatea noastră educațională va continua să reflecte nevoile și provocările societății și va fi pe viitor caracterizată de internaționalizare, de educație interprofesională și de învățarea pe tot parcursul vieții. Dorim să devenim o universitate definită prin creativitate pedagogică și inovatoare, prin continuarea și consolidarea introducerii metodelor educaționale moderne.”

Printre obiectivele stabilite în acest sens se numără: remodelarea curriculei cu dezvoltarea accentuată a laturii practice a pregătirii studenților noștri; standardizarea evaluării

studenților; pregătirea calitativă și pragmatică a rezidenților și crearea unei noi dimensiuni a învățământului postuniversitar prin e-learning și blended-learning.

Cercetarea științifică reprezintă o componentă de bază în misiunea universității noastre, inclusă în categoria universităților de cercetare avansată.

Strategia de dezvoltare a cercetării se fundamentează pe: relevanța internațională, transdisciplinaritatea, stimularea competiției, dezvoltarea resurselor umane specializate în cercetare și infrastructuri dedicate. Dorim să promovăm cercetarea în rândul studenților și să îi stimulăm cu granturi de cercetare pe cei performanți. Sperăm să câștigăm cât mai multe proiecte științifice de cercetare, urmărind dezvoltarea de noi colaborări și parteneriate interne și internaționale cu entități de cercetare consacrate.

Școala doctorală, motorul cercetării științifice va contribui la consolidarea poziției de lider în cercetarea științifică din România, prin formarea de poli de competență, cunoaștere și competitivitate.

Gradul din ce în ce mai mare de internaționalizare și interculturalitate pe care Universitatea l-a dobândit în ultimii 20 de ani îi conferă acesteia „reputație internațională remarcabilă, atractivitate și vizibilitate, care atrag an de an tot mai mulți candidați internaționali, din peste 50 de țări”.

Consolidarea dimensiunii europene și internaționale „trebuie să fie fundamentată pe parteneriatele strategice existente și pe inițierea de noi colaborări internaționale, cu scopul dezvoltării mobilităților pentru studenți și profesori, schimbărilor de bune practici, având ca finalitate îmbunătățirea pregătirii profesionale a absolvenților și a calității actului medical.

Printre cele mai importante elemente ale strategiei de resurse umane a Universității se regăsesc: sprijinirea excelenței individuale, elaborarea de măsuri pentru creșterea atractivității carierei didactice medicale, oferirea de proiecte de dezvoltare personală prin crearea de trasee de carieră previzibile, recompensarea performanței, toate pornind de la convingerea că „prezentul și viitorul Universității depind în mod decisiv de calitatea resursei umane pe care Universitatea o selectează, o formează, o cultivă și a cărei valoare o respectă”.

În ceea ce privește managementul organizațional, conducerea UMF a anunțat că intenționează adaptarea și modernizarea activității administrative prin dezvoltarea și reorganizarea bazei materiale, eficientizarea aparatului administrativ, modernizarea comunicării și dezvoltarea unui sistem informatic integrat.

În data de 9 iulie, Comisia Europeană a prezentat cele 24 de „Universități Europene” care se vor alătura primelor 17 alianțe ale instituțiilor de învățământ superior selectate deja în 2019.

Universitatea de Medicină și Farmacie „Iuliu Hațieganu” din Cluj-Napoca este una din cele 24 de noi „Universități Europene” incluse în noile alianțe internaționale, care vizează consolidarea și îmbunătățirea învățământului superior în Uniunea Europeană și stimularea cooperării între instituții, studenții acestora și cadrele didactice – a scris ziaristul M. Tripon în ziarul „Făclia” din 11-12 iulie 2020. Prin urmare, Facultatea de Medicină și Farmacie „Iuliu Hațieganu” din Cluj-Napoca își ia locul binemeritat.

Cinste ei și drum de aur pe mai departe! Îi dorește autoarea articolului, Ștefania Kory Calomfirescu, care se bucură din toată inima, făcând parte din această Facultate.

Diverse

DINCOLO DE IMPOSIBIL ...

Dr. George M. Gheorghe, Bucuresti

MOTTO: Îndrăzneala poate proveni dintr-un meșteșug omenesc, din nebunie sau mânie, ca și puterea, pe când curajul, e datorat firii și buneii întreținerii a SUFLETULUI.

PLATON (427-347 î.H., filozof grec, unul dintre cei mai mari gânditori ai Antichității)

În plină epocă a computerilor, a roboților ce suplinesc munca umană și chiar gândirea, a rachetelor teleghidate cât și manipularilor genetice, într-o lume în care am făcut deja primii pași în crearea artificială a vieții, este firesc totuși, ca să ne întrebăm, dacă mai există mistere nerezolvate, sau – ținând seama de pericolele erei atomice și amploarea războiului atomic al mileniului III – dacă omenirea va mai avea timp să descopere noi secrete, înaintea holocaustului final?

Desigur că multe lucruri vor rămâne învăluite în mister, deși azi, când expertiza științifică atinge apogeul său, suntem încă debusolați în fața necunoscutelor pe care ni le rezervă spațiul, timpul, coincidențele, manifestările paranormale și excepțiile de la ceea ce noi credem că ar fi legile naturii. Și totuși, evoluând în studierea necunoscutelor, conceptele – altădată distincte – de știință, normal și paranormal, încep să se amestece. Dar puterea minții omeneste se dovedește a fi cu mult mai mare decât credeam. Ca și descifrarea OZN-urilor. Pentru ca, doar câteva manifestări aproape fizice ale minții – teleportare, telepatie, telekinezie, puterea de a vedea ceea ce se petrece în alt loc sau în alt timp – fac de – acum obiectul unor studii aprofundate... Transmiterea gândului prin telepatie este azi un fenomen paranormal acceptat, demonstrându-se vechimea sa multi, multimilenară la om, ca și la animale, ca și, momentele de previziune ce demonstrează și ele, înaltele capacități psihice ale unor oameni, pe care, un scriitor ca **Jules Verne** (1828-1905) ori un prezicător ca **Nostradamus** (1503-1566) le-au avut incluse în genetica lor. Dar ce să mai spunem de celebrele descrieri din **Mahabharata** (cea mai mare operă de imaginație a Asiei, elaborată în secolul 15 î.H., având cca 215.000 de versuri. Subiectul fiind diversificat în episoade), sau multe alte înscrise în vechi manuscrise de lut ori papirusuri, indiene, babiloniene ori egiptene și de ce nu, traco-dacice. Care vorbesc despre oameni și fapte din alte civilizații, pe care istoria le știe! Aceste povestiri ori istorioare, amintesc despre niște proiectile ce explodează, emițând o mare energie și căldur, egală cu cea a „zeci de mii de ori”, anihilând armata inamică, prinzând elefanții de război, carele și oamenii, într-un vârtej ucigător, distrugând orașele, otrăvind alimentele și obligându-i chiar și pe învingători să-și spele cu grijă hainele și corpurile, echipamentul, pentru a se decontamina. Bombe a căror explozie ar provoca nori mari ca niște uriașe umbrele, deseori numite „Tunete de foc”... Iar până la explozia primei bombe atomice din 1945,

aceste însemnări au fost socotite simple închipuiri! Și ce să mai spunem de faptul că, în toată lumea, de ieri și de azi, s-a semnalat prezența OZN-urilor adică a **farfuriilor zburătoare**, a obiectelor neidentificate ori a urmelor de picioare găsite în gresie, cu vechime de milioane de ani sau a fotografiilor cu aparate speciale a unor „entități” de mult dispărute fizic din viața noastră și care bântuie prin case, castele, câmpuri de bătălie, vapoare scufundate? Omenirea actuală aflată în plină perioadă de maturitate – după ce strămoșii săi au înfruntat cataclismele de-acum 800.000, 200.000, 80.000 și respectiv 12.000 de ani, deci perioada pre- și post- Atlantida, Moo și Lemuria, se preocupă azi cu mai mult aplomb de fenomenele etichetate paranormale, deși mai există încă – prin neștiință și ignoranță – tendința de a contesta, multe din fenomenele pe care noi nu le înțelegem încă... Dar, dacă așa stau uneori lucrurile, este păcat de Dumnezeu, de a le trata cu indiferență, chiar dacă nu știm despre ce este vorba și a nu le accepta, măcar ca o curiozitate. Este exact ceea ce mi-am propus de foarte mult timp, ca cercetător și autor insistent în dezlegarea acestor mistere, având satisfacția în timp, că ele se vor afirma ca niște adevăruri științifice, depășind etichetarea de **minune** ori **mister**. Și la acest capitol – păstrând proporția cercetării și modestia – având mulțumirea de a gândi pe aceeași „lungime de undă” în unele probleme cu câțiva mari pasionați și inițiați în acest domeniu; CHARLES BERLITZ (1914-2003), GORDON ADAMS (1941-) URI GELLER (1946-) ARTHUR FORD, OSTRANDER SHEILA (1939-) CONSTANTIN DUMITRU, ALEX. MIRONOV.

Important de menționat fiind, explorarea lumii în mai multe etape de către cosmonauții americani și culminând cu aselenizarea primilor pământeni (N. ARMSTRONG, E. ALDRIN și M. COLLINS) la 20 iunie 1969. Ca și mai recenta sondare a planetei Marte, aflată la 228 milioane km depărtare de SOARE.

***

Despre existența **farfuriilor zburătoare** se tot vorbește, încă din anul 1947, ba chiar și mai înainte cu 1-2 milenii, însemnări atestate în vechile scrieri, la cele mai multe dintre popoare. Totuși, în era modernă, a mileniului doi, primul semnal mai „palpabil” l-a dat în vara anului 1947, americanul **Kenneth Arnold**, un om de afaceri din Idaho, care – așa cum relatează presa timpului – zbura cu micul său avion portabil, de la Chebalis la Yakima, statul Washington. Era în ziua de 24 iunie și „eroul” nostru s-a hotărât să se abată de la ruta normală, încercând să depisteze din înaltul cerului, un avion militar de transport, dispărut de câteva zile și presupus a se fi prăbușit în munți. Dar, de-abia pornit în misiune, Arnold observă o lumină puternică ce se reflecta prin carlinga avionului. Privind în stânga observă un șir de nouă obiecte ciudate ce survolau zona sa de zbor, aflându-se la o altitudine de 3.000 m. La început, a crezut că sunt avioane cu reacție militară, dar acestea își schimbau din când în când, formația de zbor. Făcând un calcul preliminar al vitezei acestor obiecte de zbor, a constatat cu stupefacție marea lor viteză. Ajuns la

destinație, el a relatat cele observate personalului aeroportului zonei unde aterizase. Întâmplări asemănătoare s-au mai petrecut și cu alți americani, cum a fost marinarul **Harold Dahl** care, aflat pe vasul său, la 21 iunie 1947 a observat șase sfere mari zburând la 600 m înălțime și pe care le-a fotografiat trimițând imaginile autorităților militare. De asemenea, în anul 1948, mai mulți cetățeni americani au anunțat poliția în legătură cu apariția unui obiect zburător în formă de disc enorm, având un diametru de 90 m, în apropiere de Louisville, Kentucky. Și, cam tot în aceeași perioadă de timp, un pilot rus, **Arkadii Apraksin**, a întâlnit și el, un asemenea obiect – OZN – deasupra Mării Caspice, la o altitudine de 10.000 m. În urma acestei întâlniri, motoarele și aparatele de la bordul avionului său, au încetat să mai funcționeze... Și la fel de stranie li s-a părut specialiștilor din aviația norvegiană, relatarea unor piloți militari norvegieni petrecută în zona arhipelagului SPITZBERGEN (teritoriu norvegian aflat în Oceanul Înghețat de Nord). Ei descoperiseră rămășițele unei farfurii zburătoare. Totuși, referitor la OZN „Afacerea ROSWELL – 1947, rămâne în actualitate, cu rămășițele celor 4 extraterestrii...

De remarcat și faptul că, între anii 1950-1975 și-n România, specialiștii ufologi printre care Călin N. Turcu, Florin Gheorghită, Alexandru MIRONOV cu toată cenzura timpului, au descoperit prezențe ale OZN-urilor în zonele Aradului, Clujului, Oradei, Timișoarei, Brăilei și Vrancei.

Și cea mai fantastică constatare ufologică o avem tot de, la o revistă de specialitate, engleză, care afirmă faptul că, au existat „farfurii zburătoare naziste”. În care se spune că germanii au produs o armă secretă ce se potrivește bine cu „sărbătorile de Crăciun”. Este vorba de un aparat aerian în formă de disc, numit Feuerball, adică „Minge de foc”. La început folosită de aceștia, ca armă antiradar și psihologică împotriva aliaților, în al doilea război mondial. Apoi, a fost perfecționat de către inginerul german **Rudolph Scriver**, ca un aparat de zbor, capabil să decoleze și să aterizeze vertical. A fost fabricat într-o uzină B.M.W. de lângă Praga. Însă, sfârșitul războiului i-a împiedicat pe germani să folosească acest aparat – farfurie zburătoare – ce putea dezvolta o viteză de zeci de ori mai mare decât a avioanelor clasice și pe care, se crede că au pus mâna americanii...

Dar dacă această supoziție proamericană pare cât de cât veridică, mai există și una românească, pe care o credim cu toată încrederea. **Este vorba despre o invenție revoluționar-științifică a reputatului savant român Henri Coandă (1886-1972), brevetată în anul 1934 la Paris și preluată în studiu de către americani, 20 de ani mai târziu, în epoca de apariție a misterioaselor OZN-uri în lume.** Aparatul constructorului român, cel ce a inventat avionul cu reacție, este o **Aerodină lenticulară**, bazată pe efectul „Coandă”. Ea este categorisită ca o imensă farfurie zburătoare și despre care se spune că poate decola și ateriza vertical, zboară în orice direcție, depășind de zeci de ori viteza sunetului, produce vid în jur și este silențioasă. Finalizez acest prim episod al prezentului articol, tot cu un român. Este vorba despre prahoveanul **Olteanu Cornel Alexandru**, locuitor al comunei Izvoarele, care, povestea într-o revistă magazin, despre o întâlnire a sa, cu totul accidentală, la izvoarele Teleajenului, în anul 1979, cu o „presupusă” farfurie zburătoare de 10-15 metri, lată de 4-5 metri și în jurul căreia se aflau 4 omuleți în combinezoane negre-verzui. Toți se învârtteau

în jurul navei cosmice. De teamă să nu fie descoperit, observatorul nostru ocazional, a leșinat. Când s-a trezit nu a mai văzut obiectul mare și luminos, ci doar, iarba din jurul lizierei pădurii arsă...

Un alt fenomen, socotit paranormal, este cel de anticipare a „lumii de apoi”. De fapt este un aspect care obsedează o mare parte a omenirii de multe milenii. Iar curiozitatea este împinsă până acolo unde, noi am dori să cunoaștem, ce simt sau ce văd cei care au fost foarte aproape de moarte. Cele mai multe cazuri le avem din timpul războaielor când, politraumatizați și muribunzi – dacă mai scăpau cu viață – povesteau ce au văzut și ce au simțit, în faza de „moarte clinică”. Pornind de la aceste considerente, atât rușii cât și americanii, englezii și francezii, au studiat în profunzime fenomenul, fondând chiar institute naționale de cercetare a acestui fenomen paranormal. Întrebați de ce au văzut în această stare de moarte aparentă, răspunsurile au fost legate și de religiile lor, în sensul că, soldații ortodoxi și-au văzut rudele apropiate decedate care s-au bucurat de întâlnirea cu ei, dar i-a trimis înapoi la viața terestră, menționându-le că, Divinul încă nu le-a stabilit sorocul...

Soldații catolici au relatat, întâlnirea lor cu o sursă luminoasă de căldură și bunătate, pare-se că Forța Divină, și care de asemenea îi sfătuia să „lupte” pentru întorcere lor pe Pământ. Musulmanii s-au trezit într-o grădină de Rai întâmpinați de Mahomed, iar mozaicii au evocat, dragostea cu care i-a înconjurat sufletele celor dispăruți și încercarea acestora de-ai convinge – mai ales pe cei tineri – să se întoarcă la viața de pe Pământ. Dar au existat și episoade mai deosebite – de exemplu la personalități cum a fost **Thomas Eddison Alva** (1847-1931, inventator american, autorul celebrului sistem telegrafic multiplu de transmisie simultană a mesajelor, 1876-1877, al microfonului telefonic cu praf de cărbune, al fonografului; sub conducerea lui s-a construit prima centrală electrică din lume, 1882). Mărturia lui, despre ceea ce a văzut dincolo – prin anticipație – are mare valoare, ca om de știință. Astfel, pe patul de moarte, când toți îl credeau în comă, el s-a ridicat brusc și a exclamat: „*Formidabil, cât este de frumos de partea cealaltă!*” După care a murit...

Mai imprevizibil a fost **Voltaire** (Francois-Marie Arovet, 1694-1788), scriitor și filozof francez căruia i se precizase că va ajunge în iad, prin necredința sa. În clipa când își dădea suflarea, s-a uitat la buștenii ce se aflau în cămin și care s-au aprins brusc, el exclamând: „*Cum? am și ajuns în iad?*”

Se știe că, într-un război, orice lucru este posibil, scopul trupelor armate ce se confruntă fiind câștigarea de avantaj, teritorial, economic și politic. Dar uneori, destinul joacă feste celor implicați în acest eveniment sângeros și pe care istoria nu are suficiente argumente să-1 lămurească. Iată un asemenea caz al unor evenimente ce s-au derulat la 28 august 1915. În acea zi, britanicii împreună cu trupele neozelandeze și australiene, îi atacau pe turcii aflați pe o înălțime deluroasă, aproape de golful Sulva. Se înregistrau morți și răniți de ambele tabere. Era o zi însorită de august și nu se zăreau decât câțiva nori nemișcați, desigur împrejurul colinei unde se desfășura confruntarea. Turcii trăgeau cu toată tăria în forțele asediate. Vremea era totuși încărcată de miros de praf de pușcă și vântul bătea cu 8 km/oră dinspre sud, în timp ce – pe culme – norii nu se clinteau de pe bolta cerească. În acel moment, regimentul I englez de elită din Norfolk a primit ordinul de la

comandantul suprem să urce până la pozițiile turcilor în pas de șarjă. Soldații și șefii lor s-au repezit spre inamic, intrând într-unul din norii ce se instalase în mijlocul unui râuleț sec, numit Kaiajak Derc. Peste 4.000 de militari au fost cuprinși de acel nor aparent inofensiv, lung de 100 metri și lat de 50 de metri. Apoi – povestesc militarii neo-zeelandezi aflați la cca 100 metri de acesta –, au văzut cum acest nor s-a ridicat brusc către cer, îndreptându-se către Bulgaria și dispărând cu toți cei ce au intrat în consistența sa... De atunci, nimeni nu mai știe nimic despre ei, dacă au murit în luptă cu turcii sau că, s-au pomenit într-o altă lume, paralelă, rătăcind și-acum, într-un timp necunoscut lor! Dat fiind autenticitatea acestui fenomen paranormal, studiourile engleze au făcut chiar un film artistic cu acest subiect (prezent și pe micile ecrane românești) și care (la timpul respectiv) s-a bucurat de mare succes.

Scriitorul și scenaristul de film german **Wolf Friedrich** (1888-1953), emigrat către SUA în timpul celui de-al doilea război mondial, autorul cunoscutelor romane Soarele Negru, Sărmanul Conrad, Întoarcerea fiilor etc., a fost ani de zile obsedat de a scrie un roman cu acțiune feroviară, intitulat K-19, denumire codificată a unui vagon Orient-Expres și-n, care viața tuturor ar fi fost perturbată. Și cu toate că Wolff a discutat despre această tematică cu editorul său, el nu a reușit niciodată să-și scrie acest roman cu subiectul dorit. Ba, dimpotrivă același editor la care își realizase multe romane, l-a sfătuit să renunțe la această realizare, ieșită din comun, deoarece, însuși autorul romanului era unul dintre pasageri. Dar destinul a vrut ca, scriitorul german, să moară de un atac de cord, departe de familia sa și să fie adus în orașul său natal, cu un vagon mortuar, care avea stanțat pe una din ușile sale: K-19...

Regretatul actor de teatru și cinema **Vasile Boghiță** (1932-1999), fost în tinerețe și un mare sportiv, campion național la box, categoria grea – prieten de-o viață – fie-i țărâna ușoară, povestea că, ajutat de o soră și-un cumnat stabiliți în Australia, a ajuns pe acest continent îndepărtat, făcând practic – de nevoie, dar și de plăcere – înconjurul lumii. A avut prilejul să vadă cele mai minunate locuri de pe glob, plecând cu avionul pe ruta București – Istanbul – Dubai – Karaci – Rangoon – Hong Kong – Saigon – Djakarta – Sidney (Australia). La întoarcerea sa în România, după o ședere în Țara Cangurilor de trei luni, a luat calea vestică, traversând după escalele de rigoare, continentele, australian, african, american (de sud), America Centrală și de Nord, european, București.

Ca să ajungă la sora sa, într-o celebră zonă numită **South West Queensland** – celebră și prin clima excesiv de caldă, dar și prin sărăcia vegetației și a așezărilor urbane – a trebuit să schimbe câteva autobuze până la destinație, la Dayarra. Însă până acolo – povestea sărmanului meu prieten – a trebuit să treacă și prin vestita Boulia, acolo unde, toată Australia vorbește de existența fenomenelor paranormale, a acelor luminițe roșiatice, ce apar și dispar în bătrânele cimitire ale vechilor locuitori-aborigeni. Și care, îi însoțește pe călători, mai ales singuratici, pe tot drumul lor dintre două așezări, și așa aflate la mari distanțe una de alta. Australienii le spun Min Min, de la numele unei vechi cârciumi chinezești, arse până în temelii, cu stăpâniilor lor cu tot. Ba noaptea se aud și unele gemete, puse pe seama spiritelor celor dispăruți prin violență. De fapt, despre aceste curioase luminițe Min Min, pe care le-a văzut și Vasile Boghiță o singură dată, se vorbește și-n cartea „*Plimbări*” a scriitorului **Henry Lamond**, care la început

le-a asemuit cu farurile unei mașini! Acum câțiva ani când am auzit cu mult interes această fascinantă întâmplare, cuprinsă cu mult talent, în povestirea escapadei australiene a bunului meu actor și prieten Vasile Boghiță, nici nu gândeam că, nu peste mult timp, el o să pornească într-o altă călătorie, dar din păcate fără întoarcere...

Ceea ce o să vă prezint în continuare, este o povestioară ieșită din comun, al cărui subiect în evenimentul paranormal, a fost implicat chiar semnatarul acestor însemnări. Așadar, se știe că, încă dinainte de Revoluție, se organizau anual întâlniri de lucru și schimburi de experiență și între revistele de *Cruce Roșie și Sănătate* din țările estice, (foste socialiste), iar în ultimul timp și cu participarea țărilor vecine din Balcani. Chiar dacă sistemul, reprezenta o moștenire pe linie de CAER, se discuta și se realizau și lucruri interesante de activitate de Cruce Roșie și Sănătate, cât și de alte preocupări para-redacționale. Unde noi români stăteam foarte bine, respectiv: colocvii educativ-sanitare cu personalități medicale în județele țării, expoziții volante cu tematică de sănătate, crosuri cu tineri și vârstnici, spectacole cu actori de cenaclu și umoriști oferite internaților din spitale de adulți și copii, case de copii, azile, concursuri sportive cu persoane handicapate etc. Așa am participat după ce am fost și noi gazde la întâlniri ale revistelor mai sus-menționate, la Sofia, Sozopol, Varna, Ruse (Bulgaria), Budapesta (Ungaria), Praga (Republica Cehă), Moscova, Saint Petersburg, Susdal (Rusia), Dresda (Germania), Varșovia (Polonia) etc. Pe de altă parte, aș vrea să precizez că, între redactorii-șefi, de la aceste publicații s-au stabilit și relații de prietenie. În ceea ce mă privește, o amiciție sinceră am avut-o în special, cu Stanislaw Speerling, conte și redactor-șef al revistei *Jestem*, organul de presă al Crucii Roșii de tineret poloneze. Fiind amici, aveam curajul să discut deschis despre orice problemă și el era cel ce mă susținea când, la întâlnirile revistelor pe linie de CAER, eram încolțit și presat să fac acțiuni și publicații comune dirijate de colegii sovietici... Dar cu diplomație și prevalându-mă de faptul că eram singurul redactor-șef medic din cadrul acestor reviste, deviam discuțiile pe teme medicale și așa ieșeam basma curată...

Ei bine, prin 1991, deci imediat după Revoluție, s-a organizat o întâlnire, dar, de data aceasta la Atena și la care nu am putut participa, deși o doream din toată inima. Fiindcă ea se desfășura într-un cadru liber, pur democratic, în Balcani și, de ce nu, era în țara lui „Zorba Grecu”. Frământat de neputința participării și invadat de gânduri paranormale – poate că și din cauza preocupării mele ca hobby în acest domeniu – am adormit seara în acel târziu de iulie călduros, supărat că, a doua zi dimineată avea loc întâlnirea respectivă. A doua zi sâmbăta, toți ai mei erau acasă așa că, m-au lăsat să dorm până mai târziu. Și totuși, pe la orele 8, aflat între vis și realitate, m-am pomenit la Atena, într-o sală de festivități a Crucii Roșii elene, avându-l – ca de obicei – în dreapta mea pe prietenul meu polonez Stanislaw. El era, îmbrăcat la trei ace, cu papillon și monoclu, eu... în pantaloni scurți de sport și bluză cu mâneci scurte. Ședința nu începuse și eram înnebunit că mă aflam acolo involuntar, fără pașaport, aproape dezbrăcat și speriat că nu puteam prezenta cum se cuvine, Crucea Roșie Română:

– *Gheorghe ai înnebunit?* îmi replică amicul meu.

– *Ce-i cu tine?* Pe scurt, i-am spus că eu, cu sau fără voia mea, m-am trezit acolo în asemenea ținută și că-l rog să mă țină prezent până „teleportat” dau fuga acasă să iau tot ce-mi trebuie!...

– *De la un zăpăcit paranormal ca tine, spuse Stenislav zâmbind, te poți aștepta la orice! Fuși acasă că te țin eu prezent! Și nu uita de adresa Crucii Roșii grecești. Strada Lycavittou 1, Atena!...*

Aflat din nou acasă, mă pomenesc iar în pat și ca să fiu mai sigur pipăi cu mâna stângă fața soției mele care mai dormita încă în acel început de week-end, pufăind ușor de oboseală. Apoi, tiptil, tiptil, cobor din pat și merg direct la locul unde îmi țineam actele personale și pașaportul.

– *Ce faci acolo domnule? Mă trezește din starea mea hipnotică, buna mea soție!*

– *Nimic, nimic*, răspund eu și mă bag iar în pat lângă ea, închizând ochii, în speranța unei posibile „dedublări“. Dar nu reușesc și necăjit îi povestesc totul la trezire.

– *Nebunii paranormale*, îmi spune ea, *sau intoxicare de literatură de acest gen*, după care pleacă la bucătărie cu treburi casnice...

După câteva zile, am aflat că, la Atena avusese loc în ziua respectivă, o asemenea întâlnire la care fusesem și eu invitat iar conducerea Crucii Roșii elene regretă neparticiparea reprezentantului Crucii Roșii Române. Și eu am regretat, mai ales că nu fusesem niciodată în Grecia. Dar verificând adresa Crucii Roșii Elene, am constatat cu uimire că era aceeași pe care în „teleportarea“ mea, fie ea și pa-

ranormală, mi-o indicase amicul meu. În ceia ce îl privește pe Stanislav, căruia eu i-am făcut o scrisoare în care îl rugam să-mi confirme sau să-mi infirme existența mea „dedublată“ acolo, fie ea și ca un „Halou“, el mi-a răspuns simplu: „Din cauza nebuliei tale, normale sau anormale, tipică unuia ca tine, și-n care din nefericire sau fericire, mai cred și eu, nu stric, o veche prietenie!“

... Și totuși, în ceea ce mă privește, ar fi trebuit să-i contra-răspund prietenului meu polonez, printr-un cunoscut aforism al lui **Michel de Montaigne** (1533-1592), scriitor și filozof al Renașterii franceze târzii, care spune că: „Natura a înzestrat (sufletul) cu privilegiul (de a hrăni gândurile), în așa fel, încât nu există nimic pe care să-l putem face atât de îndelung, nici acțiunea căreia să ne dăruim mai obișnuit și mai ușor (ca gândire)... Dar am renunțat!“

***

Iată așadar, o serie de întâmplări neprevăzute, care, prin felul cum s-au petrecut în fața celor neîncredători, i-a lăsat totuși „fără replică“, negăsindu-le vreo explicație științifică, cât de cât, dar admitând ideea că: Dincolo de imposibil există totuși un adevăr științific, încă nedemonstrat...

N.R.: În luna februarie a.c. PERCEVERANCE, a călătorit cca 1/2 an, ca să ajungă pe MARTE, oferind prețioase date... viitorilor marțieni!

GEORGE ENESCU – GENIU AL MUZICII NAȚIONALE ȘI UNIVERSALE

Dr. Geta Elena Răducanu, Dr. Claudia Lucia Ionescu, București

MOTTO: Trebuie să lucrăm ca să răspândim și să dezvoltăm MUZICA în toate părțile populației.

(GEORGE ENESCU)

Prezentându-l pe fenomenul muzicii românești și mondiale GEORGE ENESCU, afirmăm și de această dată că, ne simțim mândre de a fi românce și de a sublinia marile valori ale neamului nostru pe plan mondial, din cele mai multe domenii de activitate. În cazul de față fiind vorba despre un unicat pe tărâmul muzicii: compozitor, pianist, violonist, dirijor și profesor. Iar până la el, generații de muzicieni înaintași – FLECHTENMACHER ALEXANDRU (1823-1899, compozitor, dirijor, violonist, autor de vodeviluri și operete „BABA HÂRCA“ cântece patriotice, întemeietorul și primul director al „Conservatorului din București“), CIPRIAN PORUMBESCU (1853-1883 n. la ȘIPOTELE SUCEVEI, înaintaș de seamă al muzicii de operetă românești), GEORGE STEPHĂNESCU (1843-1925, compozitor, născut la București, inițiatorul reprezentațiilor de operă în limba română și fondatorul unor societăți lirice, premergătoare Operei române, autor de operete) – i-au pregătit calea, iar poporul care l-a iubit, impulsul creativ.

Născut la 19 august 1881 în satul LIVENI – DOROHOI, a manifestat încă din copilărie, o extraordinară înclinație pentru muzică, începând să cânte la vioară la vârsta de 4 ani, la 5 ani apărând și-n primul său concert și începându-și studiile de compoziție sub îndrumarea lui EDUARD CAUDELLA (1841-1924 n. la Iași, violonist, pedagog și com-

pozitor român, cu multe concerte pentru vioară, autorul operei „PETRU RAREȘ“ și de operete, uverturi – MOLDOVA etc.). Totuși, în însemnările sale, recunoaște că, primele îndrumări muzicale le-a primit de la părinții săi și de la un vestit lăutar al timpului, NICULAE CHIORU. La vârsta de 7 ani – îl prezintă muzicologul EUGEN PRICOPE în „GHID de CONCERT“ – copilul minune muzician este trimis de către părinți la „Conservatorul de la VIENA“, unde între anii 1888 și 1894 se pregătește, avându-i ca profesori printre alții pe JOSEPH HELMESBERGER junior la vioară și ROBERT FUCHS la compoziție. El se integrează rapid în viața muzicală a Vienei, concertele sale în care interpretează compoziții de JOHANNES BRAHMS (1823-1897, născut la HAMBURG, compozitor, pianist, dirijor german, celebru prin creațiile simfonice, uverturi, sonete, balade etc.), PABLO de SARASATE (1844-1908, violonist și compozitor vestit spaniol, autorul unor „MELODII LĂUTĂREȘTI“ și aranjamente pentru vioară; BRUCH, SAINT SAËNS și LALO „SIMFONIE PASTORALĂ“, manieră de realizare romantică), FELIX MENDELSSOHN BARTHOLDY (1809-1847 n. la HAMBURG), entuziasmând publicul și presa vremii, deși nu avea decât 12 ani.

După absolvirea Conservatorului din Viena cu medalia de argint, continuă studiile la „Conservatorul din Paris“ între anii 1895-1899 sub îndrumarea lui MARTIN PIERRE MARSICK la vioară, ANDRÉ GÉDALGE (1856-1926, compozitor și pedagog francez, remarcat prin simfonii, două pantomime, muzică de cameră și operă, lucrări didactice „Tratat de fugă“ etc.) la contrapunct, JULES MASSENET (1842-1912, compozitor francez, autor de opere – MANON, WERTHER, CIDUL, THAIS – oratorii, lucrări orchestrale, balet, coruri,

piese instrumentale etc.) și GABRIEL FAURÉ (1845-1924, compozitor francez, elev al lui SAINT SAËNS, autorul operelor „PENELOPA“, „PROMETEU“, muzică de scenă, vocal-simfonică „REQUIEM“, de cameră, lucrări instrumentale și vocale etc.) la compoziție.

În ziua de 6 februarie 1898, debutează și în calitate de compozitor, în cadrul „CONCERTELOR COLONNE din PARIS“, cu „SUITA SIMFONICĂ – POEMA ROMÂNĂ“. Întors la BUCUREȘTI la finele aceluiași an, începe să predea lecții de vioară și să dea recitaluri la acest instrument muzical. Admirat de regina ELISABETA a României, mare iubitoare de artă, execută ca invitat al Familiei Regale la Sinaia, piese pentru vioară, mult apreciate. De altfel, GEORGE ENESCU a pus pe muzică câteva dintre poemele reginei CARMEN SYLVA, dând naștere și unor LIEDURI în limba germană. Se mai spune că, și prințesa MARTHA BIBESCU, era o mare admiratoare a compozitorului român, dar acesta prefera mai mult să participe la seratele muzicale organizate de către regina POETĂ.

Mergând pe firul istoriei și celor prezentate de muzicologi – precum ANDREI TUDOR în anul 1964 – aflăm că, din primii ani ai secolului al XX-lea, datează compozițiile sale cele mai cunoscute de către marele public, cum sunt cele două RAPSODII ROMÂNE (1901-1902), SUITA nr. 1 pentru orchestră (1903), prima sa SIMFONIE (1905), ȘAPTE CÂNTECE pe versuri de CLÉMENT MAROT (1496-1544, poet renesanțist francez, autor de rondeluri, madrigaluri, balade, epistole, sonete, elegii etc.). Activitatea muzicală a lui GEORGE ENESCU, alternează între BUCUREȘTI și PARIS, întreprinzând turnee în mai toate țările europene, având parteneri prestigioși ca ALFREDO CASELLA (1883-1947, pianist, dirijor, profesor, teoretician italian, autor de Simfonii, opere – MITUL LUI ORFEU – balet etc.) și LOUIS FOUMIER. În timpul „Primului război mondial“, dirijează la BUCUREȘTI, SIMFONIA a IX-a de BEETHOVEN, pentru prima oară în audiție integrală, cât și compoziții proprii dar și de CLAUDE ACHILLE DEBUSSY (1862-1918, compozitor, pianist și critic muzical francez, novator în domeniul formei, ritmicii, armoniei și orchestrației, autor de preludii, lucrări simfonice „NOCTURNE“ și „MAREA“, lucrări vocal-simfonice „MARTIRIUL SF. SEBASTIAN“ etc.).

Dintre creațiile lui GEORGE ENESCU din această perioadă amintim SIMFONIA nr. 2 și SUITA PENTRU ORCHESTRĂ nr. 2, respectiv în anii 1913-1915. De altfel, în anul 1915, se organizează „PRIMA EDIȚIE A CONCURSULUI DE COMPOZIȚIE GEORGE ENESCU“, în cadrul căruia, compozitorul oferea câștigătorilor -- din veniturile proprii – premii din banii proprii, cât și șansa interpretării acestor piese în concert. După război, își continuă activitatea împărțită între ROMÂNIA și FRANȚA. Perioadă în care susține concerte de mare succes, precum POEMUL PENTRU VIOARĂ ȘI CVARTET DE CORZI de ERNEST CHAUSSON (1855-1899, compozitor francez, influențat de WAGNER și MASSENET, autor al unei SIMFONII și un concert celebru „POEM PENTRU VIOARĂ ȘI ORCHESTRĂ“ etc.). Efectuează și călătorii în STATELE UNITE ALE AMERICII, dirijând cu mare succes, orchestrele din PHILADELPHIA (1923) și NEW YORK (1938). De asemenea, este rodnică și activitatea sa pedagogică, printre elevii săi numărându-se celebrii violoniști de mai târziu: CHRISTIAN FERRAS, IVRY GITLIS, ARTHUR GRUMIAUX (1921-1986, violonist belgian) și YEHUDI MENUHIM (1916-1994, socotit asul mondial interpretativ al vioarei, care i-a fost și un bun prieten și l-a socotit pe ENESCU, părintele său spiritual).

Revenind la perioada anilor 1921-1931, trebuie să arătăm că GEORGE ENESCU a lucrat la monumentală sa ope-

ră OEDIP, creație dramatică și muzicală, care s-a impus pe plan mondial, pe scenele teatrelor de operă, mai ales în ultimii ani. Operă pe care, neegalatul nostru compozitor a dedicat-o MARIEI ROSETTI – fostă CANTACUZINO – care i-a și devenit soție la 4 decembrie 1937. La Paris, premiera operii OEDIP a avut loc la 13 martie 1936, primul bariton ANDRÉ PIEMET, interpretând rolul principal.

În timpul celui de-al doilea Război Mondial, rămas în București, GEORGE ENESCU desfășoară o bogată activitate dirijorală, încurajând și creațiile unor muzicieni români ai timpului: MIHAIL JORA (1891-1971, compozitor, dirijor, profesor, creatorul liedului și al baletului românesc contemporan – LA PIAȚĂ, CURTEA VECHE, ÎNTOARCEREA DIN ADÂNCURI; muzică simfonică – SUITA PRIVELIȘTI MOLDOVENEȘTI, SONATE, CVARTETE etc.); SILVESTRI CONSTANTIN (1913-1969, dirijor și compozitor, cunoscut prin celebrele sale lucrări simfonice „JOCURI BIHORENE“, PIESE PENTRU ORCHESTRĂ DE COARDE etc.); IONEL PERLEA (1900-1970, dirijor, compozitor, stabilit în SUA, interpret al creației românești), SABIN DRĂGOI, compozitor și folclorist, realizator de opere, respectiv KIR IANULEA, HORIA, NĂPASTA, PĂCALĂ, cât și al operei-oratoriu „CONSTANTIN BRÂNCOVEANU“. În ultimii ani ai vieții a compus „CVARTETUL DE COARDE nr. 2“, SIMFONIA DE CAMERĂ PENTRU 12 INSTRUMENTE SOLISTE, desăvârșește POEMUL SIMFONIC VOX MARIS, PENTRU SOPRANĂ, TENOR, COR ȘI ORCHESTRĂ, cât și SIMFONILE nr. 4 și 5. Spre finele vieții se stabilește la Paris, unde se stinge din viață, în noaptea de 3 spre 4 mai 1955, fiind înmormântat în cimitirul PÈRE-LACHAISE.

„GEORGE ENESCU a ridicat prin excepționalul său talent componistica românească, la nivelul muzicii universale, în creația sa realizând o genială sinteză, între melosul popular, în forme transfigurate și marile tradiții muzicale europene“. Așa este prezentat marele geniu universal al muzicii în MICUL DICȚIONAR ENCICLOPEDIC al Academiei Române, apărut în anul 1972, în Editura Enciclopedică.

N.R.

• *Cunoscutul critic muzical și organist francez BERNARD GAVOTY (1909-1981) autorul al unei serii de albume ilustrate despre interpreți contemporani, a publicat și „MEMORIILE LUI GEORGE ENESCU“, din care extragem următoarele aprecieri ale marelui compozitor român: „Eram, dacă-mi amintesc bine, un copil silitor și chiar destul de conștiințios. La 4 ani știam să citesc, să scriu, să adun și să scad. Nu era meritul meu, căci îmi plăcea învățătura și aveam groază de aproape toate jocurile, mai cu seamă, de cele brutale; le găseam nefolositoare având simțământul că pierd timpul; fugeam de zgomot și de vulgaritate, iar mai mult decât orice, simțeam un fel de spaimă înăscută în fața vieții. Ciudat copil, nu?“*

• *GEORGE ENESCU, nu a uitat faptul că primele îndrumări muzicale practice le-a primit de la un cunoscut lăutar al timpului, motiv de a-și exprima admirația, într-un articol despre «Muzica românească»: „Să le mulțumim că ne-au păstrat muzica, această comoară ce abia acum o prețuim; numai dânsii ne-au dezgropat-o, au trecut-o și au dat-o în păstrare din tată în fiu, cu acea grijă sfântă ce o au pentru ce le e mai scump pe lume: CÂNTECUL!“*

• *Prin „Festivalurile internaționale, GEORGE ENESCU ce au loc în București cu participarea unor muzicieni de faimă mondială, opera muzicală enesciană este pusă în valoare și readusă în actualitate.*

• *În comuna LIVENI – azi GEORGE ENESCU – există un muzeu al compozitorului, ca și în București, în Palatul CANTACUZINO, de pe Calea Victoriei, unde a locuit acesta.*

EUROPA ȘI NATURALIZAREA CONDIȚIONATĂ A MIGRANȚILOR

Prof. Liviu Tătaru, Baia Mare

UN NUMĂR de 10 cercetători din șase țări și-au reunit studiile având o problematică apropiată la solicitarea Editurii Nemira sub titlul generic Naționalismele (ediția românească, 2010). Nu aveau în comun decât interesul față de aceeași problematică, fără vreo punere de acord prealabilă. Punctele lor de vedere se raportează la situația de acum peste un deceniu, având în vedere că materialele au fost adunate înainte de 2010. „Seleționerul” lor, pentru că a existat, totuși, o asemenea persoană, identifică „Un anumit consens (și anume) că o națiune este un grup de persoane caracterizat printr-o istorie comună, o limbă comună, un teritoriu comun, un stil de viață comun, proiecte comune și credința că formează o unitate distinctă de alte grupuri” (p.13). Acest consens cuprinde și caracteristicile atribuite de marxism națiunii, fiind însă mai cuprinzător. Primul autor, austriacul Miller, afirmă, printre altele, că „națiunea nu este o comunitate la care generația prezența poate să renunțe” (p.50-51), după cum „trebuie să aibă o patrie” (p.52). Aș preciza aici că a circulat termenul de „națiune apatridă” pentru a desemna situația evreilor înaintea creării statului Israel, când evreii erau dispersați în diasporă, fără a avea o altă unitate decât cea religioasă. Este o iluzie, crede Miller, că suntem cetățeni ai lumii, ca „membri ai unei omeniri comune” (p.74).

Suntem numai membrii unui stat oarecare ca subiecți de drept, stat ce are niște obligații față de noi, în simetrie cu cele ale noastre față de țară. Raporturile reciproce sunt cuprinse implicit în statutul de „cetățenie” situație juridică cu care ne naștem, ori pe care o obținem prin bunăvoința statului de la care o solicităm. Cetățenia poate fi dobândită și de alte persoane prin opțiune liber consimțită, dacă nu ți se impune „să renunți la tot ce prețuiești” (p.52). Pot să-și mențină limba și/sau religia, dar „să accepte elementele esențiale ale caracterului național” ale celor între care se stabilesc (p.52). Ei trebuie să țină cont de exigențele celor care îi primesc, căci „nu se poate aspira la o toleranță nelimitată în acest domeniu” (p.54). Aceasta presupune uneori să renunțe la „valori și norme de comportament ce generează incompatibilități globale” (p.63-64).

Markus Haller, un alt coautor, identifica câteva moduri de comportament ce generează asemenea incompatibilități de conviețuire. „Fără nici o îndoială, căsătoriile forțate, mutilările genitale, răzbunările sângeroase, aservirea patriarhală a femeilor și copiilor, relațiile cvasi feudale (...) sunt incompatibile cu egala cetățenie” (p.243). Un autor citat de Haller (Carens) afirmă că „Anumite restricții ale imigrației pot fi justificate”, dacă „imigrația poate constitui o amenințare pentru grupul cultural majoritar” (p.24). Vasile Simileanu referindu-se și el la aceste limitări, pornește de la premiza că în postura de gazde. „Noi suntem cei care

facem regulile și jocurile într-o lume normală, în care exportul terorii nu este admis” (Migrațiile de la normalitate la riscuri geopolitice, în revista Geopolitica, nr.4/2015, p.8).

Miller a surprins începuturile unui fenomen pe cât de surprinzător pe atât de plin de pericole, începutul afluirii refugiaților din Orientul Mijlociu și Nordul Africii în Europe, prin țările cu expunere maritimă spre aceste teritorii.

Li s-a spus „migranți”, o construcție semantică nouă, derivată din „emigranți”, de care se deosebesc prin proporții. Scopul lor este așezarea definitivă în Europa, ceea ce comportă relații interumane inevitabile și extinse cu localnicii. Dacă acestea sunt pandite de la început de apariția și amplificarea unor relații conflictuale statul primitiv este îndreptățit să acorde migranților un drept de ședere temporară, până la normalizarea situației în țările de origine.

În calitate de suveran asupra teritoriului propriu acesta este îndrituit să refuze naturalizarea unor grupuri ce i-ar amenința buna conviețuire și pacea socială.

Migranții, majoritatea islamici, trec printr-o perioadă de efervescentă religioasă ce o amintește pe cea creștină din timpul cruciadelor, inclusiv prin intoleranța religioasă. De altfel extremiștii islamisti se raportează mereu la ce au făcut cruciații acum 700-800 de ani” (Margareta Aslan, De la concept ideatic la angosa colectivă, Geopolitica, nr.62, 4/2015, p.222), pentru a-și justifica acțiunile și atitudinile. Europa occidentală și Europa centrală, dorite de migranți pentru naturalizare din pricina nivelului de trai ridicat, cunosc de peste un secol o scădere dramatică a numărului de creștini practicanți.

Societățile occidentale și central-europene figurează pe „harta religiilor” ca fiind creștine, cu mici enclave aparținând altor culte. Acestea prezintă situații anterioare, ce nu se mai regăsesc de multă vreme în realitate. Statul nu se mai identifică în nici un fel cu vreun cult religios, nici măcar declarativ.

Când s-a cerut organelor de conducere ale Comunității Economice Europene, devenită apoi Uniunea Europeană, să desemneze creștinismul drept una din emblemele ei definitorii, acestea au refuzat, invocând secularismul lumii moderne. Societățile din care provin majoritatea migranților se autodefinesc ca islamice, chiar fundamentaliste și își obligă supușii la practicarea cultului. Cei aparținând altor culte sunt abia tolerați și supuși la diferite discriminări și șicane. Agențiile de știri ne aduc frecvent crâmpie din dramele și tragediile trăite de comunitățile creștine dintr-o serie de țări musulmane. Acestea fac dovada intoleranței inculcate de clerul mahomedan enoriașilor lor, devenite la mulți dintre ei reflexe de

comportament. Stelian Gomboș reluând date oferite de institute ce studiază fenomenul religios, precizează că 100.000 de creștini cad anual victime ale terorii, cu deosebire în statele musulmane (nr. citat al revistei Geopolitica, studiul, Biserica creștină în Orientul Mijlociu, p.207). Bat recordul chiar statele din care provin majoritatea migranților ce asaltează Europa, respectiv Siria, Irak, Afganistan, Sudan, Libia, adică cei ce au dovedit a fi cei mai anticreștini încă „acasă”.

Europa a început să perceapă noul val migrator de prin 2004 în Spania și 2005 în Anglia, ca urmare a unor acte teroriste. Maricel Antipa devoalează scurt și fără rafinamente explicative motivul principal pentru care continentul nostru a devenit obiectivul țintă al migranților: „Dorința de a duce o viață mai bună a fost cauza pentru care mulți musulmani au ajuns (să dorească) să trăiască în Europa”. Nici vorbă să-i fi atras „principiile sale de libertate și toleranță”: pur și simplu i-a animat doar „dorința de câștig material” (Geopolitica, nr. citat, studiul Migrația ilegală, amenințare reală, p.66). Dimpotrivă, au manifestat și manifestă „dispreț pentru libertatea de expresie și toleranță”, convenindu-le însă dacă li se aplică numai lor, fără reciprocitate. Nici nu se gândesc să le transpună în propria comunitate. O bună parte a musulmanilor acceptați au „perceptut în scurt timp ca nocive pentru ei și familiile lor”, „valorile societății adoptive” (ibid), pentru simplul motiv al persistenței acelor „relații cvasi feudale caracteristice unor culturi”, cum bine le-a desemnat Haller, ce le dau puteri discreționare capilor de familie asupra femeilor și copiilor. În scurt timp a devenit clar că între stilul lor de viață și cel al autohtonilor există nepotriviri majore, ce fac imposibilă o conviețuire normală. În ceea ce privește viziunea guvernelor țărilor confruntare cu acest pericol. Dumitru Borțun constată cu dezamăgire că statele occidentale, de pildă cel francez, n-au avut „niciodată politici de integrare culturală a minorităților etnice” și consecințele se văd, dar se ocultează (în studiul Cum ne comportăm cu refugiații, Geopolitica, nr. citat, p.39).

Naturalizarea străinilor cu acceptul localnicilor la romanii munteni și moldoveni în evul mediu. Nu putem încheia șirul considerațiilor despre migranți, fără a specifică că și în istoria românilor s-a ridicat problema naturalizării străinilor. Prin capitulațiile încheiate cu Imperiul Otoman Principatele române au reușit să-i smulgă concesiunea de a nu împământeni musulmani pe teritoriul lor. Așa se face că în afara Dobrogei, pe acea vreme raia otomană, nu întâlnim moschei pe teritoriul fostelor Principate, decât cele făcute după 1989. Sub denumirea de „străini” vom înțelege în continuare, pe vorbitorii altor limbi și practicanți ai altor religii ori confesiuni. Despre naturalizarea lor cu acceptul locuitorilor prezintă date Petre Panaitescu în lucrarea sa fundamentală. „Obștea țărănească în Țara Românească și Moldova. Orânduirea feudală”, apărută la Editura Academiei în 1964. „Intrarea în obște, deci și intrarea ca părtaș la pământul obștii, se făcea cu greutate și numai cu învoirea sfatului obștii” (op.cit., p.183). Acceptul naturalizării era cu dus-întors. „Cei răi, cei care nu se potriveau cu felul de viață al obștii, erau indisciplinați și mai ales aveau pete morale, căci obștea era bazată

pe o strictă disciplină morală, puteau fi excluși de către sfatul obștii” (p.154). La Călinești-Prahova se crează în 1602 o obște, pe un teritoriu neocupat, deci o „slobozie”. Actul de întemeiere avea ca parte donatoare domnia. El prevedea dreptul de adoptare și de excludere din obște: „Și iarăși, care om va veni în acel sat din țări străine, sau bulgar sau grec, sau arbănaș sau ungar, dacă va fi om bun și-l vor plăcea pe el satul, și bătrânii satului mai sus scrisi, și el să aibă pace și liniște. Iar acel om care va fi răufăcător și stricător în sat și nu-l va plăcea satul și bătrânii, să-l izgonească pe el din sat și să-l întoarcă pe fiecare la urma lui” (ibid). Aici este vorba de un document scris, emanat de la cancelaria domnească, dar care respectă „regula generală a obștilor din acea vreme, pe care domnul o adoptă și pentru această slobozie” (ibid). Actul de la Călinești „constituie un privilegiu de confirmare a obiceiurilor obștii” (idem, p.185) și nu un act de voință subiectivă a domnului. Că obștea era sensibilă la comportamentul celor admiși condiționat la naturalizare este probat de „cazurile de excludere pentru motive de imoralitate, rea comportare față de obște, destul de des pomenite” (p.185). La un moment dat domnia intervine în privința excluderilor, ce comportau expulzări, admitând ca obștea „să-l bată și să-l ucigă... să-l scoată din sat afară” pe cel recalcitrant, ce refuza să plece (p.187). Celui pedepsit prin expulzare i se dădea un termen de plecare. Putea „să prelungească acest termen, în baza unei convenții care se făcea pe bani” (idem, p.188). Însă apoi trebuia să plece.

Merită să zăbovim asupra informațiilor oferite de Nicolae Iorga în Istoria neamului românesc (Editura științifică și enciclopedică, 1985). „Străinul se așază statornic într-un sat și se pierde în unitatea de nedespărțit a locuitorilor numai prin căsătorie sau înfiere” (p.174). Dar tot un fel de înfiere era și când străinul era „primit în cerul lor de proprietarii moștenitori mai bătrâni, s-ar putea zice: când e «adoptat»” (ibid).

Când s-a simțit nevoia s-a apelat și în evul mediu, ca și mai înainte în antichitate, la atragerea unor grupuri de alogeni pentru valorificarea unor terenuri fertile și nelocuite ori creșterea numărului lucrătorilor pământului în localitățile existente, dar având locuitori prea puțini. Apariția autorității de stat a dus la reglementarea acestui spor de supuși din surse externe. adică a unor coloniști. prin bule regale, la catolici. Ca acte constitutive de autonomii teritoriale pe criterii etnice, bulele au impus preeminențe etnice asupra băștinașilor aflători pe teritoriul de colonizare din partea noilor veniți, cerute în mod expres încă în perioada de tratative cu trimișii regali.

Asemenea pretenții ascundeau uneori un șovinism, ce n-a lipsit nici evul mediu, un sentiment de superioritate și chiar de dispreț față de băștinași. Orașele întemeiate de „hospites” îi excludeau, iar satele acestora erau edificate în afara satelor localnicilor. Aceasta discriminares-a manifestat în Transilvania, dar nu în Țara Românească și Moldova, unde domni de același neam cu locuitorii satelor au căutat dimpotrivă să apere obștile de intruziunea unor străini ce ar fi încercat să le supună.

THEODOR CODREANU – UN CAVALER AL SPIRITULUI CRITIC

Dr. Valeriu Lupu, Vaslui

„Istoriile locale stau la baza istoriei generale a unei națiuni” (Nicolae Iorga)

Personalitate de referință al spațiului cultural moldav, Theodor Codreanu avea să exceleze în domeniul criticii și istoriei literare cu o operă suficient de vastă care să îi asigure de pe acum un loc privilegiat în ierarhia valorică a culturii române. Eminescolog prin vocație, cu un simț înnăscut în percepția esențelor, ceea ce i-a și permis explorarea profundă a universului eminescian, Theodor Codreanu surprinde prin erudiție și prin utilizarea unei metodologii proprii, cea a dublului referențial, care îi permite abordarea antitezelor cu scopul de a sublinia valoarea discursului literar și nu numai.

Dincolo de inteligența spiritului polemic (vezi „Eminescu incorect politic”) se întrezărește intransigența criticului de profesie, nu rareori necruțător, scriitura lui Theodor Codreanu atestând un larg orizont cultural, ceea ce îi permite abordări și comparații docte, ca și dezvoltări „în cercuri concentrice, prin conexiuni pluridisciplinare; literatură, istorie, sociologie, politologie, estetică, religie, știință, fără a-și pierde coerența interioară” (Theodor Pracsiu) și oferind acel cadru select al unei critici elegante (am adăuga noi), ce dă culoare și savoare lecturii.

Cu precădere studiile și cercetările sale în domeniul eminescologiei, traduse prin numeroase cărți publicate de-a lungul timpului, aveau să-l particularizeze în rândul tagmei selecte a eminescologilor, îndeosebi prin rafinamentul analizei, dar și prin subtilitatea abordării, reușind să demonstreze actualitatea gândirii geniului nostru tutelar în majoritatea temelor existențiale ale operei eminesciene. Finalitatea acestei întreprinderi de o viață este, nu numai plasarea poetului național în postura de arheu al culturii noastre, dar și însușirea modelului eminescian în tot ce are el mai valoros; stil, rigoare, proiecție literară și istorică, atitudine critică și nu rareori polemică. Și nici nu se putea altfel, pentru că Theodor Codreanu, a depășit demult etapa admirativ-adulativă, comună în abordarea poetului nostru, vizibilă mai ales în critică, încercând prin studii de profunzime să-i fixeze arheitatea în conștiința poporului nostru, studii care aveau să i-a forma unor cărți de referință în eminescologie; Eminescu-Dialectica stilului 1984, Modelul ontologic eminescian 1992, Eminescu, martor al adevărului 2010, Eminescu în captivitatea „nebungiei” 2013, Eminescu incorect politic 2017, ca să nu citez decât câteva din cele 17 volume dedicate lui Eminescu.

De altfel, însuși spiritul polemic, de o eleganță ce îl individualizează în lumea criticii, este unul argumentativ și neagresiv, fără accente imperative, lăsându-le autorilor recenzați posibilitatea îndreptării, corectării și chiar reorientării pentru viitoarele încercări. Pentru că, dincolo de criticul și istoricul literar, se vede de la distanță pedagogul care, cu înțelegere și răbdare, oferă sfătos și didacticist căile de urmat, așa încât, producția literară să aibă conținut și mesaj și, cel mai important, să stârnească interesul cititorului.

Profesorul Theodor Codreanu, fără să părăsească tărâmul criticii și istoriei literare, ni se înfățișează, de astă dată, cu o nouă carte intitulată simplu „Scriitori vaslu-

ieni”, apărută la Editura bucureșteană Tritonic în toamna anului 2019, carte care după mărturisirea domniei sale „s-a scris singură”. Autorul reușește să adune o serie de scrieri personale (de-a lungul a cincizeci de ani), care oglindesc bogăția culturală, literară și spirituală a Moldovei de mijloc, loc de joncțiune între pragmatismul și vitejia locuitorilor din Țara de Jos a Moldovei și inteligența și creativitatea celor din Țara de Sus a Moldovei, după cum afirma distinsul om de cultură Dan Răvaru în evocările sale istorice. Să mai adăugăm faptul că această carte apare cu sprijinul Bibliotecii Județene „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui, focar de cultură locală care, prin acest gest își onorează și înobilează rolul și rostul în peisajul cultural vasluian.

Într-o alcătuire foarte inspirată, Theodor Codreanu, pune față în față trecutul literar al respectivei zone din prima parte a cărții, intitulată sugestiv „Efigii pe pânza vremii”, cu prezentul din a doua parte a volumului și el, sugestiv intitulat „Voci ale prezentului”. 29 de personalități se regăsesc în prima parte a cărții, între care strălucesc nume consacrate istoric precum; Dimitrie Cantemir, Melchisedec Ștefănescu, Mihai Ralea, Ion Angheluș, acoperind o perioadă de 300 de ani în cuprinsul a 156 de pagini. Actualitatea prezentului nu pare mai puțin atractivă pentru autor, mai ales din perspective pe care i-o oferă pleiada de apariții noi în peisajul literar a unor autori de carte, nu neapărat literați, dar cu contribuții relevante pentru ambientul cultural al zonei. Aici autorul numără nu mai puțin de 41 de nume care, pe parcursul a 225 de pagini, acoperă toate palierele vârstei creatoare.

Remarcabil este faptul că autorul analizează cu aceeași seriozitate și acuratețe creațiile mai noi în domeniul poeziei, destul de dificil de abordat din cauza trendului modernist a versului alb și alcătuirilor criptate din poezia transmodernă. În acest context nu e de mirare că autorul încearcă o asemenea abordare, punând față în față valorile trecutului cu tendințele prezentului. Pentru Theodor Codreanu nu pare un demers dificil dacă privim lucrurile prin prisma faptului că autorul, prin preocupările sale, are o viziune de ansamblu asupra fenomenului creației literare, prin scris și participare critică.

Înainte de a pătrunde în conținutul cărții, trei remarci mi se par relevante pentru opera criticului Theodor Codreanu. În primul rând aplicarea cu rigurozitate a ceea ce pare să reprezinte „criteriile codreniene” privind abordarea critică a operei literare. Fără a le dezvolta în esența lor, voi încerca doar să le enumăr pentru că cititorul le va regăsi cu siguranță în lectura operei sale critice. Este vorba despre acuratețea stilului critic ca rezultat al unei analize atent elaborate, începând cu sublinierea importanței temei pe care o aprofundează, continuând cu încadrarea temei în epocă (ceea ce îi permite o dezvoltare fără temeri a temei), mesajul pe care opera sau autorul analizat îl transmite, ecoul în epocă (dacă este cazul și după) și nu în ultimul rând, locul în ierarhia genului. A doua remarcă ar fi că fiecare abordare critică, indiferent de motivație, este deopotrivă amplă prin extindere și profundă prin analiză, este dacă vreți o frescă a epocii în care apare. A treia remarcă, indubitabilă este erudiția criticului, absolut remarcabilă.

lă, cu trimiteri neașteptate și docte la spiritul epocii și reprezentanților ei.

În prima parte a cărții Theodor Codreanu pătrunde în semnificația primelor încercări literare din istoria culturii noastre. Este vorba de "Istoria ieroglifică" a lui **Dimitrie Cantemir** pe care Theodor Codreanu o analizează în cheie mioritică. Miorița, producție anonimă intrată în cultura noastră, se regăsește în mai toate personajele Historiei cantemirene, fie mimând conflictul biblic fratricid (Cain și Abel), fie reluând tema sacrificială a Mioriței în care exegeții secolului al XIX-lea le pun în legătură cu neînțelegerile între cele două sau chiar trei țări românești, îndeosebi între Moldova și Țara Românească, mai bine zis între neamul Cantemireștilor, domnitori în Țara Moldovei și neamul Brâncoveneștilor, domnitori în Valahia.

Această gâlceavă capătă valoare istorică nu numai pentru faptul că au ținut despărțite două provincii românești în care înflorea deja conștiința națională, dar deznodământul tragic (decapitarea Brâncovenilor și autoexilul Cantemireștilor), vor marca istoria celor două provincii prin instituirea domniilor fanariote de către Înalta Poartă. Urmarea a fost că timp de 107 ani (1714-1821), evoluția istorică a celor două provincii românești va fi ținută în loc. Modalitatea de a prezenta "vrajba părințască între fii" (pg 9) după modelul mioritic se regăsește în Istoria ieroglifică în imaginea ciobanului mioritic moldav (nobil, isteț și viteaz) întruchipat de Inorog, ca și imaginea dușmanului, întruchipat prin corb, care poartă în el imaginea vrajbei, prin faptul că întreține "zavistia" (...) "o jiganie cu multe capete și cu toate înghite pizma și deodată borăsc gâlceavă și vrajbă" (pg 11).

De aici și mesajul sacrificial pe care îl poartă corbul, pentru că vrajba crează un gol pe care se vede că națiunea nu îl poate umple, fiindcă lipsește conștiința națională. Alegoria moarte – nuntă din Miorița se regăsește aici ca fiind cheia împăcării, numai că această împăcare se face cu costuri mari pentru nația română. Sfârșitul vrajbei nu va încheia disputa fratricidă, așa cum și-ar fi dorit Cantemir prin mesajul mântuirii, adică unirea creștinească.

Theodor Codreanu argumentează și demonstrează că această "rămășiță semibarbară" din *firea necivilizată și neocaptă a românului* (cum o definește Eminescu în scrierile sale), se va regăsi de-a lungul istoriei acestui popor, pentru că așa cum constată și Dimitrie Bolintineanu "nația română are un neamic puternic ce o ține neîncetat învinsă, răsturnată sub picioarele sale, ce-i suge viața, tinerețea, voința și orice mijloc de apărare. Acest neamic nu este nici străin, nici armat, nu este nici tractatele care regulează condiția politică a țării. Acest neamic trăiește între noi, ne îmbată cu desfătările lui dătătoare de moarte, diriguie toate spiritele sub voința sa fatală, nici o clasă, nici o partidă, nici o coterie nu poate să îi rupă lanțurile lui și dacă vreunul a cercat să rupă acest jug a trebuit să cază îndată victimă calomniilor celor mai veștejtoare. Acest neamic este spiritul de divizie între români a cărui origini nu poate să aibă nimic nobil, nimic generos" (pg 14).

Egoism prădalnic și lipsă de caracter, eticheta Eminescu acest aspect înjositor pentru "seminția nobilă" din care descindeau românii. Numai că gâlceava dintre Inorog (Cantemir) și corb (Brâncoveanu), dincolo de finalul nenorocit al amândorura, va aduce peste ambele țări domniile fanariote și implicit umplerea golurilor cu greci

care au voit cu tot dinadinsul să îi facă pe români "romei" sub steagul panelenismului, care flutura deasupra balcanilor, chiar și în plină dominație otomană. Nici nu era foarte greu, lucru demonstrat de întreaga noastră istorie medievală și modernă, când trădarea era cea de a doua față a unor nume sonore ale vremii. Să nu uităm cum a fost trădat voievodul primei Mari Uniri; Mihai Viteazul (părăsit ca din întâmplare de vitejii săi), ca și a artizanului României moderne Alexandru Ioan Cuza, când corifeii liberalismului românesc, I. C. Brătianu și C. A. Rosetti, negociau la Paris detronarea domnitorului în favoarea unui alogen, scenariul repetându-se de-a lungul istoriei de o manieră jenantă, încât poetul Adrian Păunescu, pe bună dreptate se întreabă; *eu atât aș vrea să aflu, arătându-ne obrazul / unde-au fost atunci românii, când a fost tăiat Viteazul și concluzionează retoric tot printr-o întrebare: cum s-ajungi până la gâtul, voievodului de țară / dacă nu-s trădări acasă, lângă ura de afară?*

Apoi trădarea lui I. I. C. Brătianu fiul și Alexandru Marghiloman (lordul Valah), prin semnarea tratatului de la Buftea în martie 1918 (cel mai înjositor și umilitor tratat din istoria României), ca să nu mai amintim de trădarea continuată a regelui Carol al II-lea (în perioada interbelică, când România pierde o treime din teritoriul ei) și a regelui Mihai I, la 23 august 1944, cu abdicarea forțată apoi la 30 decembrie 1947, în urma unui șantaj tipic comunist căruia nu i-a rezistat.

Năravul nu se va curma nici în timpurile moderne sau contemporane (vezi moartea lui Gh. Gheorghiu Dej și asasinarea lui Nicolae Ceaușescu) când personalități de teapa lui Gabriel Liiceanu și compania, își încovoiaie coloana vertebrală într-un demers nedemn, de blamare a țării sale la Înalta Poartă de la Bruxelles, taman cum făceau boierii trădători ai țării la Înalta Poartă de la Stambul vreme de 500 de ani cât a durat suzeranitatea otomană.

"Ura de sine" a celor cu trup puternic dar cu "minte neocaptă" este exploatată și astăzi pentru că în istoria noastră, cel mai adesea, "armile de invazie" în principate erau călăuzite de români ambițioși "avizi de putere, trădători și impostori" (pg 15). Din nefericire lecția Inorogului în disputa sa cu Corbul rămâne valabilă peste timp, urmărind acest popor ca un blestem. Așa că nu e de mirare că "certele între Brâncoveni și Cantemiri aduseră domniile fanarioților" așa cum și astăzi neînțelegerile între români au adus în fruntea statului, partidelor, structurilor guvernamentale, serviciilor și chiar primăriilor oameni străini de neam și de țară, care nu au nimic comun cu limba, cultura, trecutul și viitorul acestei națiuni. Străini de orice empatie pentru acest popor, lipsindu-le cu desăvârșire sentimentul național, oploșiți prin diverse cotloane ale administrației și politicii românești pentru "pita lui Vodă" (din vremea lui Eminescu), ca să nu mai vorbim de multinaționale, ei sunt gata oricând să trădeze țara și interesul național.

Dintre marile nume ale ortodoxiei românești Theodor Codreanu se oprește asupra personalității episcopului **Melchisedec Ștefănescu**, ierarhul care a păstorit succesiv trei eparhii; eparhia Hușilor 1861-1864 (ca arhiepiscop vicar), eparhia Dunării de Jos 1865-1879 și eparhia Romanului 1879-1892 (pg 15). Impresionează prin anvergura preocupărilor, prin implicarea politică, culturală și diplomatică a timpului (membru al divanului adhoc de la 1857 care în februarie hotărăște unirea principatelor),

ministrul cultelor 1860, membru al Academiei Române, senator de drept în Senatul României), antemergător și sprijinitor al egumenismului românesc (pg 16).

Dar cea mai importantă realizare a sa este cea de pionier în domeniul istoriografiei, fiind primul istoriograf care folosește documentul istoric ca bază a fundamentării trecutului poporului român sub toate aspectele vieții reale; tradiție, cultură, spiritualitate, artă, evenimente, economie, administrație. Manifestă o adevărată pasiune pentru documentul istoric, către a cărui cercetare se îndreaptă, ca singurul izvor al istoriei adevărate a unui popor. Sub abluirea sa se înființează "Chronica Hușilor și a Episcopiei cu asemenea numire", inițiativă care semnează de fapt prima lucrare istoriografică zonală ce pune în evidență, prin documente; viața socială, politică, administrativă, spirituală și culturală a unei zone date (pg 19).

Deschizător de drumuri în istoriografia modernă, el anticipează rolul și mai ales valoarea istoriografiilor locale în alcătuirea istoriei naționale, așa cum va pleda mai târziu Nicolae Iorga că *localismul istoric este esențial pentru istoria unui popor*. Dincolo de valoarea istorică a lucrării sale, are și o autentică valoare literară, prin calitatea episcopului de "bun argumentator și povestitor", ceea ce face ca să fie inclusă deopotrivă în "Dicționarul Teologic", dar și în "Dicționarul Literaturii Române de la începuturi până în prezent".

Pagini deosebit de elocuoase alocă Theodor Codreanu mentorului său spiritual, **Mihai Ralea**, a cărui operă a constituit și subiectul tezei sale de licență sub titlul "Critica estetică a lui Mihai Ralea" (pg 48). Considerat ca cel care aduce în gândirea românească eleganța, subtilitatea și rafinamentul, Mihai Ralea abordează cu predilecție teme de psihologie umană și social în lucrări precum; "Formarea ideii de personalitate", "Ipoteze și precizări în știința sufletului", "Explicarea omului" etc.

Dincolo de abordările filosofice originale, introduce noțiunea de *realizare întârziată*, adică o amânare a deciziei caracteristică omului și mai puțin animalelor care reacționează la nivel elementar, bazal, sau instinctual, fără a insista asupra rolului rațiunii, care presupune alegerea rațională, de regulă șovăelnică și dubitabilă. Estetician prin vocație și eseist prin talent, Mihai Ralea ar trebui restituit culturii în integralitatea operei sale, comchide istoricul și criticul literar Theodor Codreanu, pentru valoarea și coerența operei sale (pg 53).

Nu mai puțin consistente și bogate în conținut ideatic sunt paginile dedicate lui **L M Arcade** (1921-2001) născut în Vaslui și decedat la Paris, scriitor adânc ancorat în realitățile satului românesc din perioada "Cavalerilor"; arzători, luminători, pustiitori, gâtuitori, sfâșietori, năpăstuitori, spintecători și în final promițători (aluzie la comunizarea țaranului român, o alegorie care preia unele din tezele fundamentale ale Țiganiadei lui Ion Budai Deleanu, transpunându-le în noile realități ale satului românesc (pg 59).

Cele trei nivele ale realității satului românesc; țaranii, țigani și cavalerii, dincolo de conotațiile etnice, au un puternic impact social care conduce la un melanj apocaliptic în care *țigani sunt mai români decât românii, iar românii mai țigani decât țigani*, cavalerii fiind asimilați într-o realitate greu de definit. În tot cazul, în tot acest amalgam social și etnic, va învinge răbdarea românului

(prin amânarea răspunsului, sau răspunsului întârziat al lui Mihai Ralea) până la nașterea *copilului primăverii*, ca simbol al optimismului și speranței, dar nu înaintea apocalipsei generate de cavalerii luminători. Theodor Codreanu pune în valoare opera arcadiană, atât prin trimitere la reperele culturii vremii; Kafka, Mircea Eliade, Eugen Ionescu Gabriel Garcia Marquez, cât și prin prisma evoluțiilor neomarxiste și postmoderniste în care realitatea trebuie înțeleasă ca niveluri de realitate (pg 60). Remarcabile pentru opera lui L M Arcade rămân: *Poveste cu țigani* (1966), *Revoluție culturală* (1983) publicate la Paris și *Teatru* (1996) la Cartea Românească.

Neîndoios, zona ecleziastică nu putea fi omisă având în vedere și calitatea sa în structurile culturale și deliberative ale eparhiei Hușilor (membru al adunării eparhiale, în comisia de cultură, membru al Adunării Naționale Bisericești, contributor la *Chronica Eparhiei Hușilor*) și mai ales, pentru faptul că ierarhii care s-au succedat în scaunul episcopal, au avut contribuții hotărâtoare în emanciparea culturală a populației zonei prin școală și în egală măsură, prin contribuții la cultura națională, ceea ce nu putea scăpa unui istoric literar. De altfel, întotdeauna centrele eparhiale au fost focare de cultură și de implicare socială.

Theodor Codreanu se oprește la două nume contemporane timpurilor noastre **PS Ioachim Mares** (primul chiriarh după reînființarea eparhiei Hușilor) și arhimandritul Mina Dobzeu (duhovnicul lui Nicolae Steinhardt), pe care i-a cunoscut bine și cu care a conlucrat cu folos pentru eparhie.

Evocarea primului episcop (intronizat în septembrie 1996), după reînființarea Episcopiei Hușilor 1994, este emoționantă prin calitatea duhovnicească a părintelui Ioachim, dar mai ales prin activitatea sa cultural misionară (pg 109). De numele său se leagă reluarea tipăririi *Cronicii Episcopiei Hușilor* (10 volume) inițiată de Melchisedec Ștefănescu, după ce păstorise apariția celor 11 volume ale *Cronicii Episcopiei Romanului și Hușilor* în calitatea sa de arhieru vicar al Episcopiei Romanului. Dintre contribuțiile sale cărturărești, pe lângă cele arătate mai sus, reținem cartea "Conștiință și slujire preotească" și monografiile bisericilor Sf Nicolae din Bacău și Măgurești.

La rândul său, militantul și duhovnicul multor generații, Mina Dobzeu, are neșansa de a trăi în așa zisa "eră a ticăloșilor" (pg 112) care pare să nu se fi încheiat odată cu decembrie 1989. Naționalismul și patriotismul său nezdrunțat, harul său duhovnicesc și trăirea sa dogmatică, se vor regăsi în cele nouă cărți scrise în zona duhovnicească, artistică, științifică și pedagogică. Relația autorului cu celebrul duhovnic va căpăta contur prin cunoașterea dramei basarabene la fața locului, datorită deselor vizite făcute împreună pe pământul martirizat al Basarabiei (părintele Mina fiind basarabean prin naștere – originar din Grozești-Nisiporeni) rezultatul fiind o carte intitulată *Basarabia sau drama sfâșierii* (Ed Scorpion, 2003).

Și parcă pentru a întări atmosfera mistico-religioasă creată de cei trei ecleziști evocați mai sus, se oprește la unul din dascălii săi de suflet, **Constantin Parfene**, un talentat profesor de Limba și Literatura Română, cu har pedagogic și trăire autentică în prezentarea eminesciană, a cărui rezonanță ideatică și afectivă în sufletul

învățăcelului Theodor Codreanu, îi va semna destinul filologic și mai ales eminescologic (pg 114). Dincolo de acest aspect subiectiv, este latura obiectivă a operei sale, în care dezvoltă ideea de destin, predestinare și ființare, în primul său volum publicat în 2004 sub titlul "Caleidoscop memorialistico-epistolar".

Evocându-i viața exemplară de dascăl (o specie pe cale de dispariție (pg 115), Theodor Codreanu pătrunde în intimitatea gândirii și mai ales a ființării mentorului său, în încercarea sa de a aduce în granițele raționalității preceptele biblice, îndeosebi a trinității, considerând creștinismul ca cea mai morală, permisivă și rațională religie, datorită modelelor pe care le oferă și deschiderea largă către descoperirile științifice, mai ales pentru cele pozitive. Tâlcul existenței individuale, al ființării, îl analizează sub aspectul hazardului materialist (al întâmplării), dar și sub aspectul destinului programat (predestinat) și atunci logica te orientează către ideea existenței programatorului, pentru că nu există program fără programator, așa cum nu există mașinărie funcțională fără inginer care să o conceapă, să o construiască și să o întrețină în funcțiune (pg 117).

În concepția sa, modelul trinitar căpătă viață prin forța inepuizabilă a energiei care animă modelul. Subtilitatea gândirii este impresionantă pentru că, deși modelul trinitar depinde de capacitatea de înțelegere a omului, el se regăsește în interiorul fiecărei existențe. Această evocare oferă autorului și oportunitatea unor incursiuni autobiografice, extrem de semnificative pentru evoluția sa ulterioară în plan literar și care ar putea fi și ele judecate prin cheia destinului.

Una dintre cele mai consistente prezentări este cea a prozatorului și poetului **Ion Gheorghe Pricop**, om al satului românesc care își trage seva scriitoricească din izvoarele istorice ale creației populare autentice (pg 132). În liniștea patriarhală a satului românesc, încă supraviețuind vicisitudinilor vremurilor, Ion Gheorghe Pricop, nu numai că scrie programmatic, cu meticulozitatea artizanului, dar și experimentează forme noi de exprimare artistică interesante, în care tradiția și mitologia se îngemănează. Expozeul privind acest autor este amplu și profund, analizat prin prisma criteriile codreniene, care găsesc în opera lui și suficiente elemente postmoderne care să-l individualizeze totuși, în cadrul acestor noi realități (vezi Caligramele destinului, Iași 2006).

Nu același lucru se poate spune despre abordarea baroului poeziei vasluiene de la Albești, **Ion Iancu Lefter** a cărui mesaj poetic, cu rostire apăsată, se regăsește în cele cinci volume de poezii antume, dar mai ales în cele opt volume postume, (operă anticipată de altfel de Theodor Codreanu) prin grija și preocuparea distinsei doamne Elvira Lefter, soția poetului (pg 152) Criteriul tematic a stat, mai ales la baza operei postume. Naționalismul și patriotismul este la el acasă prin vers și atitudine, postura de menestrel al dorului și dragostei, rapsod al locurilor natale și a satului românesc de altădată ca și condiția umană cu trecerea sa prin timp. Dominată de canonul clasic al ritmului, rimei și abundența metaforei ea rezonază în sufletul cititorului îndeosebi prin armonie și sensibilitate.

Partea a doua a cărții intitulată "Voci ale prezentului" încearcă, prin aceleași furci caudine ale exigenței, o ra-

diografiere a fenomenului literar al contemporaneității, care se dovedește a avea o continuitate meritorie prin cele 41 de personalități analizate și prezentate. Chiar din debutul acestei consistente prezentări facem cunoștință cu două personalități de marcă ale literaturii și criticii literare, fiecare aflată la polul opus al percepției fenomenului literar, prin atitudine și scris.

În vreme ce **C.D. Zeletin** (pg 159) practică cu eleganță "armonia personalității" ca om ce nu poate nici ură, nici minți, Gruia Novac practică un spirit de frondă cu accente agresive pe fondul unui orgoliu greu de stăpânit (pg 187). Istoric, prozator eseist, traducător, poet (la bază medic biofizician), C D Zeletin practică o poetică a transparenței într-o adevărată călătorie a transparenței în care, chiar transparența devine o dimensiune a esteticii. Delicatețea exprimării devine pentru el o normă "văd în delicatețe o religie a libertății celorlalți". Pentru C D Zeletin, antipodul delicateței ar fi orgoliul pe care îl dezavuiază, iar ființa umană pendulează, în atitudinea și comportamentul ei, între aceste două extreme; delicatețe și orgoliu.

Cu o operă bogată și diversă, C D Zeletin avea să joace un rol important în cultura bârlădeană în cadrul Academiei Bârlădene, pe care a condus-o ca președinte onorific o perioadă lungă de timp.

Opusul acestei abordări este criticul literar și mai puțin istoricul Gruia Novac care, nu rareori face deliciul întrunirilor culturale prin discursul său, aspru și tăios, acolo unde te-ai putea aștepta mai puțin (pg 187). Basarabean octogenar, ancorat adânc în viața culturală a Bârladului și implicit a Vasluiului, prin activitatea sa de critic literar, conducător al Academiei Bârlădene și revistei Baadul Literar, nu rareori, în atitudinile sale critice cuvântul ține loc de sabie, prin incisivitate și metaforă critic, consideră pe drept cuvânt, Theodor Codreanu.

Mai ales, că Gruia Novac nici pe Eminescu, considerându-l reprezentabil, dar nu reprezentativ pentru cultura română pentru că, în opinia sa, nu ar fi decât "un utopic mâhnit care nu oferă soluții". Asemănarea cu dilematicii, pe care o încearcă Theodor Codreanu, mi se pare foarte potrivită pentru că, fără o motivare obiectivă, Gruia Novac face abstracție de întreaga operă politică aparținând lui Eminescu, care abundă în soluții și orientări în spiritul tradiției și caracteristicilor acestui popor.

Așa încât, nu e de mirare că aserțiunea lui Gruia Novac că "Melancolia lui era mâhnire, gândirea lui rațiune pură, devenită uneori revoltă țipată. Omul din el invocă excepții și excepționali pentru nevoia de echilibru, că soluții Eminescu n-a oferit niciodată, doar tangențe utopice" stârnește revolta unui eminescolog autentic pentru care opera poetului Eminescu, viața și gândirea omului Eminescu, nu mai prezintă vreun secret, altul decât cel inventat de epigonii anticipați chiar de către poet la vremea sa. Totuși Theodor Codreanu are franchețea și eleganța de al extrage din mocirla demolatorilor când îi citează opinia că "Eminescu trebuie studiat, nu statuat (...)", prin urmare, părăsește zona excluderii definitive adoptată de adepții corectitudinii politice (pg 188).

Un loc special în această parte a cărții în are **Dan Rava-****ru**, prezentat în capitolul "Dan Rava-ru: în oglindile alto-
ra" (pg 192). Om cu o vastă cultură, autor a 20 de cărți, se implică cu predilecție în recuperarea trecutului istoric al zonei, prin cele două modalități; cercetarea etnofolclori-

că și evocarea istorică prin mărturiile vizitatorilor, îndeosebi străini, la care se adaugă și monografiile a numeroase localități ale zonei vasluiene. Dintre toate scrierile sale, cea mai interesantă, asupra căreia se oprește și autorul, este "Călători străini despre județul Vaslui". *"O face în genere cu probitate științifică, știind să stârneasă interesul cititorului, încât, în ansamblu, cartea se citește ca un adevărat roman polivalent; istoric, etnografic, politic, sociologic, religios, cu descrieri ale naturii, ale obiceiurilor culinare, ale portului etc. Acolo unde întâlnește erori sau notații nedrepte, le corijează cu molcomie moldovenească"* (pg 193). Este și cazul disputei asupra anului atestării documentare a vasluiului, anul 1423 și nu anul 1375 cum figurează în evocările oficiale.

Din aceste descrieri reiese drama românilor dezbrățați în cele trei provincii istorice și alte teritorii, devenite cu timpul comunități istorice pe pământuri românești înstrăinate, o constantă a istoriei noastre prin tot felul de comploturi de la tentative de supunere până la rapturi teritoriale. În opinia lui Theodor Codreanu, două aspecte se desprind din cercetarea acestor jurnale de călătorie și decriptate de Dan Ravaru; 1. călătorii, indiferent de rang, sunt unanimi în a considera bogăția teritoriilor locuite de români și 2. râvna dușmanilor de a deveni stăpâni ai acestor bogății, începând cu tătarii și otomanii, continuând apoi cu maghiarii și slavii (îndeosebi rușii, bulgarii, dar și polonii).

Cât privește locuitorii spațiului românesc sunt remarcate ospitalitatea localnicilor, frumusețea femeilor, dar și a limbii *"încă străină pentru muze"* (pg 199). Adăugăm și faptul că neobositul cercetător în ale istoriei neamului românesc, ne-a oferit, înainte de ași da obștescul sfârșit (20 septembrie 2020), o carte de excepție privind România în Primul Război Mondial în toată tragedia și gloria lui. Întitulată simplu "O carte a Unirii", cartea este o frescă fidelă a evenimentelor primei conflagrații mondiale din perspectiva României, înserând în paginile ei momentele astrale ale devenirii noastre ca națiune unită, prin jertfele enorme pe care le-a adus poporul nostru pe altarul unirii. Cartea impresionează prin sinceritatea ei și frumusețea expunerii.

Una dintre cele mai frumoase cronici este de fapt un subcapitol, intitulat "Despre gândirea esențială a lui Petre Țuțea (pg 205) din cadrul analizei operei lui **Casian Maria Spiridon**, actualul președinte al filialei Iași a Uniunii Scriitorilor din România, care și-a asumat misiunea de a publica la Editura Timpul monumentala operă a filosofului Petre Țuțea "Omul – tratat de antropologie creștină". Opera, în patru volume, avea să stârneasă în lumea gânditorilor marxiști (Zigu Ornea) și neomarxiști (Gabriel Liiceanu, HR Patapievici și Cristian Preda) o adevărată furtună.

În analiza impactului acestei cărți asupra detractorilor de la Dilema, Theodor Codreanu, fidel stilului său de abordare, pornește de la reacție și se oprește la fondul problemei pe care îl abordează într-un mod aproape pasional. Se vede de la distanță parti-priul de partea celebrului filosof pe care reușește să-l încadreze acolo unde îi este locul în filosofia și cultura română (pg 206). Totul pornește de la catalogarea ireverențioasă din partea unui marxist bolșevic, erijat în filosof cu pregătire precară (Zigu Ornea n.n.), care se alătură celor de la Editura Humanitas și nu se ferește în a-l eticheta pe Țuțea "un Mitică de cafea" sau "nul filosofic".

Aceste aspecte vor fi puse la punct de Casian Maria Spiridon în cartea sa "Petre Țuțea: între filosofie și teologie", în care redă cu acribie științifică esențialul gândirii lui Petre Țuțea. Este un prilej pentru Theodor Codreanu în a delimita sfera gândirii dogmatice – care se esențializează prin efect, de sfera gândirii filosofice – mai degrabă speculativă, pornind de la sofisme și sfârșind în cunoașterea raționalistă, totdeauna oscilantă și nesigură. De aici și echidistanța gândirii lui Țuțea, care nu se poate regăsi decât în gândirea lui Eminescu, Brâncuși, Lucian Blaga și Ion Barbu (pg 207). Înțelege și aprofundează gândirea lui Țuțea care consideră că *"finalitatea oricărei culturi, de la știință la filosofie, trebuie să fie dogma care va sfârși în teologal. Însăși filosofia în istoria ei va migra de la forma teologală la forma științifică, ceea ce atrage după sine relativizarea dogmei în favoarea autonomiei în care eul devine egocentric și orgolios. Disiparea termenului în știință, politică, sociologie cu tendința vădită de a-l bagateliza este imposibilă pentru că, în viziunea lui Petre Țuțea dogma este o cale către Adevăr și Absolut, pentru că însăși dogma este Adevărul revelat"* (pg 210).

Neîndoios Petre Țuțea are o gândire dogmatic, prin care el ajunge la stadiul "primirii certitudinii", reușind astfel în demonstrația sa că creștinismul este superior celorlalte religii prin apariția Mântuitorului, *"echivalentă cu revelarea Adevărului transcendent în istorie"* (pg 211). Alături de Casian Maria Spiridon (poet, eseist, critic literar și filosof), Theodor Codreanu reușește să pună în valoare tezaurul de gândire a unuia din cei mai percutanți discipoli ai marelui Nae Ionescu, *un Socrate al României*, după cum îl definea G Călinescu.

În trei subcapitole intitulat sugestiv "Mierea cuvântului", "Zâmbete pentru copii" și "La cântarul de cuvinte" Theodor Codreanu se oprește asupra poetului de factură romantică **Petruș Andrei** pe care, nici "greutatea anonimului" (unei vieți trăite poetic în Puiștii vasluiului) nu îl abate de la destinul său poetic afirmat cu asupra de măsură de-a lungul anilor. Poet extrem de prolific (adept al canonului poeziei clasice, cu preponderența sonetului și rondelului), prozator, autor de aforisme, dar și cu simțul umorului și chiar critic literar, Petruș Andrei poate fi descoperit în trei ipostaze.

Prima – a neotraditionalismului, cu note romantice în care "dulceața cuvântului" și peisajul poetic se regăsesc în versurile sale. Aici poetul abordează realitățile vieții prin prisma sensibilității sale romantice *"culege mierea din trestii de cuvinte"* din *"zâmbete de primăvară"* și din *"Vorbiți-mi despre Dumnezeu"*.

A doua ipostază – este aceea de autor de poezii pentru copii, deopotrivă descriptive, dar și nostalgice, versificând narațiunea basmului, dar și creind o atmosferă de basm.

În a treia ipostază – îl găsim ca rapsod al iubirii, cultivând cu talent și sensibilitate, valențele celeste ale iubirii. Prin trăirile pe care le sugerează, prin limbajul sublim al iubirii pe care îl versifică cu măiestrie și prin nelipsita notă nostalgic, reușește să atingă coardele sensibile ale inimii și sufletului celui care îl citește. Evocarea pe care Theodor Codreanu i-o dedică este una de înaltă ținută pentru este vorba de o valoare poetică autentică.

O pagină frumoasă a cărții o reprezintă și evocarea personalității istoricului hușean, **profesorul Costin Clit**, în care Theodor Codreanu vede specialistul prin

excelență, împătimitul și pasionatul în descoperirea și utilizarea documentelor prin scotocirea arhivelor. Pașiunea sa, ca și acribia științifică cu care studiază documentul istoric, îl așează alături de Gheorghe Ghibănescu – cunoscut istoric al ținuturilor vasluiene din secolul al XIX-lea și de episcopul Iacov Antonovici – ctitor de cultură și școală în eparhia Hușilor. Dincolo de activitatea didactică (profesor de istorie la Colegiul Național Cuza Vodă Huși) are o bogată activitate culturală și științifică ca editor al revistei "Prutul" (revistă de istorie și cultură care apare la Huși cu gir universitar), autor de monografii ale unor așezări și biserici, studii și documente istorice publicate, ceea ce îl plasează în elita istoricilor la nivel național.

Cartea de referință pe care o evocă Theodor Codreanu este monografia liceului Cuza Vodă, în care primatul documentului și interpretarea lui este vizibilă, cu plasarea lui contextuală, chiar dacă disconfortează pe alocuri la modul subiectiv, persoane sau epoci déjà devenite istorie. Adept al adevărului istoric necosmetizat, adânc ancorat în valoarea documentară a arhivelor, Costin Clit rămâne un istoric valoros care are încă multe de spus, mai ales că șansa vieții i-a hărăzit o zonă cu mare semnificație și încărcătură istorică, chiar pentru istoria națională.

Un moment fast în economia cărții îl reprezintă evocarea **scriitoarei Lina Codreanu** al cărei parcurs este unul impresionant (pg 233). Profesoară de limba și literatură română, cu un bogat palmares în domeniul scrisului, pornind de la dicționare, antologii, studii critice, publicistică, pășește viguros în ultimii ani în proza scurtă în care își dovedește, cu asupra de măsură, măiestria de narator (Viața ca o poveste, lagărul – ca un coșmar; Poștalionul; Proprietarii de amintiri) opere care au întrunit sufragiile multor condeieri de prestigiu (pg 234).

De data aceasta Lina Codreanu abordează cu curaj și talent primul său roman, intitulat "Chemarea apelor" (Ed. Junimea, 2017), pe a cărui prezentare se axează Theodor Codreanu. Tabloul satului cu viața lui, istoria lui, legendele lui, trăirile lui la vremuri de năpastă, restriște sau bucurie, sunt surprinse și evocate cu o certă măiestrie artistică. Percepțiile individuale și îndeosebi cele colective, mai ales în vremuri grele, sunt convingător prezentate într-un crescendo alert, asociindu-se în faptă și spirit cu aducerea în actualitate a unor credințe străvechi, a căror punere în practică pot învinge stihiiile.

Alunecarea către fantastic, esoteric sau misterios, creează un adevărat univers voiculescian pe care Lina Codreanu reușește să-l creioneze cu talent. Dezvoltarea narațiunii este absolut captivantă prin desfășurarea ei și seducătoare prin stilul scriiturii. Deși lipsită de idilic – în opinia lui Theodor Codreanu – sunt convins că istoria satului natal Mândrești, are încă suficiente momente care, evocate cu aceiași măiestrie, să-i satisfacă și acest deziderat, care ar putea să capeta și alte semnificații sub pana măiastră a Linei Codreanu.

Dintre personalitățile evocate în cartea sa, nu putea lipsi tovarășul său de breaslă în ale criticii literare, profesorul **Teodor Pracsiiu**, o somitate a culturii locale care trudește în acest spațiu de peste 50 de ani. Om de cultură, implicat în tot ceea ce înseamnă act de cultură, înlesnită și de postura sa de redactor șef al publicației locale "Vremea Nouă" pentru o lungă perioadă de timp. În această calitate are privilegiul unei priviri de ansam-

blu asupra fenomenului cultural în spațiul moldav și nu numai. Deși anii s-au adunat, vioiciunea spiritului; scriitorului, criticului literar, cronicarului dramatic, eseistului și epigramistului Teodor Pracsiiu, se menține la cotele sale cunoscute și déjà consacrate prin opera sa.

Dincolo de prietenia trainică care îi leagă, Theodor Codreanu reușește să pătrundă în intimitatea gândirii praciene care s-a individualizat și particularizat în spațiul cultural vasluian și moldav. Convingător prin percepție și rigoare, cu un discurs care satisface orice exigență oratorică, necruțător în aprecieri până la sarcasm (acolo unde este cazul", Teodor Pracsiiu, cel puțin prin cartea sa "Refracții critice" (din cele 11 cărți publicate) depășește cu mult pragul localismului cultural, ocupând un loc meritoriu la nivel național. Aprecierea autorului transpare și din spațiul alocat prezentării sale (12 pagini), dar și în modul de abordare a personalității sale în cele 5 subcapitole; "Clepsidrele Thaliei", "Cronicar al teatrului Victor Ion Popa", "Refracțiile", "Vladimir Streinu redivivus" și "Un raționalist prinre sentimentali", fiecare excelând prin profunzimea analizei. Theodor Codreanu reușește să sublinieze îndeajuns de convingător personalitatea lui Teodor Pracsiiu atunci când spune; *"timpul ne-a dezvoltat nu doar unul dintre cei mai buni profesioniști ai criticii dramatice, nu numai umoristul mereu în vervă, dar și un critic literar la fel de valoros, cultivând recenzia, cronica literară, eseul și studiul critic"* (pg 223).

Consecvent principiilor sale, fără să fie lipsit de judecăți, dar cu adânci reverberații eminesciene, Teodor Pracsiiu rămâne, pe lângă atâtea altele, un publicist de forță, atenția sa îndreptându-se cu predilecție asupra sistemului educațional care, în opinia sa, tinde să se depărteze de canoanele clasice. dar și asupra limbii române pe care o îmbrățișează, nu numai cu pasiunea preocupărilor profesionale, ci și prin prisma rostirii, semnificației și utilizării ei în epoca internetului. De altfel Theodor Codreanu chiar descoperă în persoana lui Teodor Pracsiiu *"bunul vorbitor, cu idei clare și precise (...) tăietura frazei sale fiind, într-adevăr a unui clasic moralist de model francez, cu deschidere pentru modernitate și cu apetit pentru evaluarea estetică tranșantă"* (pg 223). Teodor Pracsiiu nu omite niciodată să sublinieze că maestrul său în teatrologie, dar și în acuratețea stilistică literară este Valentin Silvestru, pe care îl evocă cu venerație ori de câte ori are prilejul, ceea ce îi înobilează caracterul.

Ne oprim aici, fără ca asta să însemne că cele până la 70 de personalități evocate în cartea istoricului și criticului literar Theodor Codreanu, nu depășesc un anumit prag, chiar dacă în opinia autorului "fac relief de fundal al unei culturi literare" (pg 6). Și această "cultură de fundal" este necesară, pentru că este creuzetul în care se plămădește valoarea.

Încheiem prin a spune că "Sciitori vasluieni" rămâne o carte document, extrem de elaborată și deosebit de valoroasă prin conținut, care oricând ar putea constitui structura pe care s-ar putea alcătui o adevărată antologie literară a locului, cel puțin de nivelul celei alcătuite de Traian Nicola pentru zona tutoveană sub titlul "Valori spirituale tutovene. Bibliografii".

Și asta grație unui adevărat cavalier al spiritului critic, Theodor Codreanu, care trudește neobosit pe fertilul și captivantul ogor al culturii.

60 DE ANI DE LA ȘEDINȚA DE UNIFICARE A UNIVERSITĂȚILOR BABEȘ ȘI BOLYAI

Dr. Ioan Mara, Deva

VIAȚA academică clujană a cunoscut o evoluție dramatică, profund influențată de meandrele istoriei, de contextul geopolitic, reprezentând probabil, un caz unic pe plan mondial. La 12 octombrie 1872, Francisc Iosif, împărat al Imperiului Austro-Ungar și rege al Ungariei, a ratificat legile care au consfințit întemeierea Universității Regale Maghiare din Cluj. Abia la 4 ianuarie 1881 Francisc I a emis documentul oficial de înființare a universității și a acceptat ca aceasta să-i poarte numele.

Întârzierea s-a datorat stării inițiale destul de precare a infrastructurii didactice. Treptat însă, au demarat ample lucrări de construcții destinate universității. Până în 1918, la sfârșitul Primului Război Mondial, au fost ridicate 63 de clădiri în care s-a desfășurat activitatea academică. Cele mai importante dintre ele au fost: clădirea centrală a universității (1893-1902), complexul de clădiri al clinicilor finalizat în anul 1902, clădirea Bibliotecii Universitare (1906-1907). Instituția și-a deschis porțile la 4 facultăți: Facultatea de Drept și Științe de Stat, Facultatea de Medicină, Facultatea de Filosofie, Litere și Istorie, Facultatea de Matematică și Științe Naturale. Până în 1919 a ajuns la 61 de catedre, cu 150 de profesori, universitari. Între 1872-1918, la Universitatea Maghiară din Cluj au studiat peste 40.000 de studenți. Peste 2.600 au fost români, printre ei regăsindu-se o serie de personalități printre care Iuliu Maniu, Iuliu Hațieganu, George Coșbuc și alții. La sfârșitul Primului Război Mondial, după unirea Transilvaniei cu România, și crearea României Mari, prin decretul 4090/12 septembrie 1919, semnat de regele Ferdinand I, s-a consfințit crearea oficială la Cluj începând cu 1 octombrie 1919 a Universității Românești. În 1919 instituția și-a schimbat corpul profesoral deoarece profesorii maghiari au refuzat să depună jurământ regelui și totodată să învețe limba română alegând să plece în Ungaria.

Între 31 ianuarie - 2 februarie s-au desfășurat serbările oficiale de inaugurare a Universității Românești în prezența regelui Ferdinand și a reginei Maria. Regele Ferdinand I a donat suma de 400.000 lei din propria avere pentru înființarea Institutului de Istorie Naturală. Noua instituție academică avea în componență 4 facultăți: Drept, Medicină, Științe, Litere și Filosofie, iar primul rector a fost Sextil Puscasiu.

În octombrie 1925, în semn de omagiu, universitatea clujeană va adopta numele de Universitatea Ferdinand I, nume pe care instituția îl va purta până în anul 1940. În urma Arbitrajului dictat de la Viena, partea de nord a Transilvaniei, parte ce include și orașul Cluj a fost cedată statului maghiar, iar impactul asupra Universității Românești a fost imediat. În septembrie 1940, profesorii și studenții au fost siliți să părăsească Clujul, ei retrăgându-se la Sibiu și Timișoara. Atât timp cât a durat refugiul, la Cluj a reînceput să funcționeze Uni-

versitatea Francisc Iosif cu predare în limba maghiară, revenită de la Szeged. În primăvara anului 1945, după restabilirea administrației românești asupra Transilvaniei, Universitatea Regele Ferdinand I s-a reîntors la Cluj. În paralel, prin decretul regal din 29 mai 1945, s-a înființat oficial „Universitatea cu limbă de predare maghiară din Cluj”. Pentru scurt timp a funcționat și o Facultate de Medicină, mutată ulterior la Târgu Mureș. În decembrie 1945, universitatea maghiară din Cluj a primit numele de „Universitatea Petöfi”. În toamnă anului 1944, armata sovietică și română au eliberat Ardealul, iar universitatea românească a revenit la Cluj. În timpul preluării, între Iuliu Hațieganu, rectorul universității românești la Sibiu și Dezső Miskolczy, rectorul universității maghiare, s-au produs neînțelegeri. În primăvara lui 1945 s-a decis ca la Cluj să funcționeze două universități, una în limba română și una în limba maghiară, János Bolyai. Cea mai mare parte a structurii a revenit universității române, instituției maghiare alocându-se fostul liceu de fete „Regina Maria”. Astfel, la 1 martie 1946 Universitatea „Ferdinand” și-a deschis porțile la Cluj în tandem cu noua universitate maghiară în speranța creării unei noi conștiințe modelate pe ideologia internaționalismului proletar. Dacă universitatea maghiară s-a mulat mai repede pe cerințele Partidului Comunist Român, universitatea românească s-a confruntat cu lupte de stradă în primăvara și vara anului 1946, când împotriva studenților au fost trimiși numeroși muncitori de la Dermata și Atelierele CFR, în majoritate maghiari. Toate acestea, corelate cu înlăturarea monarhiei și proclamarea Republicii Populare Române la 30 decembrie 1947, care a marcat instalarea definitivă a comunismului în România, Universitatea Ferdinand I din Cluj și-a schimbat numele în „Universitatea Victor Babeș”. De menționat că, începând din 1988, profesorii de la Bolyai care nu aveau cetățenie română au fost expulzați. La Cluj, studențimea în general era percepută ca un posibil focar de revolte. Evenimentele din Ungaria și reacția entuziastă a comunității maghiare din România (adunări în marile orașe - Cluj, Timișoara, în Regiunea Autonomă Maghiară, dar și în București și Iași, în mare parte organizate de studenți) au constituit picătura care a umplut paharul în ceea ce privește raporturile regimului comunist cu minoritatea maghiară. O Ungarie nesupusă Moscovei și ordinii impuse de ea ar fi putut, teoretic vorbind, avea pretenții asupra Transilvaniei. Această a fost momentul când Gheorghiu Dej începe o politică de integrare, continuată apoi de Ceaușescu. Problema desființării universității maghiare, prin contopirea cu cea românească, se afla de mult pe agenda Partidului, dar abia în 1948, după ce armata sovietică s-a retras din România, liderii comuniști de la București au început, treptat, politica de „românizare” a partidului, instituțiilor, economiei, armatei, culturii. În octombrie 1958, la ședința UTM la Facultatea de Istorie-Filologie a Universității Bolyai s-au produs incidente. Într-un document intern al Comitetului Regional

Cluj al PMR se menționa: „Dar, la Universitatea Bolyai au existat o serie de manifestări nesănătoase încă din timpul evenimentelor din Ungaria și o atmosferă necorespunzătoare până în prezent, totuși, tovarășii au convocat peste 500 de studenți și au pus în discuție pe lângă problemele generale și o serie de probleme interne ale organizației UTM. Studenții au avut ieșiri inadmisiile au aplaudat când ar fi trebuit să fie indignați și, invers, au fluierat spusele oficialilor. Întâlnirea s-a desfășurat într-o atmosferă „apăsătoare” iar studenții s-au simțit „ca la judecată” și, mai mult un oficial a vorbit jumătate românește, jumătate în maghiară, mai consemnează raportul. În aceeași lună, o delegație de universitari clujeni români și maghiari, a fost primită la București de Gheorghe Gheorghiu-Dej, Emil Bodnăraș, János Fazekas, Atanase Joja și Pavel Țugui. Apoi, în ianuarie 1959, are loc un nou incident la celebrarea centenarului Unirii din 1859, la Cluj s-au produs izbucniri socotite „naționaliste”. La 24 ianuarie 1959, după o festivitate ce a avut loc la Casa Universitarilor din Cluj, s-a permis, după mulți ani să se cânte și să se danseze Hora Unirii în piața cu același nume. A fost o descătușare de entuziasm, de spirit patriotic autentic, aplauzele sutelor de oameni aflați la ferestrele larg deschise, frigului, jucat fără întrerupere. M-am aflat eu printre aceștia, fiind student la anul V, alături de colegul meu de Mandl Gheorghe (emigrat la scurt timp Israel). Pe la 10, grupuri de studenți au intrat restaurantele Uranus, Pescăruș, obligând pe consumatori cânte Hora Unirii. Târziu, au fost vizitați de grupuri de studenți câțiva profesori cunoscuți „naționaliști”.

Vorbind de la balcon, profesorul de psihiatrie Pamfil I. s-a adresat cu aceste cuvinte: „Fiți veșnic tineri și încrezători în steaua neamului românesc”. Miliția a operat arestări, iar profesorul acuzat de „uneltire contra ordinii sociale” a fost ținut în beciurile securității, reprimat în învățământ în 1963, dar nu la Cluj, ci la Ti-

mișoara. Aceste evenimente au fost analizate în ședința din 31 ianuarie 1959 a Biroului Regional al PMR Cluj, cu participarea lui D. Coliu și P. Țugui, șefi de secție la Comitetul Central. Raportul lui D. Coliu a fost prezentat în 5 februarie 1959 într-o ședință restrânsă C.C. prezidată de Alexandru Moghioroș. S-a considerat că răspunderea pentru acele evenimente revine Comitetului Regional de Partid Cluj care a subapreciat „caracterul dușmănos și naționalist al acestor manifestări, auto-mulțumindu-se”. În februarie s-a hotărât înființarea la Cluj a Comitetului de Partid pe Centru Universitar, cu rang de comitet orășenesc. În acele zile, a fost trimisă o brigadă formată din activiști ai C.C. pentru susținerea activităților cultural educative în rândul studenților. Printre aceștia s-a aflat și Ion Iliescu, șeful Uniunii Studenților pe țară. Am avut surpriza ca acesta să-și facă apariția la ședința organizată într-o seară în amfiteatrul Clinicii de Dermatologie, în care au fost analizate două grupe de studenți din anul din care făceam și eu parte: o grupă foarte bună și una care avea foarte mulți restanțieri. Unul dintre studenții din grupa slabă și-a luat angajamentul, așa cum se obișnuia atunci, nu numai că se va îndrepta ci că va ajuta și pe alți colegi. Iliescu i-a replicat: „Întâi să te ajuți pe dumneata, după aceea să ajuți pe alții”. A fost o atmosferă destinsă, așa putea spune chiar colegială, Iliescu fiind mereu zâmbitor, jovial tipul de activist de atunci. În definitiv, era numai cu câțiva ani mai mare ca noi, iar unii colegi îl depășeau ca vârstă. Un eveniment la care am participat ca responsabil de an pe linia Asociațiilor Studențești și a avut loc în sala festivă a Primăriei Cluj, a fost o ședință prezidată de Virgil Trofim, prim secretar UTM membru C.C. al PMR, în care s-a criticat aspru cazul unui profesor maghiar care a publicat un articol care, pentru soluționarea problemelor etnice, propunea un schimb de populații: maghiarii din Regiune să se mute în partea de vest, iar cei de acolo să le ia locul. În momentul ace-

la s-a auzit vocea tunătoare a profesorului Daicoviciu: „Cine ți-a dat dumitale dreptul să muți oamenii dintr-o parte în alta? Oare maghiarii ca și românii nu-și iubesc în aceeași măsură locurile unde s-au născut?”. „Ce credeți, că tipul acesta care se numește naționalism, s-ar mulțumi cu o bucățică de porție? Dacă ai să-i dai o bucățică, n-are să mai urle tare?” ar fi spus Gh. Gheorghiu-Dej într-o ședință. În cadru restrâns s-a spus categoric: „Toleranță zero față de naționaliștii maghiari”. Problema unificării Universităților Babeș și Bolyai era de mult timp pe agenda Partidului.

Încă din 1951, Secția de Știință și Cultură a inițiat un set de propuneri în acest sens. Dar, în acel moment, conducerea Partidului a răspuns că nu este de actualitate. În memoriile sale, Pavel Țugui, care în acea perioadă ocupa funcția de șef al Secției de Știință și Cultură din Comitetul Central al PMR, scrie: „Abia la sfârșitul lui noiembrie 1958, într-o discuție cu Nicolae Ceaușescu am aflat că s-a acceptat propunerea de unificare a celor două universități”. La rândul său, academicianul Camil Mureșan pe atunci cadru didactic la Universitatea „Babeș”, a afirmat: „Primele vești despre ceea ce se pregătea le-am aflat de la acei profesori cu funcții de răspundere. În primul rând, Constantin Daicovici, care, după câteva călătorii la București, a spus uno ra dintre colaboratorii apropiați că va fi cazul să facem o schimbare, că de la centru se vorbește despre asta. Aveam conștiința unei directive”. Rolul major de pregătire și ducere la îndeplinire a dificilului proces de unificare a revenit lui Nicolae Ceaușescu, membru al Biroului Politic al C.C., secretar cu probleme organizatorice, ce avea în subordine organizațiile de tineret și studenți, recunoscut pentru sângele cu care își îndeplinea sarcinile primite, ca și pentru intransigența sa față de orice abateri de la „linia partidului”. La o întrunire a Comitetului Orășenesc București al PMR, Ceaușescu și-a expus opiniile despre „tinerimea studiosă”, spunând printre altele: „Clasa muncitoare asigură condiții favorabile de învățământ, dar nădăjduiește să întrețină huligani. Suma de 360 lei care se dau drept bursă, cheltuielile în plus de care trebuie să ne îngrijim ca să întreținem căminele studențești, cantinele, corpul profesoral, care depășesc bursa, sunt făcute pe spinarea țărănimii muncitoare și a oamenilor muncii de la orașe, dar studenții aceștia trebuie să știe, împreună cu poporul, că ei sunt datori față de clasa muncitoare și că toate aceste cheltuieli suportate de stat sunt un bun al poporului, deci noi nu suntem obligați să întreținem huligani. Și să învețe, dacă nu învață îi trimitem frumos la sapă, nu-i trimitem la universități. Dacă nu vor la sapă – a mai spus el – există și alte alternative. Noi avem fabrici, acum facem fabrică de stuf și îi vom trimite acolo pe cei care nu învață. Conform presei comuniste, ideea realizării acestei unificări ar fi venit de la adunările care au avut loc februarie 1959 la Cluj, când organizațiile UTM, sindicat organizațiile din cămine au solicitat unificarea. Astfel, încercat să inoculeze faptul, de jos, studențești au impus unificarea. Realitatea e studenții, maghiari, se împotriveau acestui proces. Acad. notează: „Colegii noștri de la Universitatea „Bolyai”, nu au fost încântați de unificare care lipsea de autonomia de atunci. De altfel, unificarea reprezenta și o mare povară administrativă: să aduci biblioteca, să contopești, să crezi săli de

curs, să faci programe... toate acestea erau în spusele Acad. Mureșan „o piatră de moară după gât”.

Gh. Gheorghiu-Dej a dat tonul la conferința pe țara a UASR în 19-20 februarie 1959, când l-a citat pe Lenin: „Trebuie să luptăm pentru unirea copiilor de toate naționalitățile în școlile unice ale localității respective, trebuie să în problema școlii muncitorii de toate naționalitățile să ducă laolaltă politica proletară”. La 25 februarie, șeful partidului i-a chemat pe Nicolae Ceaușescu, Atanase Joja, ministrul învățământului, Ion Iliescu și Pavel Țugui, și i-a trimis la Cluj să asiste la Dezbaterile Unificării, a două zi erau deja în inimă Ardealului. În zilele de 27 și 28 februarie, respectiv în zilele de vineri și sâmbătă s-a organizat, „Adunarea activului de partid, UTM și UASR din instituțiile de învățământ superior din Cluj, a cadrelor didactice, membrilor și candidaților de partid” la Casa Universitarii lor. M-am numărat printre cei 600 participanți, fiind printre studenții ce reprezentau Institutul Medico-Farmaceutic. La intrarea în sală am constatat o atmosferă, specifică ședințelor ce urmau să ia decizii grele în prezența unor înalți demnitari. Locurile în sală și balcoane au fost ocupate cu mult înainte de începerea lucrărilor. În sală se transmiteau fără întrerupere, cu rol mobilizator, cântece dedicate partidului, parcă aud și astăzi:

Lumina-i steagul nostru-n zare

De grele lupte proletare...

Și urma refrenul:

Trec rânduri, trec rânduri-rânduri muncitorii

Cu steagul-n vânt desfășurat

E steagul marilor victorii

De partid înălțat.

Apoi: Și azi ne-aduce steagu-aminte

De-acei octombrie leninist

Ce și la noi e sărbătoare Pentru Partidul Comunist...

și iar refrenul: *Trec rânduri, trec rânduri-rânduri muncitorii ... etc.* (După puțin timp acest cântec a fost „exclus” din cauza textului considerat depășit). În prezidiu au luat loc, pe lângă delegația de la București, în frunte cu Nicolae Ceaușescu, rectorii celor universități – Constantin Daicoviciuși, Lajos Takacs – rectorii institutelor de Arte Plastice „Ion Andreescu”, Conservatorului „Gh. Dima”, Institutului Medico-Farmaceutic (IMF) și Institutului Agronomic. Ședința a fost deschisă de Vasile Vaida, prim secretar al Comitetului Regional PMR. Nu a fost abordată de la început tema principală. S-a vorbit despre unele abateri disciplinare ale studenților, inclusiv participarea la unele secte religioase. La un moment dat, a fost prezentat cazul studentei C.L. din anul I Medicină. Aceasta a luat o carte de la bibliotecă, iar când a înapoiat-o uitase în ea o poză ce și-o făcuse nud. Alt student, găsind poza, a multiplicat-o și a vândut-o cu un leu bucata. Mâniat foc, Ceaușescu s-a adresat rectorului IMF Aurel Moga: „Ce măsuri luați?”. Răspunsul a venit prompt: „Este exmatriculată pe loc”. Ulterior, am aflat că studenta și-a continuat studiile la București. Marea majoritate a luărilor de cuvânt, atât din partea cadrelor didactice cât și a altora, așa cum era de așteptat, au susținut argumentat necesitatea unificării celor două universități. Lector universitar Nagy Zoltan decla-

ră la adunare: „Existența a două universități separate la Cluj favorizează manifestările de izolare națională”. Un alt profesor maghiar declară în plen: „Trebuie să avem o deosebită vigilență revoluționară în luptă împotriva manifestărilor naționalismului și a izolării naționale”. Susținând unificarea, Prof. Iuliu Hațieganu s-a referit de câteva ori în cuvântul său la „scumpul nostru Ardeal”. Nu a existat nicio luare de poziție categorică împotriva unificării. Doar trei profesori maghiari, Istvan Nagy, Edgar Balogh și Laszlo Szabedi, în limitele discursului comunist, au încercat să apere necesitatea menținerii universităților în forma de atunci. Un caz care a făcut vâlvă a fost cel al lui Szabedi Laszlo, (poet, traducător, redactor, profesor) făcând o paralelă cu anul 1945 când guvernul Petru Groza a înființat Universitatea „Bolyai în anumite circumstanțe care acum se pare că s-au schimbat, și în aceste circumstanțe noi, guvernul vine cu o nouă inițiativă”. Nicolae Ceaușescu, intempestiv a sărit să-l întrerupă: „Dumneata, te rog să-ți precizezi concret poziția, fiindcă dumneata o învățești așa că guvernul Petru Groza a dat și acum noi luam”. Replica profesorului: „Atunci, cred, tovarășe secretar, că în felul acesta, nu mai e cazul să continui”.

Alt caz interesant, cel al scriitorului Nagy Istvan, acesta și-a început cuvântul așa: „Tovarăși, pentru a nu da un exemplu de felul cum trebuie vorbită limba română, o să vorbesc unguerește”. După câteva fraze, Nicolae Ceaușescu, având un translator alături, l-a întrerupt: „Cum, adică, să căsătorim cele două universități?”. Exprimându-se oarecum poetic, scriitorul unificare ar face de pe poziții de egalitate, când, în realitate universitatea practică este desființată. „Nu am spus așa, tovarășe secretar”, după care dialogul s-a oprit. Potrivit presei de atunci, luând cuvântul a doua oară, „tovarășul Nagy Istvan a luat poziție față de unele fraze greșit exprimate în cuvântarea precedentă”. S-a spus, că în urma tensiunilor acestor adunări, doi profesori maghiari s-au sinucis.

Profesorul Daicoviciu a ținut un discurs temperat, referindu-se în principal la probleme administrative. În încheiere a spus: „Ne legăm aici că împreună cu întregul colectiv al corpului didactic de aproape 700 de oameni, să îndeplinim cu cinste, cu seriozitate, cu răvnă, sarcina ce ni s-a dat. Vom veghea ca această instituție să meargă pe calea luminată de teoria și concepția Marxist-leninistă. În trecut se spunea „noblesse oblige”. Pe noi nu ne obligă niciun fel de nobilitate. Pe noi ne obligă un lucru: încrederea partidului și nețărnută dragoste pe care o purtăm poporului nostru muncitor”. Penultimul a luat cuvântul Atanase Joja, ministrul învățământului, acesta vorbind foarte pe scurt, încheind cu următoarele cuvinte: Tovarășul Nicolae Ceaușescu va aborda cu mai multă perspicacitate aceste probleme”. Luând cuvântul, Ceaușescu a început prin a transmite un salut din partea Comitetului Central, al Consiliului de Stat și a Guvernului, personal din partea secretarului general Gh. Gheorghiu-Dej. S-a referit la participarea recentă la al XXI-lea congres PCUS, vorbind despre realizările și proiectele poporului sovietic, despre rolul Uniunii Sovietice în luptă pentru pace, împotriva ațâțătorilor la un nou război. Trecând la problemele unificării, l-a citat pe șeful statului: „Școala reprezintă un mijloc puternic de apropiere între ținării de toate naționalitățile, de înlăturare a ten-

dinței de izolare și învrăjbită națională”. Vorbea rar, gândindu-și cu greu cuvintele, cu unele momente de bâlbâială și crispă, dând senzația că i s-ar fi oprit cuvintele în gât. Adunarea a ascultat și aprobat raportul prezentat de Fazekas Lajos în numele comisiei care a elaborat propunerile referitoare la unificare. Conform presei „Adunarea a ascultat și aprobat raportul prezentat de tovarășul Fazekas Lajos în numele comisiei care a aprobat propunerile referitoare la unificare. Meritul acestei manifestări reiese din discursul numeroșilor vorbitori care au subliniat că Universitatea unificată, reunind într-un singur colectiv cadrele și studenții maghiari și români din Cluj, va contribui la mai buna pregătire a tineretului studios, a viitorilor intelectuali necesari culturii noastre socialiste... va contribui la întărirea educației studenților în spiritul patriotismului socialist, la cimentarea frăției poporului minoritățile naționale.

La sfârșitul adunării, au trimis telegrame lui Gh. Gheorghiu-Dej, prim secretar C.C. PMR lui Chivu Stoica, președintele consiliului de miniștri, care se spunea: „Noi studenții cadrele didactice ale centrului universitar Cluj ne exprimăm deplina aprobare de unificare a universităților „Babeș” și „Bolyai”. În paralel cu discuțiile oficiale, Ceaușescu a recomandat întâlniri informale între activiști universitari, știind bine că altfel se discută „la un pahar”. El a sugerat că seară de seară, delegații din București și liderii locali să se întâlnească cu academicienii, șefii de catedră și intelectuali clujeni de prestigiu, membri și nemembri de partid, pentru a se afla într-un cadru mai relaxat și nestingherit opiniile reale ale oamenilor. Ideea a fost mai mult decât salutară deoarece, în jurul mesei la un pahar de vin, oamenii de știință și cultură și-au deschis sufletul. În documentele oficiale era folosit cuvântul „unificare”, dar, în discuții private, conducătorii comuniști comentau altfel hotărârea: „Ne-am gândit și noi cum o să fie dacă naționaliștii se vor lega că am desființat universitatea maghiară, atunci am desființat și pe a lui Babeș și pe a lui Bolyai și am făcut una nouă „Babeș-Bolyai”.

Ceaușescu a prezentat rezultatele vizitei la Cluj într-o ședință în fața lui Gh. Gheorghiu-Dej, Al. Moghioroș, Emil Bodnăraș, Leonte Răutu, Atanase Joja, Vasile Vaida, Pavel Țugui și rectorii celor două universități. Legat de crearea structurilor de conducere ale noii universități, Nicolae Ceaușescu a susținut varianta avantajoasă românilor. El ar fi dorit ca maghiarii să fie aleși în conducerea universității proporțional, adică în funcție de numărul etnicilor înregistrați la recensământul din 1956. Mai catolic decât papa, ungurul Al. Moghioroș, l-a susținut. Gh. Gheorghiu-Dej și ceilalți n-au fost de acord și au decis să se aplice principiul partitiv, câți români, atâția maghiari. Hotărârea ministrului învățământului nr. 168 din 19 iunie 1959 a pus capăt procesului de unificare. Hotărârea Consiliului de Miniștri din 24 iunie consfințind unificarea. Noua universitate a fost denumită „Universitatea de Stat Babeș-Bolyai”. Primul rector a fost Constantin Daicoviciu, prorectori au fost János Demeter și István Péterfi. Academicianul Camil Mureșan, referindu-se la atitudinea cadrelor didactice române în acele momente afirma: „Noi am avut această reacție de bun simț și atunci le-am făcut tranziția cât mai suportabilă și să ne comportăm față de ei cu deferență și cu ușor acest moment”.

AFACERE LOCALĂ DE FAMILIE SE EXTINDE ÎN TOATĂ ROMÂNIA PENTRU A SPRIJINI ANTREPRENORII CU PRODUSE COSMETICE ȘI FARMACEUTICE

POVESTEA din spatele Private Label datează încă din anii 1930. Atunci, doctorul Pop Mihail deschide prima clinică din Transilvania cu un aparat Roentgen adus din Germania.

Cabinetul era foarte căutat, fiind singurul din nord-vestul țării unde exista un astfel de aparat despre care oamenii vremii spuneau că „vede tot prin tine”. În fiecare zi era plin la cabinet, undeva la 20 chiar 30 de consultații pe zi, iar aparatul se folosea pentru fracturi, probleme digestive și alte probleme ale pacienților.

97 de ani mai târziu, în 2017 ia naștere firma POP Chemistprod, cu sediul în fostul cabinet al doctorului Pop, în Baia Mare pe strada Baia Sprie nr. 43, actuala stradă Vasile Lucaciu.

„La sediu erau multe din cărțile de medicină aduse din facultate de unchiul bunicului soțului meu. În ele erau descrise idei, rețete, concepte despre cum se pot obține diverse efecte cu diferite substanțe extrase din plante. Soțul meu a moștenit aceste cărți și am avut prilejul de a le studia și consulta.” – spune fondatoarea POP Chemistprod și Private Label, Pharm. Mgr. Ramona Pop

Așa au luat naștere primele idei de produse ce aveau să intre în producție un an mai târziu, odată cu finalizarea proiectării și amenajării fabricii. După atragerea unei investiții în linia de condiționare de forme lichide și semisolide, visul familiei Pop devine realitate.

„Produsele noastre îmbină eficiența cu noutatea și duc mai departe tradiția familiei în domeniul medical.”

În 2019, apar pe piață primele produse cosmetice și dermatocosmetice, cu ingrediente BIO-Ecocert înregistrate, aprobate și avizate conform legislației europene. Cu puțin timp după, POP Chemistprod devine producător certificat GS1. Astfel, vizibilitatea și trasabilitatea produselor dezvoltate devine una la nivel global. În ianuarie 2020, odată cu dezvoltarea de succes a mai multor game de produse, fabrica este certificată și de TUV Austria ISO 9001 pentru fabricarea cosmeticelor și dermatocosmeticele bio.

„Am fost prezenți la nașterea multor mărci celebre. Din dorința de a ajuta și mai mulți antreprenori interesați de produse cosmetice și farmaceutice, am dezvoltat divizia Private Label.”

Private Label oferă servicii complete de dezvoltare a unor game individuale de etichete private: produse oral care, skin care și premium care. După dezvoltarea conceptului, Private Label vine cu sprijin și în punerea pe piață a produsului prin realiza-

rea publicității online și a marketing-ului, lansarea unui magazin online și gestionarea produselor din acesta.

Printre soluțiile oferite de Private-Label se numără și realizarea studiului de piață și a documentației privind legislația de organizare și funcționare, în cazul în care conceptele sunt într-o stare incipientă.

Astfel, în urma construirii unei hale proprii în Baia Mare, Ramona și echipa sa de specialiști pot lansa cu succes orice tip de produs, traducând ideile tale în produse inovatoare, comerciale și aprobate de specialiști la nivel global.

„Pop Chemistprod se bazează pe experiența și expertiza unei firme de familie în domeniul medical de peste 100 ani. Pe baza managementului nostru excelent al calității, ne-am stabilit ca fiind unul dintre cei mai inovatori specialiști în producția de cosmetice. Satisfacem cererea de îmbunătățire continuă a produselor, metodelor și proceselor cu propriul nostru departament de dezvoltare.”

Specialiști cu experiență în dezvoltarea și producerea produselor oral care, skin care, premium care, Pop Chemistprod îți pune la dispoziție toate resursele necesare pentru a răspunde tendințelor cosmetice actuale din cadrul oricăror categorii. Mai exact, indiferent că ești în etapa de dezvoltare, producție, analiză a produsului sau distribuție, fabrica Pop Chemistprod te ajută să-ți pui toate gândurile în ordine pentru a oferi un produs de calitate clienților tăi.

„O simbioză perfectă între design și funcție.”

Este motto-ul după care ne ghidăm alături de colaboratorii noștri cu peste 30 de ani de experiență în dezvoltarea produselor cosmetice de înaltă calitate: produse organice certificate, parabeni, fără alergeni, cât și pentru vegetarieni și vegani.

În calitate de furnizor de servicii private pornim de la ideea partenerilor noștri, pentru a dezvolta și testa împreună formula, conceptul, ambalajul, dar și partea de fabricație și lansare efectivă.

Până acum probabil ți-ai dat deja seama că suntem mult mai mult decât un simplu producător care te sprijină în introducerea propriilor mărci pe piață.

Suntem un partener ce creează inovații împreună cu tine, producând produse bine dezvoltate, cu preț atractiv și de înaltă calitate. Partenerul ce te va ajuta să-ți consolidezi cu succes marca.

Dacă dorești să intri în contact cu Private Label, ne poți găsi atât pe <https://private-label.ro/> cât și în fabrica din Baia Mare, lucrând cu spor la produsele partenerilor noștri.

DIAGOLD SERUM

Folosiți ser antirid **DIAGOLD**
și veți avea ceea ce vă doriți:

- Reducerea rugozității pielii
- Efecte antirid
- Re-densificarea dermei
- Îmbunătățirea hidratării pielii
- Îmbunătățirea elasticității pielii